ઓ કમઅક્કલ નાદાન ઈન્સાન, તું તારી શક્તિ ઉપર નજર નાખે છે. અલ્લાહ મહાન કુદરત–તાકતવાળો છે. અગર ચાહે તો એનાથી પણ વધારે સવાબ દઈ શકે છે. તમારી જેમ કમઝોર, ફકીર અને બખીલ નથી.

(મિરકાત, શર્હે મિશ્કાત શરીફ)

ખાલા–માસી માંની બરાબર

હઝરત બરાઅ ઈબ્ને આઝિબ (રદિ.) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી રિવાયત નકલ કરે છે કે ખાલા માંની બરાબર છે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે એક માણસે આવીને કહ્યું કે હે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! મેં બહુ મોટો ગુનાહ કરી લીધો છે. શું મારી તૌબા કબૂલ થશે ? તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે શું તારી માં છે ? જવાબ આપ્યો કે નથી. તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે શું તારી ખાલા છે ? જવાબ આપ્યો કે જી હાં, ખાલા છે. તો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે જા, તારી ખાલા સાથે નેકી કર, સુલુકાઈ કર, તારો ગુનાહ માફ થઈ જશે. *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૬) કિયામતના દિવસે સારા અખ્લાકનું વજન ઘણું હશે. સારા અખ્લાકવાળો જન્નતમાં ઊંચા દરજામાં હશે

હઝરત આઈશા (રદિ.)એ ફરમાવ્યું કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ફરમાવતા હતા કે માણસને સારા અખ્લાકના લઈ હંમેશા રોઝો રાખવાનો અને હંમેશા તહજ્જુદ પઢવાનો સવાબ મળે છે.

(અબૂ દાવૂદ શરીફ, ભાગ–૨ પે. ૩૦૫)

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) કહે છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે હું જન્નતના ખૂણામાં એક મહેલ બદલો અપાવવા માટે ઝામિન છું. જે હક ઉપર હોવા છતાં લડાઈ–ઝઘડો છોડી આપે અને જન્નતના વચમાં એક બંગલો અપાવવા માટે ઝામિન છું, જેણે જૂઠી વાતો મઝાકમાં પણ છોડી આપી અને એક બંગલો જન્નતના ઊંચામાં

ઊંચા સ્થાન–દરજા ઉપર અપાવવા ઝામિન છું, જેના અખ્લાક સારા હોય.
(અબૂ દાવૂદ, ભા. ૨, પેજ ૩૦૫)

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ અલ્લાહ તઆલાના હકકો સાથે ઈન્સાનો સાથે સારો વર્તાવ, અખ્લાકથી રહેવા, ઉઠવા, બેસવા–બોલવા–ચાલવાનો હુકમ આપ્યો છે. દુન્યામાં સમજદાર–લાયક–શરીફ માણસની તમન્ના, તલબ, ચાહત એ જ હોય છે કે મારી બેઠકમાં સારા માણસો હોય, હું સારા–નેક લોકો સાથે બેસું. બંગલો–મકાન ઉચ્ચ કવોલિટી સારામાં સારું હોય તો આકા (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ અમોને આખિરતના મકાન–જન્નત માટે પણ એ જ પ્રમાણે ફરમાવ્યું. તિરમિઝી શરીફમાં છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, જન્નતમાં સૌથી મારા નજીક–પાસે એ માણસ હશે જેના અખ્લાક સારા હોય. (ભા. ૨, પે. ૨૨) ફરમાવ્યું, જેનો વર્તાવ–સુલૂક સારો હશે, તેના કામોનો વજન જ્યારે કરવામાં આવશે તો તેનો વજન ઘણો જ ભારે હશે. જ્યારે નેક કામોનો વજન ભારે હશે તો ખરાબ કામોનો વજન હલકો થઈ જશે.

અને ગુનાહિત કાર્યોનો વજન હલકો થઈ જશે તો નેક કામોનો વજન ભારે થઈ જવાથી જન્નતમાં જશે અને અમો રાત–દિવસ અનુભવી રહ્યા છે કે જેને સમાજ–સોસાયટીમાં મેળ–મેળાપ, લેવડ–દેવડમાં સારા અખ્લાક હોવા બાબત હુકમ લગાડીએ છીએ તે એ જ છે કે લોકો સાથે સારો સુલૂક કરે. માફી આપે. નરમીનો વર્તાવ કરે, કર્ઝ આપે. જન્નતમાં દરજો–મરતબો શું છે ? તેનું બયાન ફરમાવ્યું કે જન્નતમાં ઊંચા સ્થાન પહેલા નંબરની જન્નતમાં જશે, જેના માટે હુઝૂર રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે હંમેશા રોઝો રાખવાનો અને હંમેશા તહજ્જુદ પઢવાનો સવાબ મળશે, કારણ કે રોઝો રાખવાથી નફસની શરારત ઓછી થાય છે. ખાવા–પીવાની શહવત ઓછી થાય છે. તો જેના અખ્લાક સારા હશે, લોકોને માફી આપી તકલીફો ઉઠાવશે, લોકોને કર્ઝ આપી–ઉધાર આપી સિફારિશ કરી મદદ કરે કે મદદ કરાવી સગાઓની, બીજાઓની બોલીઓ સાંભળવી પડશે. માટે એવા સારા અખ્લાકવાળા માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ફરમાવી રહ્યા છે, ઉચ્ચ સ્થાન પામી હંમેશા રોઝો રાખવાનો, હંમેશા તહજ્જુદ પઢવાનો માન–મરતબો મેળવી સૌથી આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ

વ સલ્લમ)ના પાસે પડોશ તેને મળશે. જ્યારે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નો પડોશ જેને મળી જાય તો એવા માણસને બીજી શું જરૂરત હોય. એ માટે હદીસોમાં આવે છે કે (કામિલ–મુકમ્મલ) ઈમાનવાળો ભલો–શરીફ હોય છે. *(હદીસ)*

શરીફ એવો કે સુલૂક કર્યા પછી તેને કોઈ બદલો લેવાની તમન્ના હોતી નથી. પારકાઓ તેના જાન, માલ ઈઝઝત–આબરૂ કે હોદ્દાથી લાભ કે ગેરલાભ ઉઠાવે છે, ઉઠાવતા રહે છે. તે બધું જ સમજે છે, પરંતુ માફી આપે છે.

માટે સારા અખ્લાક, નરમી, માફી, હિલ્મ; દરગુઝર, મીઠી ઝબાન અપનાવી રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના ફરમાન–વા'દા મુજબ જન્નતમાં ઉચ્ચ સ્થાન મેળવવા કોશિશ કરવાની તૌફીક અલ્લાહ તઆલા અમોને અતા ફરમાવે, આમીન.

(૭) સબ્ર અને નરમી ઉત્તમ–સારામાં સારી આદત છે

હઝરત આયશા (રદિ.) ફરમાવે છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે હે આયશા ! અલ્લાહ તઆલા નરમીને પસંદ ફરમાવે છે અને નરમી ઉપર એવી એવી નેઅમતો અર્પણ ફરમાવે છે જે બીજી આદતોથી નથી આપતા. *(મુસ્લિમ શરીફ)*

બીજી હદીસમાં છે કે નરમી જ્યારે કોઈ પણ ચીઝમાં આવે છે તો અલ્લાહ તઆલા તેને ઝીનત–ખૂબસુરતી અતા ફરમાવે છે અને નરમી કોઈ પણ ચીઝમાંથી કાઢી લેવામાં આવે છે તો અલ્લાહ તઆલા તેને એબદાર બનાવી આપે છે. હઝરત જરીર (રદિ.) કહે છે કે જે માણસ નરમીથી (નરમ સ્વભાવથી) મહરૂમ કરવામાં આવે છે તો દરેક ભલાઈથી મહરૂમ થઈ જાય છે. *(મુસ્લિમ શરીફ, ભાગ–૨, પેજ–૩૨૨)*

હઝરત અબૂ સઈદ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, (લાંબી હદીસનો ટૂકડો) જે માણસ સબ્ર કરવાની કોશિશ કરશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને સબ્ર કરવાની તૌફીક આપી દેશે અને જેને સબ્રની દોલત આપવામાં આવી તો તેનાથી વધુ બેહતર–સારી કોઈ ચીઝ નથી. *(તિરમિઝી શરીફ, ભાગ–૨, પેજ : ૨૩)*

સબ્ર–તબિયતના વિરુદ્ધ જે કામો થાય તેના ઉપર તબિયતને રોકી લેવું, રાજી રહેવું, માટે જે હાલત ઈન્સાન ઉપર અલ્લાહ તઆલા તરફથી આવે ખુશ રહે. કોઈના તરફ ધ્યાન ન જાય કે ઝૈદ અહમદ મુહમ્મદ કાસિમે આ પ્રમાણે કર્યું. એ ઈન્સાન ઝઈફ–કમઝોર શું કરી શકે? જ્યાં સુધી અલ્લાહ તઆલાનો હુકમ ન હોય. એ માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે ઝમાનાને ગાળો ન ભાંડો, હું પોતે ઝમાનો છું.

(હદીસ)

દુન્યામાં જે હાલાત લડાઈ–ઝઘડા, કાપકુપ, ફસાદો થઈ રહ્યા છે તો તેઓને ગાળો ન દો. એ હાલાત તો મેં કર્યા. ઈન્સાન શું કરી શકે ? પાંદડું પણ અલ્લાહ તઆલાના હુકમ વગર હાલતું નથી. તો આ હાલાત દુન્યામાં અલ્લાહ તઆલાના હુકમ વગર કેમ થવાના. એ માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના સમયમાં મોંઘવારી (જેની આજે શિકવા–શિકાયત છે.) અમીર–ગરીબ સર્વ રડે છે. સહાબા (રદિ.)એ મોંઘવારી બાબત શિકાયત કરી તો રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ભાવ બજારમાં ચાલુ કરનાર, મુકર્રર કરનાર અલ્લાહ તઆલા છે. (હદીસ) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નું શિક્ષણ વહદાનિયતને એ પ્રમાણે દિલો–દિમાગમાં બેસાડવાની કોશિશ ફરમાવી કે આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે ભાવનો ઉતાર–ચઢાવ સર્વ અલ્લાહ તઆલા તરફથી છે. માટે જે માણસને તબિયત વિરુદ્ધ દોસ્ત–દુશ્મન તરફથી રંજ–દુઃખ પહોંચે તે સર્વ અલ્લાહ તરફથી યકીન કરી સબ્ર કરશે તો સબ્ર કરનાર માણસની તબિયતમાં નરમી આવશે. માફ કરશે, લડાઈ–ઝઘડો છોડી આપશે તો સમાજમાં એવો માણસ અખ્લાકી લાઈનથી ખૂબસુરત બનશે. ગામવાસી ભાઈઓ કહેશે કે ફલાણા માણસે ગાળ આપી નુકસાન કર્યું, બદગોઈ કરી, ગીબત કરી, પરંતુ તે તો કંઈ જવાબ દેતો નથી. લાયક માણસ છે, સબ્ર કરનાર માણસ છે, તબિયતમાં નરમી છે, કોઈ સાથે મગજમારી કરતો નથી. પોતાના કામથી કામ, મસ્જિદ, મદ્રસહ વગર બીજી કંઈ પડી નથી. દુકાન–ધંધો વગર બીજી કોઈ મગજમારી નથી; આ છે માણસની ઝીનત–ખૂબસુરતી. તો એવો માણસ જ્યાં જઈ ઊભો રહેશે તેનું કામ થઈ જશે. એ માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) ફરમાવી રહ્યા છે કે જેને સબ્રની દોલત મળી એ મહાન દોલત છે. એનાથી સારી–બેહતર બીજી

કોઈ દોલત નથી, કારણ કે સબ્ર કરનાર માણસ અલ્લાહ તઆલા તરફથી જે હાલત આવે છે તેમાં રાજી રહે છે, ખુશ રહે છે. દરેક હાલતમાં અલ્લાહ તઆલાની યાદ કરનાર હોય છે. માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) એ ફરમાવ્યું કે માણસની સઆદત, નેકબખ્તી ખુશનસીબી છે કે અલ્લાહ તઆલા તરફથી જે હાલત આવે છે, તેના ઉપર રાજી રહે છે.

(તિરમિઝી શરીફ)

કેટલી મહાન બરકત છે તે મુસલમાન માટે કે અલ્લાહ તઆલા તરફથી આવનાર હાલાત ઉપર સબ્ર કરી અલ્લાહ તઆલાના ફેસલા ઉપર રાજી રહે એ માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ કેટલું સરસ ફરમાવ્યું, મુસલમાનના દરેક હાલાત ઘણાં જ તઅજ્જુબવાળા છે. મુસલમાન માટે ભલાઈ બરકતવાળા છે. જે મુસલમાનને ખુશીના હાલાત આવે તો શુક્રિયહ અદા કરે અને તકલીફ પહોંચે તો સબ્ર કરે તો તેના માટે બેહતર છે.

(મુસ્લિમ શરીફ)

મુસલમાન માટે ખૂશી–રાહતમાં શુક્ર કરવાથી શુક્રનો સવાબ મળશે. દરેક હાલતમાં મુસલમાન ફાયદામાં છે. રજમાત્ર નુકસાન નથી. છાપ અને કાંત બંનેવ મુસલમાનની છે. ઝિન્દા રહે તો ગાઝી ઔર મર ગએ તો શહીદ. ડર–બીક શાની ? માટે મુસલમાન દુન્યાના કોઈ પણ ખૂણામાં હોય, તબિયત મુવાફિક કે મુખાલિફ દરેક હાલત મુસલમાન માટે બેહતર છે. માટે હાલાત જે પ્રમાણે આવે તે મુજબ શુક્ર કે સબ્ર કરી જિંદગી કામ્યાબ બનાવે.

નોટ :– સબ્ર માંગે નહિ, સબ્ર માંગવું, તકલીફ માંગવું છે અને માણસ કમઝોર હોવાથી સબ્ર નહિ કરી શકે. સઝાનો હકદાર બને એ માટે સબ્ર માંગે નહિ. સબ્ર માટેની દુઆ કરે નહિ. દુઆ રાહત–સુકુન માટે જ કરતો રહે, પરંતુ નામુવાફિક હાલાત આવવાથી સબ્ર–શુક્ર કરી જિંદગી કામ્યાબ બનાવે.

(૮) ઈમાનની મજબૂત કડી અલ્લાહ તઆલા માટે મુહબ્બત કરવું છે

(૧) હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ફરમાવે છે કે અલ્લાહ પાક કિયામતના દિવસે ફરમાવશે, કયાં છે તે લોકો જે દુન્યામાં

એક બીજા સાથે સારો સંબંધ રાખતા હતા. આજે (કિયામતના દિવસે) મારા સાયા વગર બીજો કોઈ સાયો નથી, હું તેમને મારા સાયામાં રાખીશ.

(બુખારી શરીફ)

(૨) હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે હે અબૂઝર ! ઈમાનની કડીઓમાંથી કઈ કડી ઘણી જ મજબૂત છે ? હઝરત અબૂઝર (રદિ.)એ ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ અને તેના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) વધુ જાણનાર છે, મને ખબર નથી. રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે અલ્લાહના માટે મદદ કરવી, અલ્લાહના માટે મુહબ્બત કરવી અને અલ્લાહ માટે દુશ્મની કરવી. *(બયહકી)*

આજે શું છે ? કોઈ પણ માણસ બીજા માણસ સાથે વર્તણૂક કરવા પહેલાં વિચાર કરે છે, મારે શું ? મને કેટલો ફાયદો ? અને એ ખરાબીઓના બી એટલા ઊંડા ગયા છે કે દીની કામ કરવા માટે પણ અંગત લાભનો સવાલ પ્રથમ આવી ઊભો રહે છે અને એના જ કારણે આજે મુસ્લિમ કોમની દુર્દશા થઈ રહી છે. અંજુમનો, મજલિસો, જમાઅતો અને સંસ્થાઓ ખેદાન–મેદાન થઈ રહી છે.

(૩) હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ફરમાવે છે કે જ્યારે કોઈ માણસ અલ્લાહના માટે સંબંધ રાખે છે તો અલ્લાહ પાક તેની ઈઝઝત કરશે. *(અહમદ)*

(૪) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે બે માણસો અલ્લાહના માટે જ સંબંધ રાખે છે તો અલ્લાહ પાક એ લોકોને કિયામતના દિવસે (એક પૂર્વમાં અને બીજો પશ્ચિમમાં હોય તો પણ સાથે) જમા કરશે અને ફરમાવશે કે આ બધા મારા માટે જ મુહબ્બત કરતા હતા.

(બયહકી)

(૫) એક લાંબી હદીસના ટૂકડામાં હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે એક માણસ આવ્યો અને પૂછ્યું કે કિયામત કયારે આવશે ? રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ જવાબ આપ્યો કે તેં તેના માટે શું તૈયારી કરી છે ? તેણે કહ્યું, કંઈ મોટી તૈયારી કરી નથી; પરંતુ અલ્લાહ અને તેના

રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) સાથે મુહબ્બત કરું છું. જવાબ આપ્યો કે તમો લોકો કિયામતના દિવસે એ જ માણસો સાથે ઉઠશો, જેની સાથે તમોને મુહબ્બત છે. સહાબા આ જવાબથી ઘણાં જ ખુશ થયા. *(બુખારી શરીફ)*

ઉપરની હદીસોથી સાબિત થયું કે સંબંધ અલ્લાહના માટે જ હોવો જોઈએ, સ્વાર્થી ન હોવો જોઈએ. આજે શું છે ? અંગત સ્વાર્થ માટે સંબંધ હોવાથી તે જલ્દી તૂટી જાય છે. વર્ષોનો સંબંધ થોડાક નજીવા કારણોસર તૂટી રહ્યા છે. ઈસ્લામી અખ્લાકથી દૂર થઈ અલ્લાહની મદદને બદલે ઈન્સાન પોતાના માટે મુસીબતોના દરવાજા ખોલી રહ્યો છે. અલ્લાહની રહમતથી દૂર થવાના કારણો પેદા કરી રહ્યો છે.

સગા કે પારકા સંબંધ—તઅલ્લુક અલ્લાહ માટે હશે, તે જ કાઈમ દાઈમ—હંમેશાં રહેશે અને કિયામતમાં પણ કામ આપશે.

દુન્યા ફાની, દુન્યાની ચીઝો સર્વ ફાની, ફાની ચીઝો માટે અમુક ટકા કે ખાણી, પીણી, કપડાં બાબત સંબંધ રાખશે તો જ્યાં સુધી દુન્યવી ફાયદો હશે (મળશે) ત્યાં સુધી સંબંધ રહેશે. નફો ચાલ્યો ગયો, ખાણી—પીણી ચાલી ગઈ, માખીઓ ઉડી ગઈ. સંબંધ ખત્મ થઈ જશે, કારણ કે પ્યાલામાં શરબત હતું, મધ હતું, માખીઓ હતી, મીઠાશ ખત્મ થઈ ગઈ, માખીઓ ચાલી ગઈ. નફો ખત્મ, દોસ્તી—સંબંધ ખત્મ; પરંતુ જેનો સંબંધ અલ્લાહ તઆલા માટે છે, અલ્લાહ બાકી—હંમેશા રહેનાર છે. તેને ફના નથી.

તો અલ્લાહ તઆલા માટે સંબંધ રાખનારાના સંબંધ મરતા સુધી બાકી રહે છે.

મરવા પછી પણ નમાઝો પઢી, તસ્બીહ પઢી, કુરઆન પઢી જ્યારે હાથ ઉઠે છે, હાથ ઉઠાવે છે તો તેમના સંબંધીઓ મોહસિનો—એહસાન કરનારાઓને યાદ કરે છે અને તેમના માટે દુઆઓ કરે છે અને સવાબો પહોંચાડે છે અને એ સંબંધ કિયામતના દિવસે પણ કામ આવશે અને એવો માણસ મુહબ્બત કરનારાઓ સાથે ઉઠશે. નબીઓ સાથે મુહબ્બત, એમની સીરતથી મુહબ્બત, એમની સુન્નતો, રીતભાત, હલનચલન દરેક અદાથી મુહબ્બત, વલીઓથી, નેક લોકોથી, ઉલમાથી મુહબ્બત, મસ્જિદ—મદ્રસહથી મુહબ્બત એ મુહબ્બત અલ્લાહ માટેની છે. સ્વાર્થ—અંગત લાભ દુન્યવી હોતો

નથી. માટે એ સંબંધ મરતાં સુધી બાકી રહે છે અને મરવા પછી પણ કામ આવશે.

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, માણસ જેમની સાથે મુહબ્બત કરે છે તેમની સાથે કિયામતમાં ઉઠશે. (હદીસ.) અલ્લાહ તઆલા દુન્યવી સ્વાર્થ–લાભ છોડી અલ્લાહ માટે સંબંધ રાખવાની તવફીક અતા ફરમાવે. (આમીન.)

(૬) હઝરત મુઆઝ બિન જબલ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

અલ્લાહ તઆલાનું ફરમાન છે, ''જે લોકો મારા માટે એક બીજાથી મુહબ્બત રાખે છે, એક–બીજા સાથે ઊઠવા–બેસવાનું રાખે છે, એક–બીજાથી મુલાકાત કરે છે, મારા માટે પોતાના નાણા (પૈસા) ખર્ચે છે તે લોકો માટે મારી મુહબ્બત વાજિબ થઈ ગઈ.'' *(મુઅત્તા માલિક)*

(૭) અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરત ઉમર (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે લોકો એક–બીજાથી અલ્લાહ તઆલા માટે મુહબ્બત રાખે છે, તેમના માટે કિયામતના દિવસે નૂરના મિમ્બર ગોઠવવામાં આવશે. એ લોકોના એ મરતબાને જોઈને સિદ્દીકો અને શહીદો રશ્ક કરશે. *(બુખારી–મુસ્લિમ શરીફ)*

(૮) હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) બયાન ફરમાવે છે કે સરવરે દો આલમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નું ફરમાન છે કે,

''કિયામતના દિવસે કેટલાક લોકો પોતાની કબરોમાંથી આવશે અને તેમના ચહેરા નૂરથી ચમકતાં હશે. તેઓને મોતીઓના મિમ્બરો પર બેસાડવામાં આવશે. લોકો તેમનાં પર રશ્ક કરશે. એ લોકો ન તો નબીઓ હશે, ન શહીદો.'' એક સહાબી (રદિ.)એ પૂછયું કે હુઝૂર (સલ.)! એ કોણ લોકો હશે? અમને તેમની ઓળખ આપો. તો તેમણે ફરમાવ્યું,

''તેઓ એવા લોકો છે જેઓ ફક્ત અલ્લાહ ખાતર એક–બીજા સાથે મુહબ્બત રાખતા હતા.'' *(તબરાની)*

(૯) હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) બયાન કરે છે કે નબીએ કરીમ

(સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''કિયામતના દિવસે અલ્લાહના બંદાઓમાં કેટલાક લોકો એવા છે કે જેઓ ન તો પયગમ્બર છે, ન શહીદ, પરંતુ લોકો તેમનો મરતબો જોઈ રશ્ક કરશે. લોકોએ પૂછ્યું ? અમને બતાવો કે એ કોણ લોકો છે ?

જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''એ લોકો અલ્લાહ માટે એક–બીજા સાથે મુહબ્બત કરે છે. એમની મુહબ્બત ન તો સગાઈ પર આધાર રાખે છે, ન માલ–દૌલત પર.''

અલ્લાહની કસમ ! એમના મોઢા પર નૂર ચમકતું હશે, જે દિવસે લોકો ડર (બીક) અને ગભરાટમાં પરેશાન હશે ત્યારે એ લોકોને કોઈ પણ જાતનો ડર કે બીક ન હશે. *(અબૂ દાવૂદ)*

(૧૦) હઝરત મુઆઝ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''અલ્લાહ તઆલા માટે મુહબ્બત રાખનારા તે દિવસે અર્શનાં છાંયડા તળે (નીચે) હશે કે તે દિવસે અર્શે ઈલાહીનાં સિવાય બીજો કોઈ છાંયડો ન હશે, એ લોકો પર નબીઓ અને શહીદો પણ રશ્ક કરશે.'' *(ઈબ્ને હિબ્બાન)*

(૯) સુલૂકાચ–સંબંધ તોડનારો જન્નતમાં જશે નહિ અને તેની બંદગી કબૂલ નથી

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે દરેક જુમેરાત પછી જુમ્અહની રાત્રે મુસલમાનોના કામો અલ્લાહના દરબારમાં રજુ થાય છે તો સુલૂકાય તોડનારાઓના અમલો કબૂલ થતાં નથી.

(ઈમામ અહમદ)

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે મારા પાસે જિબ્રઈલ અમીન આવ્યા અને કહ્યું કે પંદરમી શાબાનની રાત્રે કલ્બ ખાનદાનની બકરીઓના જેટલાં વાળ છે તે મુજબ લોકો જહન્નમની આગથી આઝાદ થાય છે, પરંતુ મુશ્રિક, કીનાવાળો અને સુલૂકાયને તોડનારાની

માફી થતી નથી અને જેની ઈઝાર ઘૂંટીથી નીચી હોય અને જે દારૂ—તાડી પીનારો હોય અને જે માં—બાપનો નાફરમાન હોય. *(બયહકી)*

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે સગાઓ સાથે સંબંધ તોડનારો જન્નતમાં નહિ જાય. *(બુખારી શરીફ)*

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે મુસલમાન માટે હલાલ નથી કે તેનાં ભાઈને ત્રણ દિવસથી વધુ છોડી આપે. *(મુસ્લિમ શરીફ ભાગ—૨, પેજ—૩૧૬)*

ઈન્સાન કમઝોર છે. હાલાતથી ખુશી કે ગમી થાય છે. તબિયતના મુવાફિક કામોથી ખુશી થઈ દુઆઓ આપે છે. ગમી, રંજ, દુઃખ કોઈનાથી પહોંચે છે તો બદ દુઆઓ કે આમાલથી નારાઝગીનો ઈઝહાર કરે છે.

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ હઝરત આયશા (રદિ.)ને ફરમાવ્યું, ઓ આયશા ! તું રાજી હોય તો હું જાણી લઉં છું અને નારાજ થાય તો પણ. હઝરત આયશા (રદિ.)એ કહ્યું, ઓ અલ્લાહના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! એ કેવી રીતે ? તો અલ્લાહના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું રાજી હોય તો કહે છે લા વ રબ્બિ મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)—નહિ મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના રબની કસમ અને નારાજ હોય તો કહે છે લા વ રબ્બિ ઈબ્રાહીમ—નહિ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)ના રબની કસમ તો હઝરત આયશા (રદિ.)એ જવાબ આપ્યો, અલ્લાહના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) આપનું નામ હર હંમેશા દિલમાં છે, નીકળતું નથી. ઝુબાન પર કદી એ મુજબ નીકળી જાય છે. *(હદીસ)*

મન દુઃખ થાય, ઈન્સાનથી કોઈ તકલીફ દુઃખ—મુસીબત પહોંચે તો માણસ નારાજ થાય છે અને તેનાં લઈ સંબંધ તૂટે છે તો એવા માણસથી સારા—ખરાબ કામ સમજવાની સલાહિય્યત ખત્મ થઈ જાય છે. તો હરામ કામોમાં મશગૂલ બની સુલૂકાય સગાઓના હકો તોડી જહન્નમમાં જવાના કારણો પેદા કરે છે.

(૧૦) માંદાની બીમારપુરસી

(૧) હઝરત ઉમ્મુલ અલા (રદિ.)ની બીમારપુરસી માટે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ગયા તો તેમણે ફરમાવ્યું; ''તમને ખુશી અને મુબારકબાદી થાવ ! બીમારી મુસલમાનોનાં ગુનાહો એવી રીતે દૂર કરે છે જેવી રીતે કે આગ લોખંડના મેલને.'' *(અબૂ દાવૂદ)*

(૨) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''તાવ અને માથાના દુઃખાવાની પીડાથી ગુનાહો માફ થઈ જાય છે. ચાહે એ ગુનાહો ઉહુદ પહાડની બરાબર કેમ ન હોય ?'' જ્યારે કોઈ અલ્લાહનો બંદો કે બંદીને તાવ કે માથાના દર્દથી તંદુરસ્તી હાસિલ થાય છે તો તેમના ઉપર એક રાયનાં દાણા જેટલીયે ગુનાહની અસર બાકી રહેતી નથી.'' *(અબૂ યઅ્લા)*

એટલે કે માંદગીથી તમામ ગુનાહો માફ થઈ જાય છે.

(૩) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''અલ્લાહની રાહમાં જો કોઈ બંદાને માથામાં દર્દ થયું અને તેણે સબ્ર કર્યો તો એવા બંદાના સર્વે પાછલા ગુનાહો માફ થઈ જાય છે.'' *(તબરાની)*

(૪) હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''મુઅમિનના માથાનું દર્દ, કાંટો અથવા કોઈ દુઃખ જે કંઈ એને પહોંચે તે કિયામતમાં દરજ્જાઓની ચઢતી અને ગુનાહોના કફ્ફારાનો સબબ બની જાય છે. *(ઈબ્ને અબી દુન્યા)*

(૫) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''કોઈ બંદો બીમારીમાં પછડાઈ પડે છે તો તેને અલ્લાહ તઆલા ગુનાહોથી પાક સાફ કરી દે છે.'' *(તબરાની)*

(૬) હઝરત ઈમામ હસન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''એક દિવસનો તાવ મુઅમિનના સર્વે ગુનાહોને દૂર કરી દે છે.''
(ઈબ્ને અબી દુન્યા)

(૧૧) માંદાની ખબર–અંતર પૂછવા જવાની ફઝીલતો :

(૧) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો,

''જે કોઈ માંદા (બીમાર) માણસની ખબર–અંતર પૂછવા જાય તો એક પુકારનાર આસમાન પરથી પુકાર છે કે ''તમે સારા માનવી છો. તમારું ચાલવું ભલું. તમારું આગમન મુબારક ! તમે તમારું ઘર જન્નતમાં બનાવી લીધું.'' *(તિરમિઝી શરીફ, ઈબ્ને માજહ, ઈબ્ને હિબ્બાન)*

(૨) હઝરત સવબાન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો,

''જ્યારે કોઈ મુસલમાન પોતાના મુસલમાન બીમાર ભાઈની માંદગીમાં તેની ખબર લે છે તો પાછા ફરતાં સુધી તે જન્નતનાં ખુરફહમાં છે. અસ્હાબે કિરામે અરજ કરી કે યા રસૂલુલ્લાહ ! (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) જન્નતના ખુરફહ શું છે ? આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ જવાબ આપ્યો, ''જન્નતનાં મેવા અને ફળો !'' *(સહીહ મુસ્લિમ શરીફ)*

(૩) અમીરુલ મુઅમિનીન હઝરત અલી (રદિ.)થી રિવાયત છે કે હુઝૂર પૂરનુર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''સવારના કોઈ મુસલમાન માંદા માણસની ખબર–અંતર પૂછવા જાય છે તો ૭૦ હજાર ફરિશ્તાઓ સાંજ સુધી એના માટે મગફિરતની દુઆ કરે છે. એ રીતે કોઈ સાંજનાં બીમારપુરસી કરે છે તો સવાર સુધી ૭૦ હજાર ફરિશ્તાઓ તેના માટે ઈસ્તિગફાર કરે છે ને તેને જન્નતનાં ફળો પ્રાપ્ત થઈ જાય છે.'' *(અહમદ -બઝઝાર)*

(૪) હઝરત જાબિર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''જે માણસ કોઈ માંદાની ખબર અંતર પૂછવા જાય છે તો તે માણસ

રહમતમાં દાખલ થઈ જાય છે અને જ્યારે તે માંદા પાસે બેસે છે ત્યારે અલ્લાહની રહમત એને ઢાંકી લેતી હોય છે.'' *(માલિક)*

(૫) હઝરત અનસ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ રહમતે આલમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''જ્યારે કોઈ માણસ વુઝૂ કરી પોતાના મુસલમાન બીમારભાઈની અજર અને સવાબની નિય્યતે ખબર અંતર પૂછવા જાય છે તો તેને જહન્નમથી ૭૦ હજાર વરસની મુસાફરીની લંબાઈ જેટલો દૂર કરી દેવામાં આવે છે. એટલે કે તેને દોઝખમાં દાખલ કરવામાં નહિ આવે.

(સુનને અબૂ દાવૂદ)

(૬) જ્યારે તું માંદા પાસે જાય તો તેની પાસે દુઆની દરખાસ્ત કર. બીમારની દુઆ એવી છે જેવી ફરિશ્તાઓની દુઆ. *(ઈબ્ને માજહ)*

(૭) હદીસે કુદ્સી

અલ્લાહ તઆલા કિયામતના દિવસે સવાલ કરશે, ઓ મારા બંદા ! હું બીમાર પડયો, પરંતુ તું મારી ખબરઅંતર લેવા ન આવ્યો ? બંદો જવાબ આપશે, ઓ અલ્લાહ તઆલા ! તમે તો બંને જહાનનાં પાલનહાર છો. હું તમારી બીમારપુરસી કેવી રીતે કરું ? અલ્લાહ તઆલા જવાબ આપશે, શું તને ખબર ન હતી કે મારો ફલાણો ફલાણો બંદો બીમાર હતો, પરંતુ તેં એની ખબર ન લીધી... જો તું એની ખબર લેત તો મને એની પાસે પામત !

(મુસ્લિમ શરીફ)

(૮) હઝરત સઅદ ઈબ્ને માલિક (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''જેણે પોતાની બીમારીમાં ચાલીસ (૪૦) વાર નીચેની દુઆ પઢી અને તે ફરી તે જ બીમારીમાં મરણ પામ્યો તો તેને એક શહીદની બરાબર સવાબ મળશે અને જો સારો થઈ જશે તો તે તમામ ગુનાહોથી પાક—સાફ થઈ જશે.'' તે દુઆ આ રહી. *(હાકિમ)*

لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ سُبْحٰنَكَ ۖ اِنِّیْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ ﴿۸۷﴾

(الانبیاء:۲۱:۸۷)

"લા ઈલા-હ ઈલ્લા અન્ત સુબ્હાન-ક ઈન્ની કુન્તુ મિનઝ્ ઝાલિમીન."

અર્થ : અલ્લાહના સિવાય કોઈ ઈબાદતના લાયક નથી. તું સર્વ એબોથી પાક છે. બેશક, હું ઝાલિમોમાંથી છું. *(હાકિમ)*

(૯) હઝરત અબૂબકર સિદ્દીક (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે મૂસા (અલૈ.)એ અલ્લાહ તઆલાથી સવાલ કર્યો કે ઓ અલ્લાહ ! જે કોઈ માણસ બીમારને જોવા–મળવા જાય એને શું સવાબ મળશે ? હુકમ થયો, હે મૂસા ! હું તે માણસ માટે બે ફરિશ્તાઓ નક્કી કરીશ, જે કિયામત સુધી કબરમાં એને જોતા રહેશે કબરમાં એની સંભાળ રાખશે.

હઝરત હસન (રદિ.)એ પણ આ જ પ્રમાણે રિવાયત કરેલ છે. *(નુરૂસ્સુદુર ફી શર્હિલ કુબૂર) (ઈમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી (રહ.)ની કિતાબ)*

(૧૨) પરસ્પર મુસલમાનના હક્કો

ધાર્મિક દૃષ્ટિએ એક મુસલમાનના બીજા મુસલમાન પર જે હક્કો વાજિબ છે એનો ખુલાસો કરતાં આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે એક મુસલમાનના બીજા મુસલમાન પર છ (૬) હક્કો વાજિબ છે. સવાલ કરનારે પૂછયું, તે છ (૬) હક્કો કયા છે ? તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

(૧) જ્યારે તું એને મળે તો સલામ કર.

(૨) જ્યારે તે તને કોઈ જરૂરતનાં પ્રસંગે બોલાવે તો તેની વાત કબૂલ કર.

(૩) જ્યારે તે તારાથી કોઈ ભલાઈ ચાહે તો તું એની સાથે ભલાઈ કર.

(૪) જ્યારે એ છીંક ખાય અને ''અલ્હમ્દુલિલ્લાહ'' પઢે તો એના જવાબમાં ''યરહમુકલ્લાહ'' કહે.

(૫) જ્યારે એ બીમાર પડે તો એની ખબર લેવા જા.

(૬) અને જ્યારે એ મરણ પામે તો એના જનાઝામાં હાજર (શરીક) થા. *(મુસ્લિમ શરીફ)*

(૧૩) મુસલમાનોની એબો છુપાવવાની ફઝીલતો

(૧) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે કોઈ મુસલમાનની એબ ઢાંકી તો અલ્લાહ તઆલા તેની એબો દુન્યા અને આખિરતમાં ઢાંકશે.''
(તિરમિઝી શરીફ ભાગ ૨ પાના–૧૫ મુસ્લિમ શરીફ)

(૨) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે કોઈ બંદો કોઈની એબ છુપાવે તો અલ્લાહ તઆલા તેની એબ કિયામતના દિવસે છુપાવશે. મતલબ કે કિયામતના દિવસે તેને લોકો સામે ફજેત–બેઈઝઝત ન કરશે.''
(મુસ્લિમ શરીફ)

(૩) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે કોઈ માણસમાં કોઈ એબ (ગુનાહનું કામ) જોયું અને તેને છુપાવ્યું તો તેને એવો સવાબ મળશે કે મરેલી છોકરીને જીવતી કરી.''
(અબૂ દાવૂદ શરીફ ભાગ–૨ પાના નં. ૩૧૪)

(૪) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''તમે કોઈની પાછળ ન પડો. કોઈની ખામીઓ, એબોની શોધ ન કરો, નહિ તો અલ્લાહ તઆલા તમારી પાછળ પડશે. અર્થાત અલ્લાહ તઆલા ઝલીલ કરશે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ ભાગ–૨ પાના નં. ૩૧૩)*

(૫) હઝરત સઈદ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''ખરાબમાં ખરાબ વ્યાજ નિર્દોષ મુસલમાન ભાઈની ઈઝઝત પર લાન તાન કરવું છે. માટે કોઈ મુસલમાનને

નાહકમાં ગાળો ભાંડવી–ગીબત કરવી, તોહમત લગાડવી અને નિંદા કરવાને ખરાબમાં ખરાબ વ્યાજ કહેવામાં આવ્યું.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૬) જે કોઈ પોતાના મુસલમાન ભાઈને તકલીફ પહોંચાડે છે તો અલ્લાહ તઆલા તેને તકલીફ પહોંચાડશે, અને જે મુસલમાનનો નાહક વિરોધ કરશે તો અલ્લાહ તઆલા તેનો વિરોધ કરશે. *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૭) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'જે બંદાને અલ્લાહ તઆલાએ જીભ અને શર્મગાહનાં ગુનાહોથી બચાવ્યો તો તે જન્નતમાં જશે.'

(બુખારી શરીફ, મુસ્લિમ શરીફ)

(૮) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''વ્યાજનાં ૭૦ (સિત્તેર)થી પણ અધિક ગુનાહો અને દરજાઓ છે.

જે પૈકી સૌથી હલકો અને નાનો ગુનોહ પોતાની માં સાથે વ્યભિચાર (ઝિના) કરવાનાં ગુનાહ બરાબર છે અને એક દિરહમ વ્યાજનો ગુનોહ ૩૫ (પાંત્રીસ) વખત ઝિના (વ્યભિચાર–હરામખોરી)થી વધીને છે અને સૌથી વધારે ખબીસ, દુષ્ટ અને ખરાબમાં ખરાબ વ્યાજ''મુસલમાન ભાઈની આબરૂ લેવું છે.'' *(હદીસ)*

(૧૪) પોશાક અને તેના સંબંધિત બાબતો

(૧) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''કોઈ મુસલમાને પોતાનાં મુસલમાનભાઈને કપડું પહેરાવ્યું તો જ્યાં સુધી એના શરીર પર કપડું રહેશે ત્યાં સુધી તે કપડું પહેરાવનારને અલ્લાહ તઆલા પોતાની હિમાયત અને રક્ષણમાં રાખશે.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૨) હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''કોઈ ગરીબ મુસલમાનને કપડું પહેરાવનાર અલ્લાહ તઆલાની હિફાઝતમાં ત્યાં સુધી રહે છે જ્યાં સુધી ગરીબનાં શરીર પર એ કપડાંનો એક તાર પણ બાકી રહેશે.'' *(હાકિમ)*

(૩) હઝરત અબૂ સઈદ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે મુસલમાનને કપડાં પહેરાવી તેની નગ્નતાને દૂર કરી તો અલ્લાહ તઆલા કિયામતના દિવસે એ બંદાની નગ્નતાને લીલા પોશાક પહેરાવી દૂર કરશે. જેણે મુસલમાનને ખાવાનું ખવડાવ્યું તો અલ્લાહ તઆલા તેને જન્નતનાં ફળ ખવડાવશે. જેણે તરસ્યા મુસલમાનને પાણી પીવડાવ્યું તો અલ્લાહ તઆલા તેને કિયામતના દિવસે શરાબ પીવડાવશે, જેની ઉપર સીલ મારેલી હશે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૪) હઝરત મુઆઝ બિન અનસ (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે, ''જે કોઈ માણસે નવું કપડું પહેર્યું અને નીચેની દુઆ પઢી તો તેના પાછલા બધા જ ગુનાહો માફ થઈ જાય છે.'' તે દુઆ આ રહી.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ كَسَانِىْ هٰذَا
وَرَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّىْ
وَلَا قُوَّةٍ ط

"અલ્હમ્દુલિલ્લાહિલ્લઝી કસાની હાઝા વ રઝકનિહી મિન ગયરિ હવ્લિમ મિન્ની વલા કુવ્વહ."

અર્થ : સર્વ તારીફો તે જ અલ્લાહને લાયક છે જેણે આ કપડું મને પહેરાવ્યું, અને મારી કોશિશ અને તાકત વિના મને આ પહેરવેશ નસીબ કર્યો. *(મિશ્કાત શરીફ)*

(૫) હઝરત ઉમર ઈબ્ને ખત્તાબ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, જે માણસ નવું કપડું પહેરે તો તેને જોઈએ કે જો શક્તિ ધરાવતો હોય તો જૂના કપડાં ખેરાત કરી દે

અને નવા કપડાં પહેરતી વખતે આ દુઆ પઢે :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ كَسَانِىْ مَا
اُوَارِىْ بِهٖ عَوْرَتِىْ وَاَتَجَمَّلُ بِهٖ
فِىْ حَيَاتِىْ ط

"અલહમ્દુલિલ્લાહિલ્લઝી કસાની મા ઊવારી બિહી અવરતી વ-અ તજમ્મલુ બિહી ફિ હયાતી."

અર્થ : સર્વ તારીફોને લાયક તે જ અલ્લાહ છે, જેણે મને કપડું પહેરાવ્યું, જેનાથી હું સતર પણ ઢાંકું છું અને આ જીવનમાં એનાથી શોભા અને શણગાર પણ હાસિલ કરું છું.

જે માણસ નવો પોશાક બદલતી વેળા ઉપરની દુઆ પઢશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને જિંદગી અને મૌત પછી પોતાની દેખરેખ અને નિગેહબાનીમાં રાખશે. *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૬) હઝરત આયશા (રદિ.)થી રિવાયત છે કે નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે કોઈ નવા કપડાં ખરીદ્યા અને તેને પહેરી અલ્લાહની તારીફ બયાન કરી તો તે કપડાં તેની જાંઘો સુધી પહોંચે તે પહેલાં અલ્લાહ પાક તે બંદાની મગફિરત (બખ્શીશ) કરી દે છે.'' *(ઈબ્ને અબીદ્દ દુન્યા, બયહકી)*

(૭) હઝરત મુઆઝ બિન અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસે હૈસિયત હોવા છતાં ફક્ત નમ્રતા ખાતર પોશાકમાં સાદાઈ ધારણ કરી તો અલ્લાહ તઆલા કિયામતનાં ભરલોકમાં એ બંદાને સત્તા આપશે કે ઈમાની પોશાકમાંથી જે ગમે તે પસંદ કરી લે.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૮) એક સહાબીના સાહબઝાદા (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસે ફક્ત નમ્રતા દાખવવા ભારે પોષાક છોડયાં તો અલ્લાહ તઆલા તેને શરાફત અને બુઝુર્ગીનાં પોશાક વડે શણગારશે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૯) હઝરત અબૂ ઉમામહ ઈબ્ને સઅલબા (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''પોશાકમાં સાદાઈ ઈમાનની નિશાનીઓમાંની એક નિશાની છે.''
(અબૂ દાવૂદ શરીફ)

(૧૫) તરસ્યાંને પાણી પીવડાવવાની તથા ભૂખ્યાંને ખાવાનું ખવડાવવાની મહાન ફઝીલતો :

(૧) જે માણસ પોતાના મુસલમાન ભાઈને રોટી ખવડાવે કે તેનું પેટ ભરાઈ જાય અને પાણી પીવડાવે કે તેની પ્યાસ (તરસ) બુઝાઈ જાય તો અલ્લાહ તઆલા તે ખવડાવનારને જહન્નમ (દોઝખ)થી સાત ખાઈઓ જેટલો દૂર કરી દે છે. દરેક ખાઈનું અંતર એટલું કે તેનું અંતર કાપતાં ૭૦૦ (સાત સો) વરસ લાગે. *(કન્ઝુલ ઉમ્માલ, ફઝાઈલે સદકાત ભાગ–૧, પાના નં. ૭૫)*

(૨) એક હદીસમાં છે કે ગરીબોની જાન–પહેચાન કસરતથી રાખ્યા કરો અને તેમનાં પર એહસાન કર્યા કરો. એ ગરીબો પાસે બહુ મોટી દૌલત છે. કોઈએ પૂછયું, યા રસૂલલ્લાહ ! તેઓ પાસે બહુ મોટી દૌલત શું છે ? હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, તેઓને કિયામતના દિવસે કહેવામાં આવશે કે જેમણે તમને ખવડાવ્યું હોય અથવા પીવડાવ્યું હોય યા પહેરાવ્યું હોય તેઓનો હાથ પકડીને જન્નતમાં પહોંચાડી દો.
(ફઝાઈલે સદકાત ભાગ–૧ પાના નં. ૭૬)

(૩) એક હદીસમાં છે કે જે માણસ કોઈ જાનદાર કે જે ભૂખ્યો હોય તેને ખાવાનું ખવડાવશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને જન્નતનું બેહતરીન સારામાં સારું ખાવાનું ખવડાવશે. *(ફઝાઈલે સદકાત ભાગ–૧, પાના નં. ૭૭)*

(૪) જે કોઈ માણસ પોતાનાં કોઈ મુસલમાન ભાઈની દુન્યવી એક હાજત

પૂરી કરશે તો અલ્લ.હ તઆલા તે માણસની ૭૨ (બોત્તેર) હાજતો પૂરી કરશે, જેમાંથી સૌથી હલકી વસ્તુ તે માણસના ગુનાહોની મગફિરત છે અને બાકીની તે માણ.સનાં દરજાત બુલંદીનાં માટે છે.

(ફઝાઈલે સદકાત ભાગ—૧, કન્ઝુલ ઉમ્માલ)

(૫) એક હદીસમાં છે કે જહન્નમની આગથી સદકા વડે પોતાનો બચાવ—પોતાની હિફાઝત કરો. ચાહે તે સદકો ખજૂરનો એક ટુકડો જ કેમ ન હોય ? તે પણ જહન્નમની આગથી હિફાઝતનો સબબ બનશે.

(ફઝાઈલે સદકાત ભાગ ૧)

(૧૬) સલામ કરવામાં પહેલ કરવાની ફઝીલતો

(૧) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જન.બ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''હું તમને એવી વાત બતાવું કે જેથી તમારામા દોસ્તી અને એકબીજાથી મુહબ્બત વધશે. તમે એકબીજાને વધુ પ્રમાણ.માં સલામ કર્યા કરો.'' *(મુસ્લિમ શરીફ)*

(૨) હઝરત બરાઅ ઈબ્ને આઝિબ (રદિ.) ફરમાવે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નું ફરમાન છે કે, ''સલામનો ફેલાવો ખૂબ કરો, અલ્લાહ તમને સલામત રાખશે.'' *(ઈબ્ને હિબ્બાન)*

(૩) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે અ.કાએ દો જહાં (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યુ, ''અલ્લાહ તઆલાના નઝદીક તે લોકો છે, જેઓ સલામમાં પહેલ કરે છે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૪) હઝરત બરાઅ ઈબ્ને આઝિબ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''બે મુસલમાનો મુલ.કાત વેળા મુસાફહો (એક બીજાના હાથ મેળવે છે) કરે છે તો બંનેનાં હાથ છુટ. પડવા પહેલાં અલ્લાહ પાક બંનેની મગફિરત (બખ્શીશ) કરી દે છે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૫) હઝરત બરાઅ ઈબ્ને આઝિબ (રદિ.) આ પણ બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''બે મુસલમાન મુલાકાત વેળા જ્યારે મુસાફહો કરે છે અને મુસાફહાની હાલતમાં અલ્લાહની તારીફ અને એક બીજા માટે ઈસ્તિગફાર કરે છે તો અલ્લાહ તઆ.લા તેમને છુટા પડવા પહેલાં બખ્શી દે છે.''

(અબૂ દાવૂદ શરીફ)

(૬) હઝરત હુઝૈફા ઈબ્ને યમાન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નું ફરમાન છે, ''જ્યારે બે મુસલમાન મળે છે ને સલામ પછી મુસાફહા માટે હાથ પકડે છે તો બંનેનાં ગુનાહો એવી રીતે ખરી પડે છે જેવી રીતે કે ઝાડનાં પાંદડા.'' *(તબરાની)*

(૭) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''પૂરી સલામ એ છે કે મુસાફહા માટે હાથ પણ મેળવે.''

(તિરમિઝી શરીફ)

(૮) હઝરત ઈમરાન ઈબ્ને હસીન (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે એક માણસે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની સેવામાં હાજર થઈ ''અસ્સલ.મુ અલયકુમ'' કહ્યું. આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈર્શાદ ફરમાવ્યો, એમને ૧૦ નેકીઓ મળી ગઈ.

ફરી બીજા ભાઈ આવ્યા, તેમણે ''અસ્સલામુ અલયકુમ વ રહમતુલ્લાહ'' કહીને સલામ અરજ કરી તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો, એમને ૨૦ નેકીઓ મળી ગઈ.

એ પછી ત્રીજા ભાઈ આવ્યા અને તેમણે આ શબ્દોમાં સલામ અરજ કરી,

''અસ્સલામુ અલયકુમ વ રહમતુલ્લાહિ વ બરકાતુહુ'' અલ્લાહના નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, એમને ૩૦ નેકીઓ મળી ગઈ. *(અબૂ દાવૂદ જામિઅ તિરમિઝી શરીફ)*

(૯) હઝરત અનસ (રદિ.)થી જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''હે દીકરા ! જ્યારે ઘરમાં આવ્યા કરો તો ઘરવાળાઓને ''અસ્સલામુ અલયકુમ'' કહ્યા કરો. એ સલામથી તમારા ઉપર અને તમારા ઘરવાળાંઓ ઉપર બરકત ઉતરશે.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૧૦) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે, ''ત્રણ માણસોની રોઝી અને જન્નતનો અલ્લાહ તઆલા ઝામિન છે. એટલે કે જ્યાં સુધી જીવતા રહેશે ત્યાં સુધી અલ્લાહ તેમને રોઝી આપશે અને મરવા પછી જન્નત અતા કરશે :

(૧) એક તે માણસ કે જે ઘરમાં આવી ઘરવાળાંઓને સલામ કરે છે.

(૨) બીજો તે માણસ જે મસ્જિદ તરફ નમાઝ માટે જતો રહે છે.

(૩) ત્રીજો તે માણસ જે જિહાદ ફી સબીલિલ્લાહ (અલ્લાહના માર્ગે જિહાદ) માટે ઘરથી નીકળે છે. *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૧૭) મુસલમાનના જનાઝા પાછળ જવાની ફઝીલતો

(૧) હઝરત અબૂ રાફિઅ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે કોઈ મય્યિતને ગુસલ આપ્યું અને તેની એબને છુપાવી તો અલ્લાહ તઆલા એવા બંદાના ચાલીસ (૪૦) મોટા ગુનાહ બખ્શી દે છે. જેણે કોઈ મય્યિતને કબ્રમાં ઉતારી તો જાણે તેણે કોઈને કિયામત સુધી રહેવા એક મકાન આપ્યું.'' *(તબરાની)*

(૨) હઝરત અબૂ રાફિઅ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે કોઈ મય્યિતને કફન પહેરાવ્યું તો અલ્લાહ તઆલા તેને જન્નતનાં અતલસ અને બારીક રેશમનો પોશાક પહેરાવશે.'' *(હાકિમ)*

(૩) ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આયશા સિદ્દીકા (રદિ.) ફરમાવે છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે કોઈ મય્યિતને ગુસલ આપ્યું, તેની એબને છુપાવી, તેની અમાનતને અદા કરી તો તે પોતાનાં ગુનાહોથી એવો પાક–સાફ થઈ ગયો કે જેમ તેની માંના પેટથી આજે જ પેદા થયો છે.'' *(તબરાની)*

(૪) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસ જનાઝા પર હાજર થયો, જનાઝાની નમાઝ પઢી તો તેને એક ''કિરાત''ની બરાબર સવાબ

મળશે. નમાઝ પછી જે માણસ દફન કરવામાં પણ શામિલ થયો તેને બે ''કિરાત''ની બરાબર સવાબ મળશે. કોઈએ પૂછયું, ''બે કિરાત'' કેટલા મોટા હશે ? આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''બે પહાડોની બરાબર.'' દરેક ''કિરાત'' ઉહુદ પહાડ જેવડો છે.''

(બુખારી શરીફ, સહીહ મુસ્લિમ ૨ ૬૫૪)

(૫) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''જે કોઈ એવી સ્ત્રીને દિલાસો આપશે કે જેનું બાળક મરી ગયું છે તો તેને જન્નતમાં દાખલ કરવામાં આવશે અને તેને જન્નતની ચાદર ઓઢાડવામાં આવશે.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૬) હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે,

''જે કોઈ મુસીબતમાં સપડાયેલા ઈન્સાનને દિલાસો આપશે તો તેને પણ એ દુ:ખી ઈન્સાનની બરાબર સવાબ મળશે.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૧૮) પાડોશીના હક્કો અદા નહિ કરનારનું ઈમાન કામિલ–મુકમ્મલ નથી

(૧) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જે માણસ અલ્લાહ તઆલા અને મરવા પછી જીવતા થવા પર ઈમાન લાવે છે તો તે માણસ તેના પાડોશીને તકલીફ નથી આપતો. *(બુખારી શરીફ)*

(૨) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ સહાબએ કિરામ (રદિ.)ને પૂછયું કે તો તમો ઝિના માટે શુ કહો છો ?

તો સહાબએ કિરામ (રદિ.)એ કહ્યું કે અલ્લાહ અને તેના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ હરામ કહ્યું છે અને કિયામત સુધી હરામ રહેશે. તો રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ૧૦ (દસ) ઓરતોથી ઝિના કરે તે સહેલું છે એના બદલે કે પાડોશીની અવરત સાથે ઝિના કરે. ત્યાર બાદ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ

ચોરી બાબત સવાલ કર્યો તો સહાબાએ જવાબ આપ્યો કે અલ્લાહ અને તેના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ હરામ ફરમાવી છે તો રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે માણસ દસ (૧૦) ઘરમાં ચોરી કરે તે અઝાબ અને સઝામાં કમ (ઓછું) છે એના કરતાં કે તે માણસ પોતાના પાડોશીના ઘરમાં ચોરી કરે. *(તબરાની, કબીર)*

(૩) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''અલ્લાહની કસમ ! ઈમાન કામિલ (પરિપૂર્ણ) નથી, અલ્લાહની કસમ ! ઈમાન કામિલ નથી, અલ્લાહની કસમ ! ઈમાન કામિલ નથી થઈ શકતું.''

સહાબએ કિરામ (રદિ.)એ સવાલ કર્યો, કોનું ઈમાન કામિલ—મુકમ્મલ થઈ શકતું નથી ? તો રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ જવાબ આપ્યો, જેનો પાડોશી તેની તકલીફ—પરેશાનીથી બચેલો નથી.

(બુખારી શરીફ)

(૪) હઝરત અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, કસમ છે તે ઝાતની જેના કબજામાં મારી જાન છે. કોઈ માણસનું ઈમાન ત્યાં સુધી મુકમ્મલ અને કામિલ થઈ શકતું નથી કે જે કામ—જે હાલત પોતાનાં માટે પસંદ કરે તે તેના પાડોશી કે ભાઈના માટે (પણ) પસંદ કરે. *(મુસ્લિમ શરીફ)*

(૫) હઝરત કઅબ ઈબ્ને માલિક (રદિ.)થી રિવાયત છે કે એક માણસે આવી રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી અરજ કરી કે હું ફલાણા મહોલ્લામાં ઉતર્યો છું; પરંતુ તેઓ મારા પાડોશી છે. મને ઘણી જ તકલીફો આપે છે. તો રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ હઝરત અબૂબકર (રદિ.), હઝરત ઉમર (રદિ.) અને હઝરત અલી (રદિ.)ને બોલાવ્યા કે તાકીદે મસ્જિદમાં આવો અને દરવાજા પર ઊભા રહી સાફ—સાફ કહો કે ખબરદાર, ચાલીસ (૪૦) ઘર સુધી પાડોશીનો હક છે અને જેની શરારતથી તેનો પાડોશી મહફૂઝ નથી, તે જન્નતમાં દાખલ થશે નહિ. *(તબરાની)*

(૬) હઝરત અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ

(સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, જેણે પાડોશીને તકલીફ આપી તેણે મને તકલીફ આપી અને જેણે મને તકલીફ આપી તેણે અલ્લાહ તઆલાને તકલીફ આપી અને જે માણસ પાડોશીથી લડાઈ કરે છે તે મારી સાથે લડાઈ કરે છે અને જે મારી સાથે લડાઈ કરે છે તે અલ્લાહ તઆલા સાથે લડાઈ કરે છે. *(ઈબ્ને હિબ્બાન)*

(૭) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, પહેલા બે ઝઘડનારાઓમાં ફેંસલો થશે (કિયામતના દિવસે) તો તે બંને પાડોશી હશે. *(તબરાની)*

(૧૯) બુરાં કામો છોડવા વિશે

(૧) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, મારા બંદાઓમાંથી જે બંદો શરાબ (દારૂ) પીવાનું છોડી દે છે તેને હું ખતીરતુન અકદસની શરાબ પીવડાવીશ. *(અહમદ)*

એ શરાબ જન્નતની ખાસ શરાબ છે.

(૨) હઝરત અનસ (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે જેણે શક્તિ હોવા છતાં ફક્ત મારા ડરે શરાબ છોડી દીધી તેને ખતીરતુન અકદસમાંથી શરાબ પીવડાવીશ. *(બઝ્ઝાર)*

(૩) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, જેણે પોતાની શર્મગાહ બચાવી તેના માટે હું જન્નતનો ઝામિન છું. *(હાકિમ)*

(૪) હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે એક માણસે કહ્યું, યા રસૂલલ્લાહ ! (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) મને એવો અમલ (કામ) બતાવો કે જેથી હું જન્નતમાં ચાલ્યો જાઉં.

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ગુસ્સો ન કર, તને

જન્નત મળી જશે. *(તબરાની)*

(૫) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, અલ્લાહની ખુશી હાસિલ કરવા માટે ગુસ્સાનાં ઘૂંટડા ગળી જવા કરતાં વધુ બીજો કોઈ ઘૂંટડો નથી. *(ઈબ્ને માજહ)*

(૬) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)એ સરકારે દો આલમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને પૂછ્યું કે તે ક્યો એવો અમલ છે, જેનાથી અલ્લાહની ખફગી નારાજગી દૂર થાય છે? તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ગુસ્સાને પી જવું. *(અહમદ, ઈબ્ને હિબ્બાન)*

(૭) હઝરત મુઆઝ ઈબ્ને અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસ પોતાની શક્તિ હોવા છતાં વેર લેવાના ગુસ્સાને ગળી જાય છે તો કિયામતમાં અલ્લાહ તઆલા તેને સત્તા આપશે કે તને જે હુર ગમે તે પસંદ કરી લે.

(અબૂ દાવૂદ શરીફ)

(૮) હઝરત અબૂઝર (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે, ''ગુસ્સો ટાળવાનો સૌથી સરસ ઉપાય એ છે કે જ્યારે ગુસ્સો આવે ત્યારે બેસી જાય, ને બેસેલો હોય તો સૂઈ જાય તો ગુસ્સો જતો રહેશે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૯) હઝરત સલમાન ઈબ્ને સમ્ર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલે મકબૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ગુસ્સાની વેળા **"અઊઝુબિલ્લાહિ મિનશ્શયતાનિ ર્રજીમ"** કહેવાથી ગુસ્સો જતો રહે છે.

(બુખારી શરીફ, મુસ્લિમ)

(૧૦) હઝરત અબૂદરદા (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''ગુસ્સો શયતાનના તરફથી છે. શયતાન આગથી બન્યો છે. આગને પાણી ઠંડી કરી શકે છે. માટે જ્યારે કોઈને ગુસ્સો આવે તો પાણી પી લે.'' *(અબૂ દાવૂદ શરીફ)*

(૧૧) હઝરત જાબિર અને હઝરત તલ્હા (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ

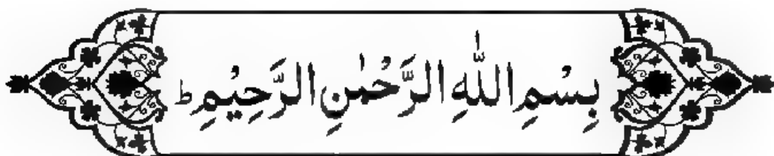
(સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે, ''જેણે મુસલમાનને બેઆબરૂ થવાના વખતે તેની મદદ કરી તો અલ્લાહ તઆલા તેની મદદ એવા વખતે કરશે કે જે વેળા એને મદદની જરૂર હશે.''

(અબૂ દાવૂદ શરીફ)

(૧૨) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી કોઈએ પૂછ્યું, ''તે કયો ગુણ છે જે ઈન્સાનને જન્નતમાં લઈ જાય છે ?'' તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''અલ્લાહનો ડર (બીક) અને સારી રીતભાત.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

અલ્લાહ તઆલા આપણ સર્વેને નેક અમલ કરવાની તૌફીક નસીબ ફરમાવે, આમીન !

✪ પ્રકરણ–૧૩ ✪

''હિજાબ'' (પરદા)

''નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની પત્નીઓ પાસેથી જો તમારે કોઈ વસ્તુ માંગવી હોય તો પરદા પાછળથી માંગી લો.''

(સૂ. અહઝાબ : ૫૩)

(૧) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''બેશક હયા અને ઈમાન બન્ને સાથી છે. જ્યારે આ બંને પૈકી એકને ઉઠાવી લેવાય છે તો બીજાને પણ ઉઠાવી લેવાય છે.'' *(બયહકી)*

(૨) એક હદીસમાં આવે છે કે જે ચીજમાં પણ બેહયાઈ આવી જાય છે તે કલંકિત બની જાય છે અને જે ચીઝમાં પણ હયા શામિલ થઈ જાય છે તે ખૂબસુરત બની જાય છે. *(તિરમિઝી શરીફ ૨/૧૨૨)*

(૩) એક હદીસમાં આવે છે કે હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''સૌથી પહેલા આ ઉમ્મતમાંથી જે ચીજ ઉઠાવી લેવામાં આવશે તે હયા અને અમાનત છે. અલ્લાહ તઆલાથી એનો સવાલ કરતા રહો.''

(બયહકી, ફિરદૌસે દયલમી)

(૪) એક હદીસમાં આવે છે કે અલ્લાહ તઆલા હયા અને સતરને બહુ પસંદ ફરમાવે છે. *(મુસ્નદે અહમદ)*

(૫) એક હદીસમાં ઈરશાદે નબવી છે કે ત્રણ માણસો એવા છે કે જે જન્નતમાં જશે નહિ અને જન્નતની ખૂશ્બુ પણ પામશે નહિ :

(૧) એક તે માણસ જે સ્ત્રીઓની રૂપ–રેખા અને શકલ–સૂરત ધારણ કરે છે.

(૨) બીજો તે માણસ જે દારૂનો વ્યસની હોય.

(૩) દય્યૂસ માણસ.

સહાબએ કિરામ (રદિ.)એ પૂછયું કે યા રસૂલલ્લાહ ! (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) દય્યૂસ કોણ છે ? આપે ઈરશાદ ફરમાવ્યો, તે માણસ જે બદકારી–દુષ્ચરિત્ર અને દુરાચારમાં પોતાની અવરતને સહન કરી લે છે. એક અન્ય હદીસનાં શબ્દો આ છે, "તે માણસ જે પોતાની અવરતનાં મામલામાં ગયરતનો સુબૂત ન આપે." *(તફસીરે આયતુલ અહકામ ૨/૧૬૭)*

(૬) એક રિવાયતનાં શબ્દો આ પ્રમાણે છે : દય્યૂસ તે માણસ છે, જે આ વાતની કશી પરવા નથી કરતો કે તેની પત્ની પાસે કોણ આવ–જાવ કરી રહ્યું છે. *(તબરાની, જમ્ઉલ ફવાઈદ ૧/૪૦૦)*

(૭) ઉબય ઈબ્ને મુલયકહનું બયાન છે કે હઝરત આયશા (રદિ.)ને કોઈએ અરજ કરી કે, એક મહિલા પુરુષ પહેરે તેવા જોડા પહેરે છે. હઝરત આયશા (રદિ.)એ ફરમાવ્યું, "અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે એવી સ્ત્રી પર લા'નત ફરમાવી છે, જે પુરુષોની રીતભાત અપનાવે છે." *(અબૂ દાવૂદ ૨/૨૧૦)*

(૮) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ત્રણ વ્યક્તિઓ જન્નતમાં જશે નહિ :

(૧) જે માં–બાપની નાફરમાની કરે.

(૨) દય્યૂસ માણસ અને

(૩) તે સ્ત્રી જે પુરુષોની રીતભાત અપનાવે. *(હાકિમ–બયહકી)*

(૯) એક હદીસમાં હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે, "હું આકાશેથી ગબડી પડીને બે ટુકડા થઈ જાઉં એ મને વધુ પસંદ છે આ વાતથી કે હું કોઈનું સતર જોઉં અથવા કોઈ મારું સતર જુએ. *(મબ્સૂતે સરખસી)*

(૧૦) હદીસે કુદ્સીમાં હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) અલ્લાહ તઆલાનો આ ઈરશાદ નકલ ફરમાવે છે કે, "નામહરમ ઉપર નજર નાખવી એ શયતાનના તીરોમાંથી એક તીર છે. જેણે તેને મારા ડર (બીક)થી છોડી દીધું તો હું તેને એના બદલે એવું ઈમાન આપીશ જેની મીઠાશ તે પોતાના દિલમાં અનુભવશે." *(તબરાની, મુસ્તદરકે હાકિમ)*

(૧૧) એક અન્ય હદીસમાં છે કે છ (૬) ચીઝોની તમે બાંહેધરી આપી દો તો હું તમારા માટે જન્નતની બાંહેધરી આપું છું :

(૧) વાત કરો તો જૂઠું ન બોલો.

(૨) અમાનતમાં ખયાનત ન કરો.

(૩) વચનભંગ ન કરો.

(૪) નજરો નીચી રાખો.

(૫) હાથોને ઝુલ્મ અને અત્યાચારથી બચાવો.

(૬) શર્મગાહોની હિફાઝત કરો. *(મુસ્નદે અહમદ ૫/૩૨૩)*

પરદાનો હુકમ :

બેપર્દગી વધતી જઈ રહી છે અને આ મુન્કરથી બચવાની સખ્ત જરૂરત છે. તમે લોકો જ્યારે એક પાશેર ગોશ્ત ખરીદો છો તો તેને ઢાંકીને કેમ લઈ જાવ છો કે તેને ચીલ ઉઠાવીને ન લઈ જાય. એક સો રૂપિયાની નોટ અંદરના ખીસ્સામાં છાતીની સાથે ચોંટાડીને કેમ રાખો છો, જેથી કોઈ ખિસ્સાકાતરુ લઈ ન જાય અને રોટીને ઢાંકીને કેમ રાખો છો, જેથી ઉંદર ન લઈ જાય; પરંતુ ઔરત કે જેનામાં પોતે જ ઉડવાની સલાહિય્યત છે તેને તમે ખુલ્લી છોડી આપી છે. સમાજના બુદ્ધિજીવીઓ જરા વિચારે કે શું ઔરતની કિંમત એક ગોશ્તના ટુકડા, એક સો રૂપિયાની નોટ કે એક રોટી કરતાં પણ ઓછી છે ? ડુબી મરવાની વાત છે અને કેટલી બેશરમીની વાત છે કે આપણે એના પર ઘમંડ કરીએ છીએ કે આપણે સમયની સાથે ચાલીએ છીએ અને પોતાની જાતોને તરક્કીયાફતા કહેવડાવીએ છીએ. **"વ ઈઝા સઅલ્તુમૂહુન્ન મતાઅન્ ફસ્અલૂહુન્ન મિવ્વરાઈ હિજાબ. ઝાલિકુમ્ અત્હરુ લિકુલૂબિકુમ્ વ કુલૂબિહિન્ન."** ઉપરોક્ત હુકમ હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ને થયો હતો કે તેમણે પયગમ્બર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની અઝવાજે મુતહ્હરાતની સાથે વાત કરવા અથવા કાંઈક પૂછવા માંગતા હોય તો તેમણે પરદા પાછળથી જ પૂછવું. આ હુકમ જ્યારે તે પાકીઝા ઝાતો માટે હોય તો આપણી તો શું વિસાત કે આપણે આપણી ઝાતને તે હુકમથી પર સમજીએ.

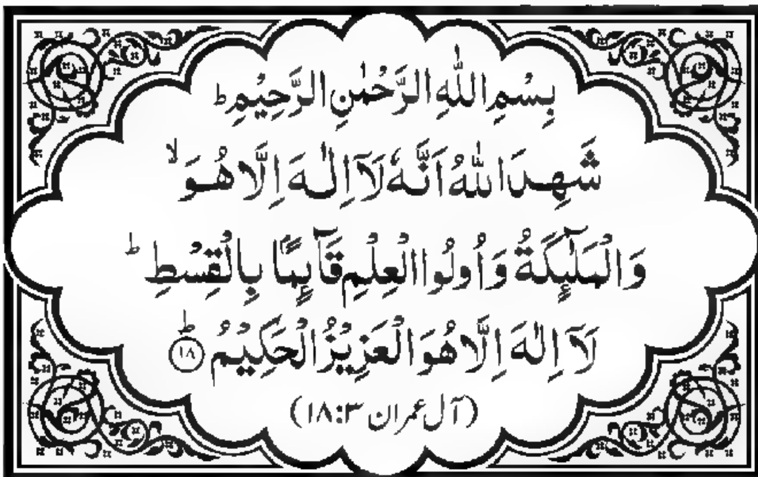
હદીસ શરીફમાં છે કે, ઔરતને જાણી જોઈને કે અજાણતામાં જોવાવાળો મલઉન છે અને તે ઔરત કે જે બેપરદા થઈને દેખાડી રહી છે તે પણ મલઉના છે. હવે શરીઅતની રૂએ જેઓ આ બદનિગાહીન. ગુનાહમાં સપડાશે તેમને ગુનાહ તો થશે જ, સાથોસાથ તે ઔરત કે જેણે બેપર્દા થઈ તેઓને આ ગુનાહ કરવા માટે આકર્ષ્યા તેના ઝિમ્મે પણ તેઓ સર્વેને જે ગુનાહ લાગુ પડયો તે સર્વેનો મજમુઅહ આ ઔરતના માથે ઠોકી બેસાડવામાં આવશે. અને તેણીના શૌહર, માં-બાપને પણ કે જેઓએ તેણીને પર્દામાં રહેવા તાકીદ ન કરવા બદલ ગુનેહગાર ઠેરવી તેમને પણ અઝાબમાં મુબ્તેલા કરવામાં આવશે.

(મજલિસે અબરાર ૩૩ પરદેકે મસાઈલ બેહિશ્તી ઝેવર ભાગ-૩નો અભ્યાસ કરવા વિનંતી)

ધરતીકંપ કેમ થાય છે ? :

ઈબ્ને અબીદ દીનાર (રહ.)ની રિવાયત છે કે હઝરત આયશા સિદ્દીકા (રદિ.)ને ધરતીકંપ થવાનું કારણ પૂછયું તો તેમણે કહ્યું કે જ્યારે લોકોમાં ઝિના આમ થઈ જાય, શરાબ ખુલ્લેઆમ પીવામાં આવે અને સંગીત (વાજા) વગાડવા-સાંભળવામાં આવે ત્યારે અલ્લાહ તઆલાને આસમાનોમાં ગયરત આવે છે અને જમીનને હુકમ કરવામાં આવે છે કે તેઓને હચમચાવી હલાવી નાખે.

● ● ●

✪ પ્રકરણ—૧૪ ✪

"ઝિના"

ઝિનાના દીની-દુન્યવી નુકસાન :

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

"વલા તકરબુઝ્ ઝિના... અર્થ : તમે ઝિના—વ્યભિચારની નજીક પણ ન ફરકો. બેશક, તે ઘણી જ બેશરમીની વાત છે અને અઝાબનું કારણ છે તથા ઘણો જ ખરાબ માર્ગ છે."

તફસીરે ઝાહિદીમાં લખ્યું છે કે ઝિના અગ્નિપૂજકોનો તરીકો છે.

હદીસ શરીફમાં છે કે ઝિનાથી ડરતા અને પરહેઝ કરતા રહો, કારણ કે એમાં છ (૬) નુકસાનો છે. ત્રણ દુનિયામાં અને ત્રણ આખિરતમાં.

દુન્યવી નુકસાન :

૧. રોઝી ઓછી થઈ જાય છે અને બરકત ઊઠી જાય છે.

૨. મૃત્યુ વખતે અલ્લાહ તઆલા અને તેના દરમિયાન પરદો થઈ જાય છે. તે અલ્લાહ તઆલાને જોઈ શકશે નહિ.

૩. તે મરતી વખતે ઝબાનિય્યહ (ખુદાઈ પોલીસ—ફરિશ્તાઓ) અને દોઝખને પોતાની આંખે નિહાળશે.

ઉખ્રવી નુકસાન :

૧. અલ્લાહ તઆલા એને ક્રોધભરી નજરે નિહાળશે.

૨. એને સાંકળ વડે ખેંચીને—ઢસડીને દોઝખ તરફ લઈ જવાશે.

૩. હિસાબ સખ્ત થશે.

દોઝખમાં ઝાની સ્ત્રી પુરુષની શર્મગાહથી એવી બદબૂ આવશે કે અન્ય દોઝખીઓ બેઝાર થઇને રડવા માંડશે.

હે મુસલમાનો ! હરામ અને ઝિનાકારીથી અળગા અને વેગળા રહો. એમાં છ (૬) નુકસાનો છે.

દુનિયામાં ત્રણ નુકસાન છે :

૧. ઝાનીના મુખ પરથી ખૂબસૂરતી, ઝિનત અને નૂરે તજલ્લી વિદાય થઈ જાય છે.

૨. ગરીબી અને ફકીરી આવે છે.

૩. ઉંમરમાં ઘટાડો થઈ જાય છે.

આખિરતમાં ત્રણ નુકસાન છે :

૧. અલ્લાહ તઆલાના ક્રોધ–કોપ અને નારાજગી એના માટે વાજિબ થઈ જાય છે.

૨. તેનો બુરો હિસાબ થશે.

૩. તે દોઝખમાં ફંગોળાશે અને અલ્લાહ તઆલા તેને ફરમાવશે : જે ચીજ તેં આગળ મોકલી છે તે ઘણી જ ખરાબ છે.

ઝિનાની ભયાનકતા અને ભયંકરતા :

હદીસ શરીફમાં છે : પરાયી સ્ત્રીઓ તરફ નજર કરવી એ આંખોનો ઝિના છે. ઝિના તરફ ચાલવું એ પગોનો ઝિના છે. બંને હાથો વડે પકડવું એ હાથોનો ઝિના છે. વાતચીત કરવી એ જીભનો ઝિના છે. ખ્વાહિશ કરવી એ દિલનો ઝિના છે અને શર્મગાહ એને સાચું કરી દેખાડે છે યા જૂઠું.

નકલ કરાયું છે કે એક વખતનો ઝિના સિત્તેર વર્ષના નેક અમલોને બરબાદ કરી નાખે છે. પોતાના હલાલ નુત્ફા (વીર્ય)ને અજનબી અવરતના ગર્ભાશય (રહમ)માં ટપકાવવો એ શિર્ક અને કુફ્ર પછીનો સૌથી મોટો અપરાધ કે ગુનાહ છે, ચાહે તે અવરત મુસલમાન હોય કે કાફિર, આઝાદ હોય કે નોકરડી. ઝિના નેકીઓને એવી રીતે ખાઈ જાય છે, જેવી રીતે સૂકીભઠ લાકડીને આગ ખાઈ જાય છે. જે કોઈ માણસ પરાયી અવરતથી ઝિના કરે છે તો અલ્લાહ તઆલા એની કબરની તરફ દોઝખના આઠેવ

દરવાજાઓને ખોલી નાખે છે. આ આઠેવ દરવાજાઓમાંથી કિયામત સુધી એની તરફ સાંપ અને વીંછી આવતાં રહેશે. મજકૂર પાંચેવ રિવાયતો સબૂતી (રહ.)એ 'લુબાબુલ હદીસ'માં બયાન કરી છે.

હદીષ શરીફમાં છે કે ઝિના અને હરામકારી કરનાર પુરુષો અને સ્ત્રીઓ કિયામતના દિવસે એવી હાલતમાં આવશે કે એમની શર્મગાહો આગથી સળગતી હશે અને એમની શર્મગાહની બદબૂથી આખી મખ્લૂક (આ ઝાની છે) કહીને એમને ઓળખશે–ઓળખાવશે તથા ફરિશ્તાઓ એમને દોઝખની તરફ અંધ મુખે ખેંચીને લઈ જશે. જ્યારે તેઓ દોઝખમાં દાખલ થશે તો અલ્લાહ તઆલા એમને લોઢાનું બખ્તર પહેરાવશે. જો આ બખ્તરની એક કડી ઊંચા પર્વત પર મૂકવામાં આવે તો તે સળગીને રાખ થઈ જાય. પછી અલ્લાહ તઆલા ઝબાનિય્યહને કહેશે કે આ વ્યભિચારીઓની આંખોને લોખંડની ખીલીઓ વડે ડામ દો, જેમ કે આ આંખો હરામની તરફ નજર કરતી હતી. એમના હાથોને આગની સાંકળ પહેરાવો, જેમ કે આ હાથ હરામની તરફ લંબાતા હતા અને એમના પગોમાં આગની બેડીઓ પહેરાવો, જેમ કે તેઓ હરામની તરફ ચાલીને જતા હતા. ઝબાનિય્યહ ફરિશ્તા અલ્લાહ તઆલાના હુકમ અનુસાર અમલ કરશે. આ સમયે ઝાની ફરિયાદ કરશે : હે ઝબાનિય્યહની જમા'ત ! અમારા પર રહમ કરો, અઝાબમાં આસાની અને હળવાશ કરો. ઝબાનિય્યહ કહેશે : અમે તમારા પર કેવી રીતે રહમ કરીએ, રહમાન તમારા પર ગઝબનાક છે !

બીજી એક હદીસમાં છે કે જે હરામની તરફ નજર ભરીને નિહાળશે તો અલ્લાહ તઆલા એની આંખોને જહન્નમની ચિંગારીઓથી ભરી દેશે અને જે પરસ્ત્રીથી ઝિના યા હરામકારી કરશે તો આખિરતમાં એના બદન પર ઝંજીરની કડીઓ પડેલી હશે અને એને આગનો પોશાક પહેરાવાશે અને અલ્લાહ તઆલા એની સાથે વાત કરશે નહિ અને એને ભારે અઝાબ થશે.

દય્યૂસ દોઝખમાં જશે :

રિવાયતમાં છે કે પરિણીત અવરતથી જે માણસ ઝિના કરશે તો એને તથા એ અવરતને કબરમાં સખત અઝાબ થશે. કિયામતના દિવસે અલ્લાહ તઆલાના હુકમથી એ અવરતનો પતિ ઝિનાકાર પુરુષની બધી નેકીઓને લઈ લેશે અને એના તમામ ગુનાહ લઈને ઝાની દોઝખમાં જશે. આ વાત

ત્યારે છે જ્યારે કે પતિને પોતાની અવરતના ઝિનાની જાણ ન હોય. જો તે જાણીને ખામોશ રહેશે તો જન્નત એના માટે હરામ છે. જન્નતના દરવાજા પર લખાયેલું છે કે બેશક, હું બેહિશ્તે બરીં છું, દય્યૂસ પર હરામ છું. દય્યૂસ તે માણસ છે જે પોતાના ઘરવાળાઓની બદકારી અને હરામકારી જાણીને રાજી રહે. દય્યૂસ જન્નતમાં દાખલ થશે નહિ. સાતેવ આકાશ અને સાતેવ જમીન ઝાની દય્યૂસ પર લા'નત કરે છે. જે માણસ પોતાની પત્ની, પુત્રી, માં, બહેન વગેરે અવરતોને શણગારીને બીજી જગ્યાએ મોકલે છે અને તે અવરતો ત્યાંના નામહરમ પુરુષોને જુએ છે તો તેઓ દય્યૂસ છે.

વિવિધ રિવાયતો :

અલ્લાહ તઆલાએ પોતાની અમુક કિતાબોમાં ફરમાવ્યું છે કે ઝાની અને ઝાનિયહ કિયામતના દિવસે એવી હાલતમાં આવશે કે એમની શર્મગાહમાં આગ સળગતી હશે અને એમણે આગની સાંકળ તથા હાર પહેર્યા હશે. ઝબાનિય્યહ એમને દોઝખની તરફ ઢસડી જશે. મેહશરના તમામ લોકો એમની બદબૂથી તંગ આવી જઈને ફરિયાદ કરશે. ફરિશ્તા કહેશે : આ બદબૂ તે લોકોના શર્મગાહોની છે જે દુનિયામાં ઝિના કરતાં હતાં અને તૌબા કર્યા વગર મૃત્યુ પામ્યાં છે. મેહશરના તમામ લોકો આ સાંભળીને એમના પર લા'નત કરશે.

મેઅરાજની રાતે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે દોઝખમાં તાંબાના અમુક તન્નૂર જોયા. એ તન્નૂરનાં મોઢાં તંગ હતાં અને પેટ વિશાળ ! એ તન્નૂરોમાં કેટલીક અવરતો સાંપ અને વીંછીઓની સાથે કેદ હતી, તે સાંપ-વીંછી એમને ડંખતા હતાં, એમની શર્મગાહથી લોહી અને પરૂ વહેતાં હતાં. બધાં દોઝખીઓ એમની શર્મગાહની બદબૂથી બેઝાર થઈને રડતાં હતાં. નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ને પૂછયું કે આ કોણ લોકો છે ? હઝરત જિબ્રઈલે કહ્યું : આ ઝિનાકાર સ્ત્રી–પુરુષો છે. નઊઝુબિલ્લાહ મિન અઝાબિન્નાર મિન અહવાલિ અહલિન્નાર વ મિન ગદબિલ જબ્બાર : હું અલ્લાહ તઆલાની પનાહ માગુ છું દોઝખના અઝાબથી અને દોઝખીઓના હાલાતથી અને જબ્બારના ગઝબથી.

રિવાયતમાં છે કે જે માણસ પરાયી અવરતનો હાથ પકડશે તો તે કિયામતના દિવસે હાથ અને ગરદનમાં આગનો હાર અને ઝંજીર--સાંકળ

પહેરીને આવશે. જો એને ચુંબન કર્યું હશે તો એના બંને હોઠોને ઝબાનિય્યહ (ફરિશ્તા) આગની કાતર વડે કાતરશે. જો એણે ઝિના કર્યો હશે તો એની બંને જાંઘો પરવરદિગારની સામે ફરિયાદ કરશે કે ફલાણા સમયે, ફલાણા સ્થળે, ફલાણા દિવસે, ફલાણા મહિને અમે આ પ્રમાણેનું ખરાબ કૃત્ય કર્યું હતું. તે સમયે અલ્લાહ તઆલા એમની તરફ ક્રોધભરી નજરે નિહાળશે તો એના ચહેરાનો ગોશ્ત જુદો થઈને નીચે પડી જશે. એના ચહેરા પર માત્ર હાડકું બાકી રહેશે. અલ્લાહ તઆલા એના નીચે પડી ગયેલા ગોશ્તને હુકમ કરશે કે ફરી પોતાની જગ્યાએ ચાલ્યો જા, તો તે ફરી પોતાની જગ્યાએ ચોંટી જશે તો મુખ ઘણું જ કાળું અને બદશકલ બની જશે. તે સમયે જીભ કહેશે : હે મારા અલ્લાહ ! મેં તારો ગુનાહ કર્યો નથી. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવશે : તું ગૂંગી થઈ જા. તે ગૂંગી થઈ જશે અને તમામ અવયવો પોતાના પરવરદિગારની સામે વાત કરશે. હાથ કહેશે : હે મારા અલ્લાહ ! હું હરામની તરફ લંબાયો છું. આંખ કહેશે : હે મારા અલ્લાહ ! મેં હરામની તરફ જોયું છે. પગ કહેશે : હે મારા અલ્લાહ ! હું હરામની તરફ ગયો છું. શર્મગાહ કહેશે : મેં હરામ કૃત્ય કર્યું છે. જમણી તરફનો મુહાફિઝ ફરિશ્તો કહેશે : મેં સાંભળ્યું છે. ડાબી તરફનો ફરિશ્તો કહેશે : મેં લખ્યું છે. જમીન કહેશે : મેં તે વખતે એનો બોજ ઉઠાવ્યો હતો. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવશે : મને મારી ઈઝઝત અને જલાલની કસમ છે, મને પણ આ વિષેની જાણકારી છે, પણ હું છુપાવતો હતો. હે ફરિશ્તાઓ ! આને પકડીને અઝાબમા નાખો. મારા ક્રોધકોપ અને નારાજીની મજા ચખાડો. જે માણસ મારાથી શરમ–હયા કરતો નથી તેના પર મારો ગઝબ ઘણો જ સખત થઈ જાય છે.

હે સ્ત્રી–પુરુષો ! હવે ગફલતને ખંખેરી સાવધાન થાઓ–સ્વજાતને હરામ અને ગુનાહોથી દૂર રાખો, કારણ કે ઝાની અને ઝાનિયહ પર અલ્લાહ તઆલાની રહમત કદાપિ નાઝિલ થતી નથી. એમને આખિરતમાં સખત અઝાબ થશે. દુનિયામાં અપરિણીતની સાથે ઝિના કરવાની સજા સો (૧૦૦) કોરડા છે અને ઈમામ શાફિઈ (રહ.)ના નજીક એક વરસ સુધી શહરથી તડીપાર કરવાનું પણ છે. જો પરિણીત પુરુષ યા સ્ત્રી એક વખત પણ ઝિના કરી લે તો એને સંગસાર કરવું છે, અહિયા સુધી કે તે મરી જાય. જો ગુલામ યા બાંદી (નોકરડી) ઝિના કરે તો ૫૦ કોરડા સજારૂપે ફટકારાશે. આલિમ કહે છે કે ઝાની અને ઝાનિયહ તૌબા કર્યા વગર યા કોરડાની સજા ભોગવ્યા

વગર મરણ પામશે તો આખિરતમાં, દોઝખમાં આગના કોરડાથી માર ખાશે.

પડોશીની અવરત સાથે ઝિના કરનારને અત્યંત કડક સજા કરાશે. પરિણીત અવરત સાથે ઝિના કરવો મહા પાપ છે. મહરમ અવરતોથી ઝિના કરવો સૌથી મોટો ઝિના છે, જેમ કે માં, બહેન, પુત્રી, ફોઈ, માસી, ભાણકી, ભત્રીજી, દાદી, નાની, સાસુ, પુત્રવધુ, દૂધ પીવડાનારીની કોઈ સગી. બાકિરહ (કુંવારી)ની સાથે ઝિના કરવો સય્યિબહ (વિવાહિત)ની સાથે ઝિના કરવાથી ઘણું જ ખરાબ છે. જવાનના ઝિનાથી ઘરડા માણસનો ઝિના ઘણો જ ખરાબ છે. બાંદી (નોકરડી)ના ઝિનાથી પત્ની (શેઠાણી)નો ઝિના અને ગુલામના ઝિનાથી આઝાદનો ઝિના ખરાબ છે. જાહિલના ઝિનાથી આલિમનો ઝિના ઘણો જ ખરાબ છે. આ વિષે ઘણી અહાદીષ આવેલી છે. યકીન કરો, ઝિના કરનારે ઘણા જ ખરાબ અને ભયાવહ પરિણામો ભોગવવા પડશે, ઝિના ઝિનાકારને દોઝખના સખત અઝાબ પર પહોંચાડે છે અને ગરીબાઈ લાવે છે. જે માણસ ઝિના કરે છે તો એના એ ખરાબ કૃત્યનો બદલો એની અવલાદે ભોગવવો પડે છે.

રિવાયતમાં છે, જે માણસ હરામને જોવાથી પોતાની આંખને બચાવશે તો અલ્લાહ તઆલા તેના ઘરના લોકોને હરામથી સુરક્ષિત રાખશે અને જે માણસ મુસલમાન ભાઈની મહિલાઓ તરફ ખરાબ નજર કરશે તો અલ્લાહ તઆલા તેની અવરતનો પરદો ફાડી નાખશે અને તેની આંખોમાં આગનો સૂરમો લગાડશે.

હિકાયત : એક બુઝુર્ગના નફસે ખરાબ કામની ખ્વાહિશ કરી. તે સમયે તેમની સામે દીવો સળગી રહ્યો હતો. કહ્યું : હે નફ્સ ! જો તું પોતાની આંગળી આ દીવામાં સળગી જવા પર સબર કરીશ, તો તું જે ઈચ્છા ધરાવે છે તેના અઝાબ ઉપર પણ સબર કરી શકીશ. ત્યાર બાદ પોતાની આંગળી ચિરાગ પર મૂકી. ચિરાગની આગથી આંગળીની ચામડી સળગી ઉઠી અને પછી આંગળીનો ગોશ્ત પણ બળવા લાગ્યો અને એવું દર્દ થયું કે તેમની રૂહ નીકળવા લાગી. ત્યાર બાદ આંગળી ખેંચીને કહ્યું : હે નફસ ! દુનિયાની આગને તો સિત્તેર વખત ઝાકળ અને બરફમાં બુઝાવવામાં આવી છે, તો પણ તેની જલન અને બળતરાને તું વેઠી શકયો નહિ. દોઝખની આગ તો એનાથી સિત્તેર ગણી વધુ તીવ્ર અને તેજ છે. તેને તું કેવી રીતે સહન કરી

શકીશ ? ! ત્યારે તેમનો નફસ આ ખતરાથી બચી ગયો. પછી આ દુષ્કૃત્યનો ખ્યાલ સુદ્ધાં આવ્યો નહિ.

દરેક મુસલમાન પુરુષ અને સ્ત્રી પર વાજિબ છે કે મૃત્યુ પહેલાં તૌબા કરે. પરવરદિગારની સામે હંમેશા કાકલૂદી અને આજિઝી કરે, કારણ કે જે બંદો પોતાના ગુનાહોને યાદ કરી કાકલુદી કરે છે, રડે છે તો અલ્લાહ તઆલા તેને ઘણો જ પસંદ કરે છે. તે બંદો અલ્લાહ તઆલાથી જે સવાલ કરે છે તો અલ્લાહ તઆલા તેને પૂરો કરે છે અને તેનાથી દુઆ કરે તો કબૂલ ફરમાવે છે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે હું તૌબા કરનારાઓનો દોસ્ત છું. દુનિયાથી ઉમ્મીદ ન રાખનારાઓનું આશ્રય સ્થાન છું. ફરિયાદ કરનારાઓની ફરિયાદને સાંભળું છું. તે કોણ છે, જેણે મારાથી સવાલ કર્યો હોય અને મેં તેને નાઉમ્મીદ કર્યો હોય ? તે કોણ છે, જેણે તૌબા કરી હોય અને મેં તેની તૌબાને કબૂલ કરી ન હોય ? તે કોણ છે, જેણે દુઆ કરી હોય અને મેં તેને રદ કરી હોય ? સાવધાન, હું કરીમ છું, મારાથી જ કરમ અને ફઝલ છે. હું બખ્શિશ કરનાર છું. મારાથી બખ્શિશ માંગો. ગુનેહગાર મારો દ્વાર છોડીને ક્યાં જવાનો છે ? અંતે તે અહિંયા જ આવવાનો છે.

તૌબા કરો, તૌબા કરો !

رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَٰسِرِينَ ﴿٢٣﴾ (الاعراف ٧:٢٣)

રબ્બના ઝલમ્ના અન્ફુસ-ના વ ઈન લમ તગ્ફિર લના વ તર્હમ્ના લ-નકૂનન્ન મિનલ ખાસિરીન.

(ઈબ્ને હજર તયમી રહ. કૃત ''ઝવાજિર''માંથી સાભાર)

હુઝૂર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો ઈરશાદ છે :

''આંખોનો ઝિના છે, પગોનો ઝિના છે અને હાથોનો ઝિના છે. શર્મગાહ સાચું કરી દેખાડે છે અથવા જુઠલાવે છે (કદિ ઝિના થઈ જાય છે અને કદી થતો નથી.)''

જ્યારે વલદે ઝિના (ઝિના દ્વારા જન્મેલું બાળક) પેદા થાય છે તો ઝાનીની આંખથી આંખ લઈને આવે છે. હોઠથી હોઠ, વાળથી વાળ, હાથથી હાથ, પગથી પગ, આંગળીથી આંગળી લઈને આવે છે. જાણે ઝાનીનું આખું બદન ભાગીદાર બની જાય છે. હવે ઝિના દ્વારા જન્મેલું બાળક જ્યાં સુધી રહેશે ત્યાં સુધી ઝાનીનો હિસ્સો પણ સાથે રહેશે. જો કોઈ વેશ્યાગૃહે જશે

અને ત્યાં બાળક જન્મશે તો કિયામત સુધીનો ઝિના તેના ભાગે લખવામાં આવશે.

હદીષ શરીફમાં છે; મન ઝના ઝના બિઅહ્‌લિહી : જેણે ઝિના કર્યો તો તેના ઘરવાળાઓની સાથે પણ ઝિના કરવામાં આવશે.

હે દોસ્તો ! હું તમને અલ્લાહ તઆલાનો વાસ્તો આપીને કહું છું કે પોતાની માં, બહેન, બેટીની ઈઝઝત બચાવો. જો ખુદા ન ખ્વાસ્તા (અલ્લાહ તઆલા ન ચાહે) આપણી બેહયાઈથી એમની આબરૂ લૂંટાઈ ગઈ તો દુનિયામાં મોઢું બતાવવાને પણ લાયક રહેશે નહિ, જેથી દોસ્તો, જો પોતાની ઈઝઝત-આબરૂ બચાવવી હોય તો તમે લોકોની ઈઝઝત-આબરૂ બચાવો. ઝાનીની ઈઝઝત મહફૂઝ રહેતી નથી. બીજું, તેના મુખે હયાનો પરદો પણ બાકી રહેતો નથી.

હદીસ શરીફમાં આવ્યું છે :

''બેશક, હયા અને ઈમાન પરસ્પર મિત્ર છે. જ્યારે એમનામાંથી એક ઉઠી જાય છે તો બીજો પણ ઉઠી જાય છે.'' (એમનામાંથી એક વિદાય થઈ જાય છે તો બીજો પણ વિદાય લઈ લે છે.) *(કન્ઝુલ ઉમ્માલ, ૩/૭૧)*

હયાવાળો ઈન્સાન નજર ઉઠાવીને પરાયી સ્ત્રી તરફ જોઈ શકતો નથી. બા-હયા નેક અખ્લાક, બે હયા બદઅખ્લાક.

હદીસ શરીફમાં છે :

''પ્રત્યેક દીન-ધર્મનો સદાચાર (ખુલ્ક) હોય છે અને ઈસ્લામનો સદાચાર હયા છે.'' *(કન્ઝ ......૩/૭૧)*

ઝિનાકાર ઈન્સાન એવો બે-હયા બની જાય છે કે એને ન અલ્લાહ તઆલાથી હયા રહે છે, ન ફરિશ્તાઓથી અને ન તો બીજા કોઈથી !

હદીસ શરીફમાં છે :

''બેશક, જ્યારે અલ્લાહ તઆલા કોઈ બંદાને હલાક કરવા ચાહે છે તો તેની શરમ-હયા છીનવી લે છે.'' *(કન્ઝ..... ૩/૭૦)*

બીજી એક હદીશ શરીફમાં છે :

''ઈન્સાને પોતાની સાથે રહેતા બંને ફરિશ્તાઓથી એવી હયા કરવી જોઈએ, જેવી રીતે કે તે પોતાના બે નેક પડોશીઓથી હયા કરતો હોય, જે સમયે તે બંને રાત–દિવસ તેની સાથે રહેતા હોય.'' *(કન્ઝ....૩/૭૦)*

હયાના ભાગોનું વર્ગીકરણ :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું :

''અલ્લાહ તઆલાએ હયાને દસ ભાગોમાં વહેંચી છે. સ્ત્રીઓમાં નવ ભાગ મૂકયા છે અને પુરુષોમાં એક ભાગ. જો આવું ન હોત તો સ્ત્રીઓ પુરુષોની નીચે એવી રીતે ગબડી પડત, જેવી રીતે માદા જાનવર નરની નીચે ગબડી પડે છે, સૂઈ જાય છે.'' *(કન્ઝ....૩/૭૩)*

ઝિનાથી દુકાળ પડે છે :

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું : ઝિના (પોતાની પાછળ) ગરીબાઈ અને ભૂખમરો છોડી જાય છે. *(તફસીરે દુર્રે મન્સૂર : ૪/૧૮૦)*

બીજી એક હદીસમાં છે :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અમ્ર ઈબ્ને આસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાવ્યા કરતા હતા : જે કૌમમાં ઝિના જાહેર અને પ્રચલિત થાય છે તે કૌમ દુકાળગ્રસ્ત થાય છે.

ઝાનીના દિલમાંથી ઈમાનનું નૂર ચાલ્યું જાય છે :

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે જે બંદો પણ ઝિના કરે છે, અલ્લાહ તઆલા તેનાથી નૂરે ઈમાન છીનવી લે છે. ચાહે તો પછી તેને પાછું કરી દે છે યા રોકી દે છે.''

ઘડપણમાં ઝિના :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું :

''કિયામતના દિવસે અલ્લાહ તઆલા ત્રણ માણસોની સાથે વાતચીત

કરશે નહિ અને તેમનો તઝકિયહ (શુદ્ધિકરણ) પણ કરશે નહિ અને ન તો તેમની તરફ રહમતની નજર ફરમાવશે. ઉપરાંત, તેમના માટે દર્દનાક અઝાબ હશે : (૧) ઘરડો ઝાની માણસ, (૨) અભિમાની ગરીબ—મોહતાજ અને (૩) જૂઠ્ઠો હાકિમ.''

આ કારણે દરેક નવયુવાન અને વૃદ્ધ માણસે ઝિના જેવી ખરાબ ચીજથી બચવું જોઈએ અને ઝિના સુધી પહોંચાડનારી વસ્તુઓથી પણ બચવું જોઈએ.

કિયામતના દિવસનો અઝાબ :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું : ગેર મહરમ તરફ જોવાવાળાની આંખોમાં સીસું ઓગાળીને નાખવામાં આવશે.

મુસલમાનો ! પોતાની આંખની પૂતળી—કીકી પર રહમ કરો. જ્યારે આ અતિ નાઝુક અવયવ પર દોઝખનો અંગારો નાખવામાં આવશે ત્યારે તેની કેવી હાલત થશે ? !

પરાયી સ્ત્રી સાથે એકાંતમાં મળવું નાજાઈઝ છે :

(૧) ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) ફરમાવે છે : કોઈ માણસ કોઈ સ્ત્રી સાથે એકાંતમાં મળતો નથી; પરંતુ ત્રીજો શયતાન એમની સાથે હોય છે. *(તિરમિઝી)*

(૨) ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું : અવરત શર્મગાહ છે અને જ્યારે તે પોતાના ઘરેથી નીકળે છે તો શયતાન તેની પાછળ પડી જાય છે. *(તરગીબ)*

(૩) હઝરત હસન (રદિ.) કહે છે, મને જાણવા મળ્યું છે કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું : નજર કરનાર પર અને જેને જોવામાં આવે છે તેના પર અલ્લાહ તઆલા લા'નત ફરમાવે છે.

(૪) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું,

''જે બંદાને અલ્લાહ તઆલાએ જીભ અને શર્મગાહનાં ગુનાહોથી

બચાવ્યો તે જન્નતમાં જશે.'' *(બુખારી શરીફ, મુસ્લિમ શરીફ)*

(૫) રસૂલુલ્લાહ (સલલલ્લ.હુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ''અલ્લાહના ઉપર અને કિયામતના દિવસ ઉપર ઈમાન લાવ્યો હોય તે મ.ણસ પોતાની ખેતી સિવાય બીજાની ખેતીમાં પાણી ન નાખે (પોતાની પત્નીને છોડી બીજી સ્ત્રી સાથે ઝિના ન કરે.) રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે કુફ્ર અને શિર્ક પછી મોટામાં મોટો ગુનાહ હરામ સ્ત્રીમાં મની (વીર્ય) નાખવું છે. *(હદીસ)*

પરદામાં સાવચેતી :

હઝરત ઉમ્મે સલ્મહ (રદિ.) ફરમાવે છે કે હું અને મયમૂનહ (રદિ.) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમની પાસે હતા. એવામાં આપની પાસે હઝરત ઈબ્ને ઉમ્મે મકતૂમ (રદિ.) આવ્યા. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે અમને ફરમાવ્યું : પરદો કરો. મેં અરજ કરી : યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! તેઓ તો ના–બીના (અંધ) છે, અમને જોઈ શકતા નથી. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું : તમે તો આંધળાં નથી ને ? ! શું તમે એમને જોતા નથી ? *(અબૂ દાવૂદ)*

હિજડાઓ વિશે સાવચેતી :

''હિજડાઓને પોતાના ઘરમાંથી કાઢી મૂકો.'' *(બુખારી)*

અચાનક નજર પડવી :

હઝરત જરીર (રદિ.) ફરમાવે છે, મેં નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અચાનક પડતી નજર વિશે પ્રશ્ન કર્યો તો આપે મને હુકમ ફરમાવ્યો કે તેવા સમયે તું આંખ ફેરવી લે. *(મુસ્લિમ)*

ત્રણ આંખો :

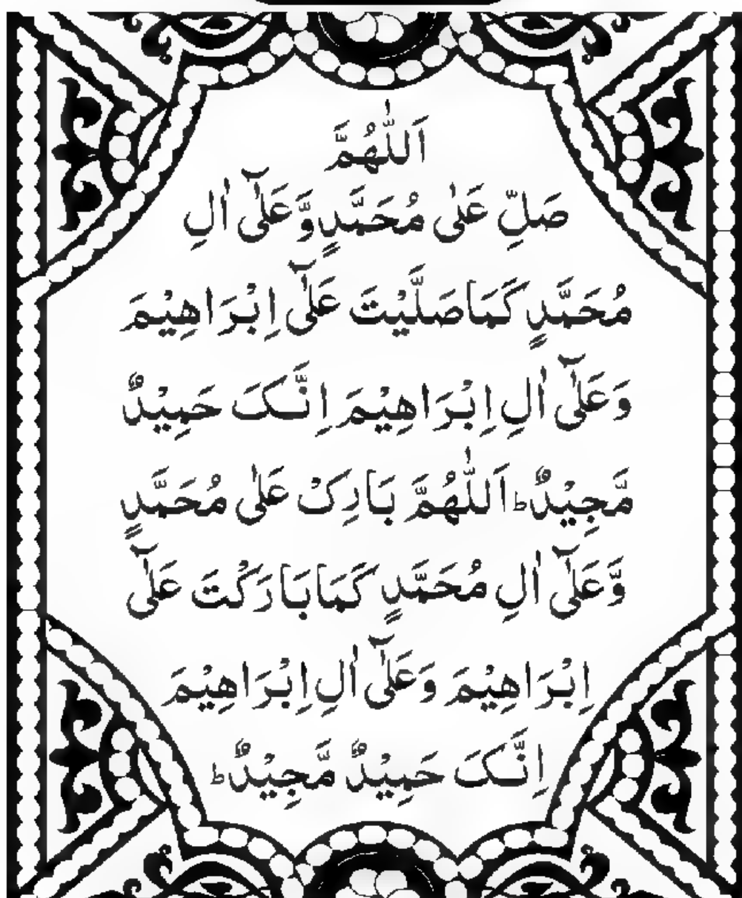
હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું : ત્રણ આંખો આગને નિહાળશે નહિ : (૧) તે આંખ જેણે અલ્લાહ તઆલાના રસ્તામાં નિગેહબાની કરી, (૨) જે અલ્લાહ તઆલાના ડરથી રડી અને (૩) જે અલ્લાહ તઆલાએ હરામ કરેલી ચીજોથી રોકાઈ ગઈ. *(તબરાની)*

અલ્લાહ તઆલા બુરી નજરથી સૌની હિફાઝત ફરમાવે. બસ, જે તમારું કામ છે, તે તમે કરો. જે અલ્લાહ તઆલાનું કામ છે તે અલ્લાહ તઆલા કરશે. તમારું કામ આ છે કે જ્યારે નજર પડી જાય તો તરત જ મોઢું ફેરવી લો. પછી ગવાહી અપાવીને યૂસુફ (અલૈ.)ની ઈઝઝતની હિફાઝત કરવી એ અલ્લાહ તઆલાનું કામ છે.

(''મવાઅઝુત્તકારીર''માંથી સાભાર)

● ● ●

દુરૂદે ઈબ્રાહીમ

✪ પ્રકરણ–૧૫ ✪

''મલાઈકહ''

કુર્આન, હદીસ અને તફસીરોના આધારે ફરિશ્તાઓની રસપ્રદ માહિતી !

''મલાઈકહ''એ અરબી શબ્દ છે. ''મલાઈક'' ''મલાઈકહ''નું બહુવચન છે, જેનું એક વચન ''મલક,'' ''મલઅક'' અને ''મઅલક'' છે. ''મલક'' શબ્દ મૂળે અરબીના ''મઅલક'' શબ્દ ઉપરથી ઉપસ્થિત થયો છે. મલાઈકહ શબ્દ અરબીના ''ઉલૂકતુન'' અથવા ''ઉલૂકહ'' ઉપરથી જન્મયો છે. અરબીમાં ઉલૂકહને સંદેશવાહક કહે છે એટલે કે દૂત–એલચી. ફારસી ભાષામાં મલાઈકહને ''ફરિશ્તહ'' કહેવામાં આવે છે. ફારસી ભાષાના ''ફરિશ્તાદન'' મોકલવું શબ્દ ઉપરથી તે બનેલ છે. ''મલાઈકહ'' અને ''ફરિશ્તહ''ના એક જ અર્થ થાય છે.

ઈમાને મુફસ્સલમાં ફરિશ્તાઓ ઉપર ઈમાન લાવવું જરૂરી છે. કુરઆને પાકમાં તેમની હયાતીની સાબિતીઓ જોવા મળે છે. જેમ કે,

''અલ્લાહે આપેલ આદેશનું પાલન કરવામાં તેઓ સહેજે ઉલ્લંઘન–નાફરમાની કરતા નથી. તેઓને જે કામગીરી સોંપવામાં આવેલ છે તે તેઓ સતત બજાવતા રહે છે.'' *(સૂરએ તહરીમ)*

''આ ફરિશ્તાઓ તો અલ્લાહના આબરૂદાર બંદા છે. તેઓ અલ્લાહના દરબારમાં વાત કરવાની પહેલ કરતા નથી. તેઓ તો તેના હુકમનું પાલન જ કરે છે.'' *(સૂરએ અંબિયા)*

''તેઓ તો રાત–દિવસ તેના ઝિક્રમાં જ પરોવાયેલા રહે છે. આ કામમાં તેઓ જરાયે સુસ્તી–ઢીલ કે ગફલત કરતા નથી !''

જિન્નાતો આગના બનેલા છે, જ્યારે ફરિશ્તા નૂરના બનેલા છે. જેમ કે

''હુવ જિસ્મુન નુરિય્યુન ય–ત શક કલુ બિ અશકાલિન મુખ્તલિફતિન વ મસ્કનુહુ ફિસ્સમાઅ– તે એક નૂરાની આકૃતિ સમા છે, તેઓ ગમે તે સ્વરૂપ ધારણ કરી શકે છે. તેઓ આકાશમાં રહે છે. તફસીરે વજીહમાં છે કે તેઓ સૂક્ષ્મ અને નૂરાની શરીર ધરાવે છે. પોતાની શકલ ગમે તે સ્વરૂપમાં પલટાવી શકે છે. જિન્નાતો અને ઈન્સાનોમાં નફસ છે. આ નફસ દ્વારા તેઓમાં વાસના, ક્રોધ, લાલચ–ખ્વાહિશાત પ્રગટ કરે છે. જ્યારે ફરિશ્તાઓ આ વાતથી પાક–સાફ છે. તેઓ તો ફકત અલ્લાહની આજ્ઞાના જ તાબેદાર છે. તેઓ નફસ ન હોવાના લઈને પોતાની મરજી–ઈચ્છા અનુસાર કશું કામ કરતા નથી. તેઓ રાત–દિવસ અલ્લાહની રઝા અને ફરમાંબરદારીના કામમાં રહે છે. અલ્લાહ તઆલાએ ફરિશ્તાઓ સંબંધી કુર્આને પાકમાં કસમ ખાધા છે, જેમ કે કતાર–દર કતાર સફ બાંધવાવાળાઓની કસમ ! કલામે પાકમાં ફરિશ્તાઓને ''અર્શે ઈલાહીની આજુબાજુ હાજર રહેનાર'' તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવ્યા છે. ફરિશ્તાઓને જુદા જુદા કાર્યો સંભાળવાની જવાબદારી સોંપવામાં આવેલ છે. કેટલાક ફરિશ્તાઓ અહર્નિશ રાત–દિવસ અલ્લાહના યશોગાન અને તસ્બીહ–તહલીલમાં વ્યસ્ત રહે છે. રાત–દિવસ તેની હમ્દમાં પરોવાયેલા રહે છે. કેટલાક ફરિશ્તાઓ અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝતની કુરસી નીચે અસ્તિત્વ ધરાવે છે. કેટલાક ફરિશ્તા અર્શે ઈલાહીના પરદા સંભાળે છે. કેટલાક વરસાદ વરસાવવાના કામ ઉપર નિયુકત છે. કેટલાક રાત–દિવસ આકાશમાંથી જમીન ઉપર આવ–જા કરી ધરતી ઉપરના આમાલ આકાશમાં લઈ જવા ઉપરના કાર્ય માટે નિમાયલા છે. આમ જુદા જુદા કામો ઉપર જુદા જુદા ફરિશ્તા નિમાયલા છે. હદીસો ઉપરથી આપણે જાણી શકીએ છીએ કે અલ્લાહે અસંખ્ય ફરિશ્તાઓને આકાશ તેમજ જમીન ઉપરની વિવિધ જવાબદારીઓ સોંપેલી છે. અલ્લાહની મરજી અને આજ્ઞા મુજબ તેઓ જમીન -આકાશમાંનું તંત્ર વ્યવસ્થિત રીતે ચલાવી રહ્યા છે.

ફરિશ્તાઓની સંખ્યાનો અંદાજ–કયાસ મળવો મુશ્કેલ છે. તેનો ખરો અંદાજ તો ફક્ત અલ્લાહપાક જ જાણે છે; પરંતુ મુઅતબર હદીસોના આધારે તેઓની સંખ્યાની થોડીક ઝાંખી–અનુમાન આપણે જરૂર કરી શકીએ છીએ. ઈન્સાનો કરતાં ૧૦ ગણી વધુ સંખ્યા જિન્નાતોની છે. જ્યારે ઈન્સાન તેમજ જાનવરોની કુલ સંખ્યાના ૧૦ મા ભાગ ગણી વધુ સંખ્યા પ્રાણીઓની છે. એનાથી ય વધીને ૧૦ ગણી વધુ સંખ્યા પક્ષીઓની છે અને તેનાથી ય ૧૦

ગણી વધુ સંખ્યા માછલીઓની છે. આ બધી સંખ્યાના સરવાળા કરતાં ૭૦ ગણી વધુ સંખ્યા ફરિશ્તાઓની છે. અર્શે ઈલાહી નીચે જે ફરિશ્તાઓ નિમાયલા છે તેમની સંખ્યા લાખોની છે અને અર્શે મુઅલ્લાની ચોમેર નિયુક્ત થયેલ ફરિશ્તાઓની સંખ્યા તેનાથી ય અનેકગણી વધુ છે.

એક રિવાયતમાં છે કે મેઅરાજના સફર દરમિયાન હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)એ આકાશમાં લાખોની સંખ્યામાં આવતાં–જતાં ફરિશ્તાઓ અંગે જણાવ્યું કે જે ફરિશ્તાને હું જોઉં છું તે ફરિશ્તાને બીજીવાર જોતો નથી. એટલી અગણિત સંખ્યામાં અલ્લાહ પાકે ફરિશ્તાઓ પેદા કર્યા છે. એક ફરિશ્તાને આ વેળા નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ થોભાવી તેની ઉંમર પૂછતાં તેણે જણાવ્યું કે યા નબીયલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! મારી ઉંમરની ખરી જાણ તો મને પણ નથી. અલ્લાહ તઆલા દર ચાર હજાર વરસે એક તારો આકાશમાં ઉગાડે છે. અત્યાર સુધી ચાર લાખ વાર આ તારાને હું જોઈ ચૂકયો છું.

આમ સંખ્યાનો સાચો અંદાજ તો અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત જ વધુ જાણે છે.

કુર્આને પાકમાંથી મળતી માહિતી મુજબ આ ફરિશ્તાઓ પાંખો ધરાવે છે. કેટલાકોને બે બે, ચાર ચાર અને એથીય વધુ પાંખો છે. હદીસોમાં આવે છે કે એક વેળા નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે જિબ્રઈલ (અલૈ.)ની છસો પાંખો છે. હઝરત આયશા સિદ્દીકા (રદિ.) ફરમાવે છે કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ને છસો પાંખો સહિત નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ બે વાર જોયા છે. હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ની આ પાંખો આકાશ અને જમીનમાં ચોમેર ફેલાયલી હતી. કુર્આનમાં પાંખોના વર્ણન ઉપરથી આપણે કહી શકીએ છીએ કે જુદા જુદા ફરિશ્તાઓને અલ્લાહ પાકે જાત જાતની શકિતઓ આપેલ છે. જેને જે પ્રકારનું કામ સોંપાયલુ છે, તેને તે જ રીતથી શકિત આપવામાં આવેલ છે.

આ ફરિશ્તાઓની મુખાકૃતિ જુદા જુદા પ્રકારની હોય છે. તેનું સાચું સ્વરૂપ આપણે વર્ણવી શકીએ તેમ નથી. કુર્આને પાકમાં એક આયત છે કે ''કિયામતના દિવસે તારા પરવરદિગારના અર્શને આઠ ફરિશ્તાઓ પકડીને ઊભા હશે.'' આ આયતની તફસીરમાં હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ

(રદિ.) વર્ણવે છે કે પ્રારંભથી જ આ ફરિશ્તાઓ અર્શે ઈલાહીને ઉપાડીને ઊભા છે. કાયમ તેઓ અલ્લાહની તસ્બીહ–ઝિક્રમાં મશગુલ હોવાથી આકાશના બધા જ ફરિશ્તા તેમને માન અને અદબની નજરે જુએ છે. આમાંથી એકની મુખાકૃતિ ઈન્સાનને મળતી આવે છે. બીજા એક ફરિશ્તાની મુખાકૃતિ બળદને મળતી આવે છે. એક ફરિશ્તાની મુખાકૃતિ ગીધ જેવી છે, એકની મુખાકૃતિ સિંહ જેવી છે. તેઓ અનુક્રમે ઈન્સાનની રોઝી, પશુઓની રોઝી, પક્ષીઓની રોઝી અને ફાડી ખાનાર (ભક્ષી) પ્રાણીઓની રોઝીની વ્યવસ્થા કરે છે.

(અજાઈબુલ મખ્લૂકાત, તફસીરે ઈબ્ને જરીર, તફસીરે વજીઝ, તફસીરે રૂહુલ બયાન)

રૂહ નામક ફરિશ્તાની કાયા ઘણી જ પ્રચંડ છે. અસંખ્ય ફરિશ્તાઓ એક કતારમાં ઊભા રહી જેટલી જગા તેઓ રોકે છે એટલી જ જગા આ રૂહ નામક ફરિશ્તો રોકે છે. માઈલોના માઈલો સુધીના વિસ્તારની જગા તે રોકે છે. આ ફરિશ્તો આકાશમાંના ગ્રહો અને તારાને સમયસર ફેરવવાનું કાર્ય બજાવે છે. આકાશના આ ગ્રહો અને તારાઓ બાળક રમકડાં ફેરવે છે તેમ આ ફરિશ્તો ફેરવે છે. આ ફરિશ્તાની વ્યવસ્થા દ્વારા આગ, વાયુ અને પાણી ઉપર અસર પડે છે. પ્રલય, ધરતીકંપ અને પાતાળમાંની પ્રવાહીઓની હેરફેરનો આધાર આ ગ્રહો અને તારાની ચાલ ઉપર છે.

(અલમુન્જિદ, મશારિકુલ અનવાર તફસીરે અઝીમી)

આ અસંખ્ય ફરિશ્તાઓના વડા હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) છે. તેઓ અલ્લાહના એલચી છે. સૂરએ હજ્જના રુકૂઅ ૧૦ માં છે કે,

અલ્લાહુ યસ્તફી મિનલ મલાઈકતિ રુસૂલા

અલ્લાહ તઆલા ફરિશ્તાઓમાંથી પોતાના એલચીની વરણી કરે છે.

(લુગાતુલ કુર્આન)

હઝરત કઅબુલ અહબારનું કથન છે કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) તમામ મલાઈકહમાં અફઝલિયત–મહત્ત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. તેમના છ પડખાં છે અને દરેક પડખાં–બાજુમાં સો–સો જેટલી પાંખો છે. એમાં એક પાંખ એવી છે કે જ્યારે કોઈ પ્રદેશ કે કોમને હલાક–તબાહ કરવી હોય ત્યારે જ તે પાંખ

ખોલી ધરતી ઉપર વિસ્તારે છે. હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) રૂહુલ અમીન પણ કહેવાય છે.

ચાર ફરિશ્તાઓ અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝતના ઘણા માનીતા ગણાય છે. તેઓને સોંપવામાં આવેલ કાર્ય પણ ઘણા જ અગત્યના છે.

૧. હઝરત જિબ્રઈલ–રૂહુલ અમીન (અલૈ.) ૨. હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.) ૩. હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.) અને ૪. હઝરત ઈઝરાઈલ (અલૈ.).

૧. હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)નું વર્ણન તો આપણે આગળ જોઈ ગયા.

૨. હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.) :

જગતના બધા સમુદ્રો અને દરિયાઓ ઉપર જે ફરિશ્તા નિયુક્ત છે તે ફરિશ્તાઓના સરદાર હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.) છે. વરસાદ વરસાવવાની કાર્યવાહી હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.)ને સોંપવામાં આવેલ છે. તેઓ પોતાના હાથ નીચેના અસંખ્ય ફરિશ્તાઓ દ્વારા આ કાર્યવાહી અંજામ આપે છે. હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.)ને રોઝી, આત્માનું જ્ઞાન અને રૂહની મઅરિફતનું કાર્ય સુપુર્દ થયેલ છે. હઝરત કઅબુલ અહબાર વર્ણવે છે કે સાતમા આકાશ ઉપર 'મસ્જુર' નામનો દરિયો છે તે દરિયા ઉપર જે અસંખ્ય ફરિશ્તાઓ નિયુક્ત થયેલા છે તેની સંખ્યાની સાચી જાણ અલ્લાહ તઆ.લા સિવાય કોઈને નથી. આ દરિયા ઉપરના ફરિશ્તાઓના સરદાર હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.) છે. હઝરત મિકાઈલ (અલૈ.) બેશુમાર મખ્લૂકને હક તઆલાએ નક્કી કરેલ તકદીર પ્રમાણે રોઝી પહોંચાડે છે અને તમામ મખ્લૂકમાં અલ્લાહના હુકમ અનુસાર પાણી વરસાવે છે.

૩. હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.) :

આ માનવંત ફરિશ્તા પણ અન્ય ફરિશ્તાઓની જેમ અલ્લાહના હુકમથી અગત્યની કામગીરી બજાવે છે. માનવ શરીરમાં આત્મા –રૂહ ફૂંકવાનું કાર્ય આ જ ફરિશ્તા અંજામ આપે છે. તફસીરની કિતાબોમાં આવે છે કે અલ્લાહને જ્યારે કોઈ હુકમ આપવાનો હોય છે તો તે તરત જ લવ્હ–તખ્ત ઉપર આપોઆપ લખાઈ જાય છે. એ પછી આ લખાણ હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.) સમક્ષ પેશ થાય છે. આપ લખાણમાંનો ઈલાહી હુકમ તરત જ હઝરત

મીકાઈલ (અલૈ.) અને અન્ય ફરિશ્તાઓ સમક્ષ પહોંચાડી દે છે. હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.)ના હાથ નીચે પણ અસંખ્ય ફરિશ્તા કામગીરી બજાવે છે.

હદીસ શરીફમાં આવે છે કે હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.)નો કંઠ અવાજ ઘણો મીઠો અને મધુર છે. દુનિયાના તમામ પ્રકારના મધૂરા અવાજથી તેમનો અવાજ બેમિસાલ–અજોડ છે. અલ્લાહના હુકમથી આપ ગાય છે ત્યારે સાતે આકાશમાંની સઘળી વસ્તુઓ તેમનું ગીત–લય સાંભળવા તલ્લીન બની જાય છે. જન્નતના વૃક્ષો પણ તે સાંભળવામાં લીન થઈ જાય છે. આ અવાજથી જન્નત બહિશ્તમાં સઘળી વસ્તુઓ વજદમાં આવી જાય છે અને તેમાંથી ય સૂર વહેવા માંડે છે. જન્નતીઓ જન્નતમાં હશે ત્યારે તેઓને પણ હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.)નો આ મધુર અવાજ સાંભળવાનો લાભ મળશે. બહિશ્તના જંગલોમાંથી વાંસળીનો અવાજ સાંભળવા મળશે. હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.)ના સૂરમાં બધા જ સૂર મેળવશે. હુરો પણ આ ગીત ગાવામાં શામિલ થશે. અલ્લાહ તઆલા કહેશે કે મારા નેક બંદાઓ દુનિયામાં શયતાનના સંગીત સાંભળવાથી પોતાના કાન બંધ કરી દેતા હતા. દુનિયામાં શયતાનના સંગીતથી નફરત કરતા હતા. હવે તમો મારી જન્નતનું આ પાક સંગીત તેના બદલામાં સાંભળો. આ પછી જન્નતના બધા જ ફરિશ્તા રૂહાની અવાજથી આ ગીતમાં શામિલ થશે. હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.)નું અને જન્નતમાંની બધી જ વસ્તુઓનું સંગીત અલ્લાહની હમ્દ–તારીફથી ભરપૂર હશે. સંગીતના તમામ અવાજ તથા પ્રકાર તેમાં વણાઈ જશે. આ પછી હઝરત દાવૂદ (અલૈ.) અલ્લાહના હુકમથી મધુર અવાજે અલ્લાહની હમ્દ ગાશે. આ વેળા હઝરત દાઉદ (અલૈ.) અલ્લાહના હુકમથી મધુર અવાજે અર્શના પાયા પાસે ઊભેલા હશે. એટલા બધા મધુર અવાજે હઝરત દાઉદ (અલૈ.) અલ્લાહની હમ્દ ગાશે કે તેની સામે બધા જ અવાજ ઝાંખા પડી જશે.

હઝરત યહ્યા બિન કસીર (રહ.) ફરમાવે છે કે જ્યારે જન્નતમાં સંગીતભર્યું વાતાવરણ જામેલું હશે ત્યારે બહિશ્તે અદનનો એક દરવાજો ખોલવામાં આવશે, તેમાંથી રૂહાની અવાજો આવવા શરૂ થશે. તેમાંથી નીકળતા નૂર અને ખૂશ્બુથી આખી જન્નત સુગંધમય બની જશે. આ વેળા અલ્લાહ તઆલાનો અવાજ સંભળાશે કે હે જન્નતીઓ ! અસ્સલામુ અલયકુમ ! આ સ્થળ તમને કેવું લાગ્યું. તમોએ મારા હુકમના પાલનના

કારણે દુનિયાના રંગરાગ ત્યજ્યા હતા, આરામ–આનંદ તરછોડયા હતા. હવે સદા આ જ આનંદમાં તમો મારા યશોગાન ગાતા રહો. જેઓએ મારા હુકમનો અનાદર કરી દુનિયાની લઝઝતો માણી છે, તેઓ આ લઝઝતથી અત્યારે મહરૂમ છે. દુન્યાની મહેચ્છાઓ અને વેપારથી તેઓ નુકસાનમાં રહ્યા. જો તેઓ સબર કરી થોડીક તકલીફ ઉઠાવત તો તેમને ય આ સુખ નસીબ–પ્રાપ્ત થાત ! *(ગુન્યતુત્તાલિબીન)*

કિયામત વખતે અલ્લાહના હુકમથી હઝરત ઈસરાફીલ (અલૈ.) સૂર ફૂંકશે. આ સૂર ફૂંકાતાં જ આખી સૃષ્ટિ નાશ પામશે. આ સૂરનો અવાજ ઘણો ડરામણો હશે.

હઝરત ઈઝરાઈલ (અલૈ.) :

આ ફરિશ્તા રૂહ–જીવ કબ્જ કરવાની ફરજ બજાવે છે. તેને મલકુલ મૌત પણ કહેવામાં આવે છે. આ ફરિશ્તાથી બધા જ ઈન્સાન ડરે છે, સિવાય કે જેઓ અલ્લાહના નેક બંદા છે. એક વેળા અલ્લાહના હુકમથી હઝરત સુલયમાન (અલૈ.)એ હઝરત ઈઝરાઈલ (અલૈ.)નું સાચું રૂપ જોયું. આપ આ સ્વરૂપ જોઈ બેહોશ થઈ ગયા. સ્વસ્થ થયા ત્યારે પૂછયું કે હે ઈઝરાઈલ ! મેં તમારા જેવી પ્રચંડ કાયા અને ડરામણું રૂપ કયાં ય જોયું નથી. આ સાંભળી હઝરત ઈઝરાઈલ (અલૈ.)એ જવાબ આપ્યો કે હે અલ્લાહના નબી ! અત્યારે મારા કદમ સાતે જમીનના તળિયાના અંતરથી ય પાંચસો વરસના અંતર જેટલા નીચે છે અને મારું શરીર સાતે આકાશને પાર કરી એક હજાર વરસના માર્ગ જેટલા અંતર સુધી ઊંચે પહોંચેલું છે. અલ્લાહના હુકમથી સાતેવ આકાશ અને સાતેવ જમીન એક સાથે મારા મોઢામાં હડપ કરી જાઉં એટલું વિશાળ મારું સ્વરૂપ–મારી કાયા અલ્લાહ પાકે બનાવી છે.

એક વેળા હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)એ મલકુલ મૌત હઝરત ઈઝરાઈલ (અલૈ.)ને પૂછયું કે એક માણસ પૂર્વ દિશામાં હોય અને બીજો માણસ પશ્ચિમ દિશાએ હોય અને બંનેની રૂહ કબ્જ કરવાનો સમય એક સરખો જ હોય અથવા એક દેશમાં રોગચાળો ફાટી નીકળ્યો હોય અને બીજા દેશમાં યુદ્ધ ફાટી નીકળ્યું હોય એવા સમયમાં તમો દરેક જગાએ રૂહો કબ્ઝ કરવા કઈ રીતે પહોંચી શકો છો ?

મલકુલ મૌતે કહ્યું કે અલ્લાહના હુકમથી આ કામ મારા માટે ઘણું જ સરળ છે. આ સમયે મારે જેમની રૂહ કબ્જ કરવાની હોય છે તેમની રૂહોને અલ્લાહના હુકમથી મારી પાસે જ બોલાવી લઉં છું. બધી જ રૂહો મારી બંને આંગળીઓ વચ્ચે આવી જાય છે.

કિરામન કાતિબીન :

કલામે પાકમાં છે કે ''કિરામન કાતિબીન યઅ્લમુન મા તફ્અલુન. તમારા નિરીક્ષણ કિરામન કાતિબીન છે. તમો જે કાંઈ કરો છો તે તેઓ સારી પેઠે જાણે છે લખે છે. આ ફરિશ્તાઓના નામનો અર્થ લહિયા-લખનારા એવો થાય છે. મનુષ્યના સારા-નરસા કાર્યની તેઓ નોંધ રાખે છે. ચોવીસ કલાકની આપણી બધી જ કાર્યવાહી તેઓ નોંધે છે. આ કાર્યવાહી એ જ આપણું આ'માલનામું છે. આ ફરિશ્તાઓ આ આ'માલનામું અલ્લાહ સમક્ષ કિયામતના દિવસે પેશ કરશે.

હઝરત અબૂ ઉમામા બાહિલીથી રિવાયત છે કે નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું છે કે જમણી બાજુનો ફરિશ્તો ડાબી બાજુના ફરિશ્તાનો હાકિમ છે. જ્યારે માણસ એક નેકી કરે છે ત્યારે જમણી બાજુનો ફરિશ્તો ૧૦ નેકી લખે છે. માણસ બદી-ખરાબ કામ કરે છે ત્યારે ડાબી બાજુનો ફરિશ્તો તે લખવાની તૈયારી કરે છે ત્યારે જમણી બાજુનો ફરિશ્તો તેને કહે છે કે હમણાં થોભી જા. તે થોભી જાય છે. માણસ તૌબા કરી લે તો ગુનોહ લખાતો નથી, પરંતુ તૌબા ન કરે તો પછી તે ગુનોહ આ'માલનામામાં લખી લેવાય છે, પરંતુ આ ગુનોહ એક હોય તો એક જ લખાય છે.

નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત છે કે બંદો એક પછી પાંચ જેટલા ગુનાહ કરે છે ત્યાં સુધી ડાબી બાજુનો ફરિશ્તો ગુનોહ લખતો નથી. પાંચ ગુનાહ થયા પછી જમણી બાજુના ફરિશ્તાને તે ગુનાહ લખવા અંગે ડાબી બાજુનો ફરિશ્તો પૂછે છે કે હવે તે લખી લઉં? જમણી બાજુનો ફરિશ્તો કહે છે કે બંદો એક નેકી કરે ત્યાં સુધી થોભી જા. બંદો એક નેકી કરે છે ત્યારે જમણી બાજુનો ફરિશ્તો ડાબી બાજુના ફરિશ્તાને કહે છે કે એક નેકીના બરાબર ૧૦ નેકી છે. હવે પાંચ નેકીના બદલામાં

પાંચ ગુનાહ–બદી દૂર થઈ ગઈ. બાકી રહેલી પાંચ નેકી તેના આ'માલનામામાં લખી લઈએ. આ સાંભળી શયતાન પોકારી ઉઠે છે કે હું ઈબ્ને આદમને કઈ રીતે પહોંચી શકું તેમ છું ?

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે,

વઈન્ની લગફ્ફારુન લિમન તા–બ વઆમ–ન વ અમિ–લ સાલિહન્ સુમ્મહ્તદા.

જેણે તૌબા કરી, ઈમાન લાવ્યા અને નેક કામ કર્યા તેણે (ભલાઈનો) રસ્તો મેળવ્યો. હું માફ કરનાર છું.

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાવે છે કે આ આયત હઝરત આદમ (અલૈ.)ના જન્મના ૧૦ હજાર વર્ષ પહેલાં અર્શની આજુબાજુ લખવામાં આવેલી હતી. *(ગુન્યતુત્તાલિબીન)*

મુન્કર–નકીર :

આ ફરિશ્તાઓ કબરમાં માણસને દફનાવ્યા પછી સવાલ–જવાબ અર્થે કબરમાં હાજર થાય છે. નેક માણસને આ સવાલ–જવાબ પૂછવા આવનાર મુન્કર–નકીર સુંદર અને હસતી મુખાકૃતિમાં આવે છે, જ્યારે અત્યંત ગુનેહગાર માણસ માટે આવનાર ફરિશ્તા દેખાવે ઘણા જ ભયંકર હોય છે.

જુદી જુદી કામગીરી સંભાળતા ફરિશ્તાઓ :

અલ્લાહ પાકે ફરિશ્તાઓને જુદી જુદી કાર્યવાહીઓ–જવાબદારીઓ સોંપેલ છે. કેટલાક ફરિશ્તા ઈન્સાનોની હિફાઝત માટે નિયુક્ત છે. કેટલાક ફરિશ્તા નાના બાળકોની સુરક્ષા હિફાઝત માટે ય નિયુક્ત છે.

કેટલાક ફરિશ્તા ધરતી ઉપર ચારેવ તરફ ફરતા રહે છે. હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાવે છે કે નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે કેટલાક ફરિશ્તા એવા છે કે જેઓ સદા ધરતી ઉપર આમતેમ ફરતા રહે છે. જ્યાં કશી નેકીનું કાર્ય થતું હોય, અલ્લાહનો ઝિક્ર થતો હોય કે મજલિસ–વઅઝ થતી હોય ત્યાં આ ફરિશ્તા શરીક થાય છે.

તેમના આ નેકીભર્યા કામની તેઓ અલ્લાહના દરબારમાં હાજર થઈ તારીફ કરે છે.

આમ ફરિશ્તાઓ અલ્લાહના હુકમથી જુદી જુદી કામગીરી બજાવે છે.

અલ્લાહ પાક ફરમાવે છે કે,

''અને કસમ છે તે ફરિશ્તાઓની જેઓ વિવિધ કાર્યોનો પ્રબંધ કરે છે.''

(સૂરએ રઅદ)

ફરિશ્તાઓ માનવ સ્વરૂપમાં હાજર થયાના દાખલા પણ કુર્આન હદીસમાં જોવા મળે છે.

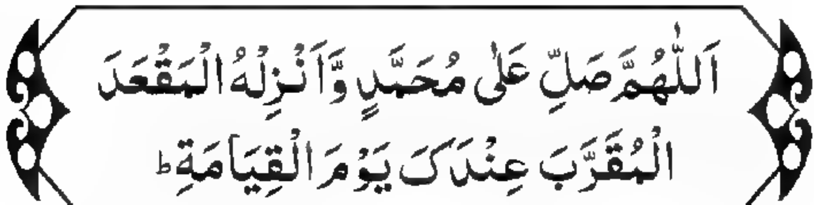
ફરિશ્તાઓ જ્યારે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) સમક્ષ માનવ સ્વરૂપે હાજર થયા ત્યારે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) તેમની મહેમાની માટે એક વાછરડો કાપી તેનું ગોશ્ત તૈયાર કરી લઈ આવ્યા, પરંતુ આ ફરિશ્તાઓએ તે જમવા માટે હાથ લંબાવ્યા નહીં ત્યારે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)ને ખબર પડી કે આ મહેમાનો તો ફરિશ્તા છે. આ ફરિશ્તા હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)ને પુત્રની ખુશખબરી આપવા આવ્યા હતા.

હઝરત લૂત (અલૈ.) સામે પણ ફરિશ્તાઓ તેમની કોમને આપવામાં આવનાર અઝાબના સમાચાર આપવા માનવ સ્વરૂપે આવ્યા હતા.

એક પ્રસંગે માણસના સ્વરૂપમાં હઝરત મરયમ (અલૈ.) સામે પણ ફરિશ્તા હાજર થયા હતા.

ઇસ્લામી લડાઈઓમાં મુસલમાનોને મદદ કરવા હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) અને બીજા ફરિશ્તાઓ નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની સાથે લડાઈમાં શરીક થતા હતા.

✪ પ્રકરણ–૧૬ ✪

રાતના સૂતી વખતે પઢવાના આ'માલ

(૧) સૂવા પહેલાં ત્રણ વાર ''ઈસ્તિગફાર'' પઢવાની મહાન ફઝીલત :

أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِىْ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَىُّ
الْقَيُّوْمُ وَأَتُوْبُ إِلَيْهِ ط

"અસ્તગ્ફિરુલ્લાહલ્લઝી લા ઈલા-હ ઈલ્લા હુવલ હય્યુલ કય્યૂમુ વ અતૂબુ ઈલયહ."

અર્થ : હું બખ્શિશ ચાહું છું અલ્લાહથી કે તેના સિવાય કોઈ મા'બૂદ (ઈબાદતને લાયક) નથી. તે જીવતો અને હંમેશ રહેનાર છે અને તેનાથી જ તૌબા કરું છું.

ફઝીલત : હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે જે માણસ પથારી પર સૂતી વખતે ઉપરનું ઈસ્તિગફાર ત્રણ (૩) વખત પઢશે તો તેનાં સઘળાં ગુનાહ માફ કરી દેવામાં આવશે. ભલે, તે ગુનાહો દરિયાનાં ફીણ બરાબર હોય અથવા ઝાડોનાં પાંદડાં બરાબર હોય અથવા ઝીણી રેતીનાં બરાબર હોય. અર્થાત્ જગતની શરૂઆતથી કિયામત સુધી જેટલા ય દિવસ હોય.

(તિરમિઝી શરીફ)

સાર : ગુનાહો કેટલાં ય વધુ હોય સર્વે માફ કરી દેવામાં આવશે.

(૨) હઝરત અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ''જે માણસ સૂતી વખતે સૂરએ ફાતિહા (અલ્હમ્દુ શરીફ) અને સૂરએ ઈખ્લાસ (કુલ હુવલ્લાહ શરીફ) પઢી લે છે તે મૌત સિવાયની સર્વે આફતોથી બચેલો રહેશે.'' *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૨) અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂએ હઝરત ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.)ને ખ્વાબમાં આપેલી ખુશખબરી

આખિરતના અઝાબથી છુટકારો અપાવનારા અલ્લાહ પાકના મુબારક નવ નામો

શામી ભાગ-૧ પેજ ૫૩ ઉપર હઝરત ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.)ની હાલતોવાળા બયાનમાં લખ્યું છે કે આપે ફરમાવ્યું કે મેં જગતના પાલનહારને (યાને અલ્લાહ તઆલાને) નવ્વાણું (૯૯) વખતે ખ્વાબમાં જોયા. મારી આરઝૂ હતી કે જો હું ફરીવાર જોઈશ તો કિયામતના અઝાબથી બંદાઓની નજાત સંબંધી પૂછી જોઈશ. પછી જ્યારે સો (૧૦૦)માં વખતે જોયા તો મેં અરજ કરી કે અય અલ્લાહ ! તારા બંદા કિયામતના અઝાબથી કેવી રીતે નજાત મેળવી શકે છે ? તો જવાબ મળ્યો કે જે કોઈ સવાર-સાંજ આ મુબારક નવ નામોને પઢયા કરશે તો ઉમ્મીદ છે કે તે મારા અઝાબથી નજાત મેળવશે. ખાસ કરી સવાર-સાંજ અને બની શકે તો હર વખત એનો વિર્દ-વઝીફો ચાલુ રાખી ફૈઝ હાસિલ કરીને અઝાબે ઈલાહીથી છુટકારો મેળવવાની કોશિશ કરવી જોઈએ.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

(١) سُبْحَانَ الْاَبَدِيِّ الْاَبَدِ ط (٢) سُبْحَانَ الْوَاحِدِ الْاَحَدِ ط (٣) سُبْحَانَ الْفَرْدِ الصَّمَدِ ط (٤) سُبْحَانَ رَافِعِ السَّمَآءِ

بِغَيْرِ عَمَدٍ ط (٥) سُبْحَانَ مَنْ بَسَطَ الْاَرْضَ عَلٰى مَاءٍ جَمَدٍ ط (٦) سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ الْخَلْقَ فَاَحْصَاهُمْ عَدَدًا ط (٧) سُبْحَانَ مَنْ قَسَّمَ الرِّزْقَ وَلَمْ يَنْسَ اَحَدًا ط (٨) سُبْحَانَ الَّذِىْ لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَّلَا وَلَدًا ط (٩) سُبْحَانَ الَّذِىْ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ط

અલ્લાહ તઆલાના બુઝુર્ગીવાળાં નવ નામોનો તરજુમો

(શરૂ કરું છું અલ્લાહના નામથી, જે બખ્શવાવાળો અને મહેરબાન છે.)

(૧) પાક છે (અલ્લાહ જે) હંમેશા રહેવાવાળો છે.

(૨) પાક છે (અલ્લાહ જે) એક અને એકલો છે.

(૩) પાક છે (અલ્લાહ જે) એકલો અને બેપરવા છે.

(૪) પાક છે (અલ્લાહ જે) સ્તંભો વગર આસમાનને બલંદ કરવાવાળો છે.

(૫) પાક છે (અલ્લાહ જે) જમી ગયેલા પાણી પર ઝમીનને બિછાવવાવાળો છે.

(૬) પાક છે (તે અલ્લાહ) કે જેણે તમામ મખ્લૂકને પેદા કરી અને બધાની ગણતરી કરી.

(૭) પાક છે (તે અલ્લાહ) જે રોઝી વહેંચવામાં કોઈને પણ ભૂલ્યો નથી.

(૮) પાક છે (તે અલ્લાહ કે) જેને ન તો બીવી છે, ન બચ્ચાં.

(૯) પાક છે (તે અલ્લાહ) કે જેણે ન કોઈને જણ્યો અને ન તેને કોઈએ જણ્યો અને તેની બરાબરીને લાયક કોઈ નથી.

(દુરૂદો સલામ, દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ કંથારીઆ, પ્રકાશન નં. ૨૪૭)

(૩) રમઝાનુલ મુબારકમાં નેકીનો સવાબ

રમઝાન મહિનામાં એક ફર્ઝ અદા કરવાનો સવાબ બીજા મહિનાઓમાં ૭૦ (સિત્તેર) ફર્ઝ અદા કરવા બરાબર છે અને એક નેકીના બદલામાં રમઝાનમાં ૭૦ (સિત્તેર) નેકીઓ મળે છે. *(ફઝાઈલે આ'માલ)*

(૪) **સવાલ :** મુફલિસ કોણ છે ?

જવાબ : ઈરશાદે નબવી છે કે મારી ઉમ્મતનો મુફલિસ તે છે કે જે કિયામતના દિવસે નેક અમલો નમાઝ, રોઝા, સદકા વિગેરે બધું બહું કંઈ લઈ આવશે, પરંતુ સાથે કોઈને ગાળો ભાંડી હશે, કોઈને તોહમત આપી હશે, કોઈને મારપીટ કરી હશે, જેથી એ ફરિયાદી અલ્લાહની અદાલતમાં હાજર થઈ દાવો કરશે તો એની નેકીઓ એના નીચ કૃત્યને લઈ તે ફરિયાદીઓને અપાવી વસૂલ કરવામાં આવશે. નેકીઓ પૂરી થઈ જશે અને તેઓનો બદલો હજુ વસૂલ થયેલ ન હશે, જેથી ફરિયાદીઓના ગુનાહો તેના ઉપર બદલામાં લાદવામા આવશે તો આટલી બધી નેકીઓ છતાં એ ગુનાહોના ભારના કારણે જહન્નમમાં પહોંચી જશે. *(હદીસ)*

સવાલ : શબે બરાત, શબે કદ્ર અને ઈદુલ ફિત્રની મગફિરતે આમ્મહથી મહરૂમ કોણ કોણ છે ?

જવાબ : મુશ્રિક, કીના કપટવાળો, ઘુંટીથી નીચે ઈજાર લૂંગી પહેરનાર, માં–બાપનો નાફરમાન, શરાબી અને સગાઈ તોડનાર. *(હદીસ)*

સવાલ : પહેલવાન કોણ છે ?

જવાબ : ગુસ્સા વેળા પોતાના ઉપર કબ્ઝો જમાવનાર પહેલવાન છે, નહિ કે બીજાને પછાડનાર.

સવાલ : મહા કંજૂસ કોણ છે ?

જવાબ : જેની સામે રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નું

પવિત્ર નામ મુબારક લેવામાં આવે, હુઝૂર (સલ.)નું પ્યારું નામ સાંભળે તે છતાં આપ પર દુરૂદ ન મોકલે. *(હદીસ)*

સવાલ : બદતરીન અને ખબીસતરીન વ્યાજ શું છે ?

જવાબ : વ્યાજના સિત્તેરથી અધિક ગુનાહો અને દરજાઓ છે, જે પૈકી સૌથી હલકો ગુનાહ પોતાની માતા સાથે વ્યભિચાર કરવાના ગુનાહ બરાબર છે અને એક દિરહમ વ્યાજનો ગુનાહ પાંત્રીસ ઝીના (હરામખોરી)થી વધીને છે અને સૌથી વધારે ખબીસ અને દુષ્ટ વ્યાજ તો મુસલમાનની આબરૂ લેવું છે. *(હદીસ)*

[૫] વુઝૂ અને ગુસલ

ઇસ્લામ ધર્મમાં આ બંને ચીજો ઘણી મહત્ત્વની છે. હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનું ફરમાન છે કે જે માણસ સારી રીતે વુઝૂ કરે તેના શરીરમાંથી દરેક નાના ગુનાહો નીકળી જાય છે. બીજી એક હદીસમાં છે કે વુઝૂનું પાણી જ્યાં સુધી હાથ અને પગોમાં પહોંચશે ત્યાં સુધી જન્નતમાં ઘરેણા પહેરાવવામાં આવશે. એક સહાબી (રદિ.)ને હુઝૂરે પાક સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે જોયા કે તેમણે વુઝૂ બરાબર કર્યું ન હતું, પગની એડીઓ થોડીક સૂકી રહી ગઈ હતી, જેથી હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે વુઝૂ બરાબર કરો. તમારા પગની એડીઓ સૂકી રહી ગઈ છે, (તેને બરાબર ધોતા રહો,) નહીં તો આ એડીઓ તમને દોઝખમાં લઈ જશે.

ગુસલ વિશે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે જ્યારે તમારા ઉપર ગુસલ જરૂરી—ફર્ઝ થઈ જાય તો ખૂબ સારી રીતે ગુસલ કરો. *(સૂ માઈદહ ૬)*

ગુસલ વાજિબ થવાથી—જનાબતના કારણે દરેક વાળના નીચે નાપાકી પ્રસરી જતી હોય છે. આવું હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનું ફરમાન છે. હઝરત અલી (રદિ.)એ ફરમાવ્યું કે આ હદીસ સાંભળી તો મેં મારા માથાના વાળ રાખવાનું બંધ કરી દીધું કે રખેને ઉતાવળમાં કોઈ વખત વાળની જડોમાં પાણી ન પહોંચે.

ગુસલ વાજિબ થયા પછી જેમ બને તેમ જલ્દી ગુસલ કરી લેવું ઘણું સારું છે. કેમ કે, હુઝૂરે પાક સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનું ફરમાન છે

કે, ''જે ઘરમાં જુનૂબી (નાપાક માણસ), કૂતરો અથવા સજીવ ચીજોના ફોટાઓ હોય તે ઘરમાં અલ્લાહ તઆલાની રહમતો ઉતરતી નથી.'' જુનૂબીનો અર્થ 'દૂર' થાય છે એટલે કે નમાઝથી દૂર, કુર્આન મજીદ પકડવાથી કે પઢવાથી દૂર અને મસ્જિદમાં જવાથી દૂર વગેરે. ઉપરોક્ત હદીસ મુજબ જે માણસ જાણીબુઝી ગુસલને ખૂબ લેટ યા મોડું કરે છે, તે અલ્લાહ તઆલાની ખાસ રહમતોથી વંચિત થઈ જાય છે. જો ગુસલ કરવામાં જાણીબૂઝીને એટલી વાર લગાડી કે નમાઝ કઝા થઈ ગઈ તો હવે ગુનોહ પણ લાગુ પડશે. એટલે જલ્દી ગુસલ કરી લેવું જ બેહતર છે કે જેથી ગુનેહગાર ન થવાય.

અમુક લોકોની આદત આવી હોય છે કે તેઓ ફકત ગળાથી લઈ નીચે સુધી પાણી નાખે છે અને માથું કોરું રાખે છે. યાદ રાખો ! તેમનું ગુસલ થશે નહિ.

જો વખત હોય અને ગુસલ કરતાં પહેલાં ખાવું પીવું કે સૂવું હોય તો તે જાઈઝ છે; પરંતુ મુસ્તહબ આ છે કે વુઝૂ કરી લે અને શરીર તેમજ કપડાં પર લાગેલી નાપાકીને દૂર કરી લે (અને તે પછી ખાય, પીએ કે સૂએ તો વધુ બેહતર છે.)

સ્ત્રીઓએ હૈઝની હાલતમાં કુર્આન મજીદ પઢવું કે પકડવું, નમાઝ પઢવી અને મસ્જિદમાં દાખલ થવું વગેરેની મનાઈ છે; પરંતુ દરેક નમાઝના સમય થતાં વુઝૂ કરી લે અને (નમાઝ પઢવાની જગ્યાએ અથવા મુસલ્લા પર બેસીને થોડીક વાર) કુર્આન શરીફની તિલાવત સિવાય બીજો કોઈ વઝીફો જેમ કે દુરૂદ શરીફ, કલિમએ તય્યિબહ વગેરે પઢવામાં આવે તો તેનો મહાન સવાબ છે. જેમ કે ''મજાલિસુલ અબ્રાર''માં છે; (બલકે આમ કરવાથી નમાઝ પઢવાની તેની આદત બાકી રહેશે અને સુસ્તીથી સુરક્ષિત રહેશે.)

(બેહિશ્તી ઝેવર, ફતાવા રહીમિય્યહ)

સવાલ : ગુસલ વાજિબ થયા પછી ગુસલ કરી લીધું, ત્યાર બાદ ફરી વીર્ય નીકળ્યું તો હવે શું કરવું ?

જવાબ (અ) : જો બીજી વખતે વીર્ય નીકળવાની સાથે શહવત– લઝ્ઝત પણ આવી હોય તો ફરીથી બીજી વખતે ગુસલ કરવું પડશે.

(બ) જો બીજી વાર વીર્ય નીકળતાં પહેલાં (ચાહે ગુસલ કરી લીધું હોય યા ન કર્યું હોય) પેશાબ કરી લીધો અથવા ઊંઘ લઈ લીધી અથવા લગભગ ચાલીસ કદમ ચાલી ચૂકયો હોય–મતલબ કે આ ત્રણ કામમાંથી કોઈ એક કામ કરી લીધું ત્યાર પછી વીર્ય નીકળ્યું તો ગુસલ વાજિબ થશે નહિ, કારણ કે વીર્ય નીકળ્યા પછી આ ત્રણેય કામ શહવતને ખતમ કરનાર છે. એટલે કે બન્ને વીર્યની વચમાં મજકૂર ત્રણ કામોમાંથી કોઈ કામનું હોવું એ શહવત ન હોવાની દલીલ છે અને મજકૂર સૂરતમાં બીજા વખતે ફરીથી વીર્ય નીકળવું એ કમજોરી યા બીમારીના કારણે છે એમ લેખાશે. પહેલા વીર્ય સાથે તેને કોઈ સંબંધ નથી.

(ક) ઓરતને આ રીતે બીજી વાર વીર્ય નીકળતા પહેલાં જો એમ લાગે કે આ શોહરનું વીર્ય છે તો બીજી વાર ગુસલ વાજિબ થશે નહિ અને જો પોતાનું જ વીર્ય લાગે તો ઉપરના મસ્અલા મુજબ અમલ કરવાનો રહેશે. જો ચોક્કસ રીતે માલૂમ ન પડે; બલકે શંકા રહે તો પોતાનું જ વીર્ય છે એમ સમજીને અમલ કરે તો વધુ બેહતર છે. *(ગાયતુલ અવતાર)*

(૬) ગુસલ કરવાની સુન્નત રીત

(૧) કપડાં કાઢતાં પહેલાં પૂરી ''બિસ્મિલ્લાહ'' પઢવી.

(૨) નિય્યત કરવી એટલે કે વાજિબ ગુસલ હોય તો દિલથી આ પ્રમાણે ઈરાદો કરે કે હું નાપાકીને દૂર કરવા માટે ગુસલ કરું છું અને જો પાક હાલતમા હોય તો આ પ્રમાણે ઈરાદો કરે કે હું અલ્લાહ તઆલાને રાજી કરવા અને સવાબ મેળવવાના ઈરાદે ગુસલ કરું છું.

નિય્યત કરવાથી ગુસલ કરવાનો સવાબ મળે છે અને શરીરના નાના ગુનાહો માફ થઈ જાય છે. નિય્યત ન કરવાથી ગુસલ તો થઈ જશે; પરંતુ ઉપર મુજબનો સવાબ મળશે નહિ.

(૩) પ્રથમ બંને હાથ પહોંચાઓ સુધી ધોઈ લેવા. જો શરીર પર કોઈ નાપાકી લાગીને સુકાઈ ગઈ હોય અને જાહેરમાં તે ન દેખાતી હોય દા. ત. હાથ પર પેશાબ લાગ્યો અથવા વીર્ય–મની લાગી અને પછી આ નાપાકી સુકાઈ ગઈ તો હવે ભૂલથી પણ ડોલના પાણીમાં હાથ ન નાખવા, નહિતર

ડોલનું બધું પાણી નાપાક થઈ જશે. સૂઈને ઉઠયા પછી પણ પાણી ભરેલ વાસણમાં હાથ ન નાખવા જોઈએ. બની શકે છે કે હાથ પર રાત્રે નાપાકી લાગી હોય અને ખબર ન હોય એટલે પ્રથમ નાના ગ્લાસ વગેરેથી અલગ પાણી લઈને હાથ ધોઈ લેવા વધુ યોગ્ય રહેશે.

શરીર પર જ્યાં જાહેરી નાપાકી લાગી હોય તેને ધોતી વખતે સાવચેતી રાખવી જોઈએ. જો નાપાકીના છાંટા ડોલના પાણીમાં પડશે તો બધું પાણી નાપાક થઈ જશે; પરંતુ જ્યાં સુધી યકીની રીતે નાપાકીના છાંટા ડોલમાં પડયા છે તેવું ન જણાય ત્યાં સુધી ખાલી શક–શુબહમાં ન પડે; બલકે તેને પાક જ સમજે.

(૪) પેશાબ તેમજ પાખાનાની જગ્યાને ધોવી. (ચાહે નાપાકી લાગી હોય કે ન લાગી હોય.)

(૫) શરીરના કોઈ ભાગ પર નાપાકી લાગી હોય તો તેને ધોવી.

(૬) વુઝૂ કરવું, (ગુસલમાં કુલ્લી કરવી અને નાકમાં પાણી નાખવું ફર્ઝ છે; બલકે જો રોઝો ન હોય તો ગરગરો પણ કરી લેવો.)

(૭) ત્યાર બાદ પ્રથમ ત્રણ વાર માથા પર પાણી નાખવું, પછી જમણા ખભા પર ત્રણ વાર અને ત્યાર પછી ડાબા ખભા પર ત્રણ વાર પાણી નાખવું અને શરીર પર પાણી બરાબર પહોંચી જાય તેનો ખ્યાલ રાખવો. જો સોયના નાકા બરાબર જગ્યા સૂકી રહી જશે તો ગુસલ સહીહ થશે નહિ.

(૮) ગુસલથી ફારિગ થયા પછી કલિમ–એ શહાદત પઢવું (અને જો મકરૂહ વખત ન હોય તો બે રકા'ત નમાઝ પઢવી, એનો ઘણો સવાબ છે.)

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનું ફરમાન છે : ''પાકી અડધું ઈમાન છે.'' એટલે કે ઈમાન લાવવાથી નાના–મોટા દરેક ગુનાહ માફ થઈ જાય છે અને પાક સાફ રહેવાથી દરેક નાના ગુનાહ માફ થઈ જાય છે. આ બાબત નજર સામે રાખી શરીર તેમજ કપડાં વગેરેને હર હંમેશ પાક સાફ રાખવા જોઈએ.

(રૂહાની કહાનિયાં : પ્રકાશક : દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ–કંથારીઆ)

(૭) હલાલ ગુસલ કરવાનો મહાન સવાબ અને હરામ ગુસલ કરવાનો મહાન ગુનાહ :

હઝરત આદમ અલયહિસ્સલામે જન્નતમાંથી દુનિયામાં આવી બીબી હવ્વા સાથે સોહબત કરી. હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)એ આકાશેથી પધારી આપ (અલૈ.)ને ગુસલ કરવાની સલાહ આપી. ગુસલ કર્યા પછી પાક–સાફ થવાથી હઝરત આદમ (અલૈ.)ને એક ખાસ પ્રકારની ખુશી પ્રાપ્ત થઈ. હઝરત આદમ અલયહિસ્સલામે પૂછયું કે હે જિબ્રઈલ ! ગુસલ કરવામાં કશો અજર–સવાબ રહેલો છે ખરો ? હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)એ જવાબ આપ્યો કે હા, ગુસલ કરવાના કારણે શરીરના એક એક વાળના બદલામાં એક એક વર્ષની ઈબાદત કરવા જેટલો સવાબ મળશે. ગુસલમાં વપરાયેલ પાણીના એક એક ટીપાના બદલામાં એક એક ફરિશ્તો કિયામત સુધી ઈબાદત કરતો રહેશે. આ ઈબાદતનો સવાબ ગુસલ કરનારને મળશે.

હઝરત ખ્વાજા આમ ફરમાવી ઘણું જ રડયા. ફરમાવ્યું કે આ ફાયદો કે આ સવાબ તો હલાલ ગુસલ કરનાર દરેક મોમિન મર્દ અને ઓરત માટે છે, પરંતુ જે લોકો હરામકારી ઝીના કર્યા પછી ગુસલ કરે છે તેમના દરેક વાળના બદલામાં એક એક વર્ષના ગુનાહ નામ–એ આ'માલમાં લખાય છે. આ હરામ કાર્યના ગુસલ કરવામાં વપરાયેલા પાણીના દરેક ટીપામાંથી એક એક શયતાન પેદા થાય છે. કિયામત સુધી આ શયતાનોથી જે ગુનાહ થાય છે તેના બધા અઝાબ આવા માણસોને થશે !

(દલીલુલ આરિફીન હઝરત ખ્વાજા મુઈનુદ્દીન ચિશ્તી અજમેરી (રહ.)
(સૌજન્ય : દારુલ ઉલૂમ માસિક નવેમ્બર–૧૯૯૧, પેજ નં. ૪૪)

(૮) રેડિયો :

દુનિયાની તબાહીના માટે ફકત સિનેમા જ પૂરતી હતી અને તેમાં હવે રેડિયોએ વધારો કરી આપ્યો છે. જેમાં શહેર, કસ્બા, ગામડાઓની ગલી–ગલી, બલકે ઘર ઘરમાં ગીતો અને સંગીત વગાડવા પર લા'નત ઉતરી રહી છે અને રાત દિવસ ફકત એક જ કાર્ય થઈ રહ્યું છે. બરાબર સમજી લો કે જેવી રીતે ગાવું અને સંગીત સાંભળવુ રેડિયો વિના હરામ છે, તેવી જ રીતે રેડિયો પર પણ હરામ છે, રેડિયોથી આપ કોઈ સારું કામ લઈ શકો છો

જેમ કે સમાચાર સાંભળો, કિર્અત સાંભળો, સંદેશો આપી શકો વગેરે, પણ તમારા ઘરોને નૃત્ય અને સંગીત ઘરો બનાવશો નહીં. જો સિનેમા અને રેડિયાની આ બદીનો સિલસિલો ચાલુ રહ્યો તો ઘણી જ જલ્દી દુનિયા તબાહી અને બરબાદીનું મોઢું જોશે. લંડન, પેરીસ અને બીજા જે દેશો અને શહેરોએ આ બાબતમાં પ્રગતિ કરી હતી, અલ્લાહ તઆલાએ તેમના પર પોતાનો કહેર નાઝિલ કર્યો અને તેનો તમાશો દુનિયા યુદ્ધના સમયમાં જોઈ ચૂકી છે. તે શહેરો તબાહ અને બરબાદ થઈ ગયાં હતાં, અલ્લાહ તઆલાના વાસ્તે તમો તમારા દેશ, કૌમ અને ઘરોને બરબાદીથી બચાવો. હુઝૂરે અકદસ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું છે કે જ્યારે ગાવાવાળીઓની સંખ્યા વધી જશે અને ઠેક—ઠેકાણેથી ગીત—સંગીતના સૂરો સંભળાશે, શરાબ પુષ્કળ પ્રમાણમાં પીવામાં આવશે અને પોતાના બુઝુર્ગો પર લા'નત કરવામાં આવશે ત્યારે લાલ આંધી, ધરતીકંપ, જમીનમાં ધસી જવું, ચહેરાઓનું બદલાઈ જવું અને આસમાનમાંથી પથ્થર વરસવાનો ઈન્તિઝાર કરો. આપ પોતે પણ આવી વસ્તુઓથી દૂર રહો અને બીજાઓને પણ બચાવવાની કોશિશ કરો.

(અખ્તરી બેહિશ્તી ઝેવર ભાગ—૬૧ વધારો હઝરત મૌલાના સઈદ અહમદ ગફરકર ઝિલ્કદ સ. હિ. ૧૩૬૬.)

● ● ●

جَزَى اللّٰهُ عَنَّا مُحَمَّدًا مَّا هُوَ اَهْلُهٗ ط

● ● ●

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ فِى الْاَوَّلِيْنَ
وَالْاٰخِرِيْنَ وَفِى الْمَلَاِ الْاَعْلٰى اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ ط

● ● ●

✪ પ્રકરણ–૧૭ ✪

કેટલાક ઈબ્રતનાક કિસ્સાઓ

(૧) એક ઈબ્રતનાક કિસ્સો :

આ એક આશ્ચર્યજનક બનાવ છે અને તે આ પ્રમાણે છે. બે મિત્રો હતા, જેમાંનો એક જિદ્દહમાં રહેતો હતો જ્યારે બીજો રિયાધમાં, બન્નેમાં ગાઢ મિત્રતા હતી. બન્ને દીનદાર અને પરહેઝગાર હતા. રિયાધવાળા મિત્રના ઘરવાળાઓએ ઘણી જ જિદ કરી કે તે ઘરમાં ટી. વી. લઈ આવે. પોતાના બાળકો અને પત્નીના આગ્રહને વશ થઈ તે પોતાના ઘરવાળાઓ માટે ટી. વી. લઈ આવ્યો. કુદરતનું કરવું કે તે પછી થોડા જ દિવસોમાં તેનો ઈન્તિકાલ થઈ ગયો. જિદ્દહવાળા મિત્રએ તેને ત્રણ રાત લગાતાર ખ્વાબમાં જોયો અને દરેક વખતે તેને અઝાબની હાલતમાં જોયો અને ત્રણે વખતે તેણે તેના જિદ્દહવાળા દોસ્તને કહ્યું, "અલ્લાહના વાસ્તે મારા ઘરવાળાઓને જઈને કહો કે તેઓ ઘરમાંથી ટી. વી. કાઢી નાખે, કારણ કે જ્યારથી તેમણે મને અહીં દફન કર્યો છે ત્યારથી તે ટી. વી.ના કારણે મને અઝાબ થઈ રહ્યો છે. કેમ કે મેં તેને ખરીદીને ઘરમાં મૂક્યું હતું અને તે લોકો આ બેહયાઈની મજા લઈ રહ્યા છે અને હું અઝાબમાં ગિરફતાર છું." તરત જ જિદ્દહવાળો મિત્ર પ્લેન મારફત રિયાધ પહોંચ્યો અને તેના ઘરવાળાઓને આ ખ્વાબ સંભળાવ્યો અને આમ પણ કહ્યું કે આવું મેં સતત ત્રણ દિવસ જોયું છે. આ સાંભળી ઘરવાળાઓ રડવા લાગ્યાં અને તે મર્હૂમનો મોટો પુત્ર ઉઠયો અને ગુસ્સામાં ટી. વી. ને ઉઠાવીને ઝમીન પર પટકી દીધું અને તેના ટુકડે–ટુકડા થઈ ગયા, જેને ઉઠાવીને તેણે બહાર કચરાપેટીમાં ફેંકી આપ્યા. આ પછી જ્યારે જિદ્દહવાળો મિત્ર જ્યારે તેના ઘરે પાછો ફર્યો તો તેણે ફરી તેના મિત્રને ખ્વાબમાં જોયો, આ વખતે તે સારી હાલતમાં હતો અને તેના ચહેરા પર એક પ્રકારની રોનક હતી. તેણે તેના હમદર્દ મિત્રને દુઆઓ આપી કે અલ્લાહ જલ્લ શાનહૂ તને પણ મુસીબતોથી નજાત આપે, જેવી રીતે તેં મારી પરેશાની દૂર કરાવી.

આ સમગ્ર કિસ્સામાં તે લોકો માટે ઈબ્રતનો સામાન મૌજૂદ છે જેઓ ઔલાદ, પત્ની અને અન્ય સગાંવહાલાંઓના માટે ગુનાહો કરે છે અને પોતાના ઘરને ટી. વી., વી. સી. આર. જેવી નાજાઈઝ વસ્તુઓની લા'નતથી ઘરને બરબાદ કરે છે. કોણ જાણે કેમ તેઓ એટલા બેગયરત કેમ થઈ જાય છે ? કે તેઓ એ સહન કરી લે છે કે તેમની વહુ–બેટીઓ પરાયા મર્દોને ટી. વી. પર જુએ અને પોતાની શર્મો હયાનો ડાટ વાળે અને પોતે પણ પરાઈ ઔરતોના નઝારા કરે છે અને તે ત્યાં સુધી કે પોતાના ઘરને સિનેમાઘર બનાવી દે છે અને પોતાની ઔલાદોને અને પોતાની જાતને જહન્નમના ઘડામાં ધકેલવા તૈયાર થઈ જાય છે. *(તામીરે હયાત લખનઉ)*

બીજો દર્દનાક કિસ્સો પાકિસ્તાનનો

કિસ્સો આમ છે કે રમઝાનુલ મુબારકનો માસ હતો અને ઈફતારીના થોડા સમય પહેલાં માતાએ બેટીને કહ્યું કે આવ, ઈફતારીની તૈયારીમાં મને મદદ કર; પરંતુ બેટીએ કહ્યું કે મમ્મી ટી. વી. પર બહુ જ મઝાનો પ્રોગ્રામ આવે છે તે જોઈ લઉં પછી કામ કરીશ. આમ કહીને માળ ઉપર જતી રહી, જ્યાં એક રૂમમાં ટી. વી. મૂકેલું હતું અને તે છોકરીએ માતાના ડરથી કે ક્યાંક તેને જબરદસ્તી કામના માટે ઉઠાડીને ન લઈ જાય રૂમના દરવાજા અંદરથી બંધ કરી દીધા. આ તરફ માતા બેટીને બોલાવતી રહી, પરંતુ બેટીએ તેની એક ન સાંભળી. આમ ને આમ સારો એવો સમય પસાર થઈ ગયો. ઘરના સર્વે પુરુષો પણ ઈફતારી માટે હાજર થઈ ગયા, પરંતુ છોકરી હજુ સુધી તેના રૂમમાંથી નીકળી નહીં. માતાએ ઉપર જઈ દરવાજો ખખડાવ્યો, પરંતુ અંદરથી કાંઈ જ જવાબ મળ્યો નહીં ! તેણી ગભરાઈ ગઈ. છોકરીના ભાઈઓ અને બાપને જાણ કરવામાં આવી. તેઓએ આવી દરવાજો તોડી નાખ્યો અને અંદર પ્રવેશ કર્યો તો શું જુએ છે કે તે છોકરી જમીન પર ઉંધા મોઢે પડી છે ! અને જોયું કે તે મરી ગઈ છે અને હાલત એ હતી કે તે છોકરી જમીન સાથે ચોંટી ગઈ છે અને ઊંચકવાથી બિલકુલ ઊંચકાતી ન હતી. ઘણા બધા માણસોએ ઊંચકવાની કોશિશ કરી, પરંતુ બેકાર, હવે પરેશાન હતા કે શું કરવું ? તેવામાં એક માણસને એક યુક્તિ સુઝી કે તેણે ઊભા થઈ ટી. વી. ઉઠાવ્યું તો સાથે છોકરી પણ ઊંચકાઈ. હવે એ હાલત હતી કે જો ટી. વી. ઊંચકવામાં આવે તો જ છોકરી પણ ઊંચકાતી.

તે સિવાય કોઈ એને ઉઠાવી શકતું ન હતું. છેવટે તેઓએ છોકરીની સાથે ટી. વી.ને પણ ઉઠાવ્યું અને તેને નીચે લાવ્યા અને ગુસલ આપી કફન પહેરાવી જનાઝો તૈયાર થયો અને ઉઠાવવા ગયા તો ફરી તે જ હાલત, જનાઝો જરાપણ ટસથી મસ થતો ન હતો. અંતમાં તેઓએ ટી. વી.ને પણ ઉઠાવ્યું અને કબ્રસ્તાન સુધી લઈ ગયા અને છોકરીને કબ્રમાં દફન કરી અને જ્યારે ટી. વી. ઉઠાવીને ઘરે લાવવા લાગ્યા તો જેવું ટી. વી. ઊંચકયું કે તરત જ લાશ કબ્રમાંથી બહાર આવી ગઈ. તેમણે ફરીવાર તેણીને દફન કરી અને ટી. વી. ઉઠાવી ઘરે આવવા લાગ્યા તો ફરી પાછી લાશ કબ્રની બહાર આવી ગઈ ! છેવટે એક જ રસ્તો બાકી રહ્યો હતો અને તે એ કે તેમણે ટી. વી. સાથે જ છોકરીને દફન કરી દીધી. ત્યાર બાદ તેનો શું હશ્ર થયો હશે તે તો અલ્લાહ જ બેહતર જાણે !

(પાકિસ્તાનના એક અઠવાડિક 'ખત્મે નુબુવ્વત' પેજ નં. ૭)

ત્રીજો દર્દનાક કિસ્સો

અઝાબે કબ્ર

પાકિસ્તાનનો આ પ્રસંગ છે. એક તબ્લીગી જમાઅત દીનની દા'વત આપતી આપતી માન્સહરા પાસેના એક ગામડામાં પહોંચી. મસ્જિદમાં કિતાબી તાલીમ આપ્યા પછી જમાઅતના માણસો ગામમાં ગશ્ત અર્થે નીકળ્યા. ગામમાં લોકોને નમાઝ અર્થે તથા દીનની વાતમાં શરીક થવા મસ્જિદે પધારવા દા'વત આપવા લાગ્યા. ગામના એક મહોલ્લાના ઓટલે બેઠેલા બીમાર જણાતા માણસે જમાઅતના માણસોની વાત સાંભળી કહ્યું કે દીનની વાત સાંભળવા હું મસ્જિદે જરૂર આવીશ. કબ્રમાં થતા અઝાબના એક પ્રસંગનો મને પણ બરાબર અનુભવ થયો છે એ આપ લોકોને હું વર્ણવીશ.

ઝોહરની નમાઝ વેળા આ ભાઈ મસ્જિદે પધાર્યા. લશ્કરમાંથી નિવૃત્ત થયેલા તેઓ એક ફોજી જુવાન હતા. નમાઝ પછી દીનની વાતોમાં તેઓ પણ શરીક થયા. તેમણે પોતાના જીવનમાં બનેલી એક રોમાંચક ઘટના વર્ણવતાં કહ્યું કે;

હું એક માજી ફોજી જુવાન છું. લશ્કરે વપરાશ વિનાના એક જુના કબ્રસ્તાનમાં શસ્ત્ર સરંજામ મૂકેલો હતો. અમો આ સામાનની દેખભાળ તથા ચોકી કરી રહ્યા હતા. સવારનો સમય હતો. નવરાશની પળોમાં હું કબ્રસ્તાનમાં આમતેમ ટહેલવા લાગ્યો. ફરતો ફરતો કબ્રસ્તાનના એક ખૂણે પહોંચ્યો. ત્યાં એક જુની કબરની દિશાએથી મને દુઃખભર્યા અવાજ આવવા લાગ્યા. કબ્રસ્તાન ઘણું જ જુનું હતું. આજુબાજુ ત્યાં કોઈ વસ્તી ન હોવાથી હવે મુર્દાઓને ત્યાં દફન કરવામાં આવતાં ન હતાં. લગભગ બધી જ કબરો જુની અને ખાડાઓવાળી હતી. મેં બરાબર ધ્યાનથી સાંભળતાં જણાયું કે એક જુની કબરમાંથી કોઈના આક્રંદ તથા કરાંજવાનો અવાજ આવી રહ્યો છે. ચોક્કસ કઈ કબરમાંથી આ અવાજ આવી રહ્યો છે એ મેં શોધી કાઢયું. બંદુક વડે મેં આ કબરની થોડીક ઈંટો હઠાવી. મારા આશ્ચર્ય વચ્ચે મને તેમાં એક હાડપિંજર તથા ઉંદરથીયે મોટું એક જાનવર જોવામાં આવ્યું. પેલું જાનવર હાડપિંજરમાં ડંખ મારતું હતુ. જાનવર હાડપિંજરને કરડતું કે તરતજ આ હાડપિંજર અકડાઈ જતું અને તેમાંથી દુઃખથી ભરેલ કરાંજવાનો અવાજ આવતો હતો. જીવતો માણસ વેદનાથી જે અવાજ કાઢે એ જ રીતના અવાજ આ જુના હાડપિંજરમાંથી આવતો હતો. ગુસ્સાથી પેલા જાનવરને મેં બંદુકનો ગોદો માર્યો. પ્રથમ તો આ જાનવર માટીમાં છુપાઈ ગયું, પરંતુ તરત જ મારા તરફ તે ફર્યું. હાડપિંજરના હાડકાંઓમાંથી દુઃખભર્યા અવાજ આવી જ રહ્યા હતા. જાનવરને મારા તરફ ધસતું જોઈ હું એકાએક ગભરાઈ ગયો. સ્વબચાવમાં હું ત્યાંથી ઝડપભેર ખસી ગયો, પરંતુ પેલું જાનવર કબરમાંથી બહાર નીકળી મારા તરફ આવી રહેલું છે એ જોઈ ઝડપભેર હું નાસવા લાગ્યો. હું દોડતો દોડતો કબ્રસ્તાનની બહાર નીકળી ગયો. પાછળ વળી જોયું તો પેલું જાનવર મારો પીછો કરતું પાછળ આવી રહ્યું હતું. મારો ગભરાટ અને ડર વધી ગયો. આગળ જતા રસ્તામાં એક નાનકડુ તળાવ આવ્યું. બચાવમા મેં તેમાં જ કુદકો માર્યો. પાણીમાં પહોંચ્યા પછી મેં જોયું કે પેલુ જાનવર કિનારે ઊભું છે. થોડીવાર પછી તેણે પાણીમાં મોઢું માર્યું. મારું શરીર પાણીમાં હોવા છતાં ભયથી પરસેવાથી રેબઝેબ થઈ ગયું. મને એવો અનુભવ થયો કે પાણી ગરમ થઈ રહ્યું છે. પેલા જાનવરનું મોઢું હજુ પાણીમાં જ હતું. જોતજોતામાં પાણી એટલું બધું ગરમ થઈ ગયું કે હવે તેમાં થોભી શકાય તેમ ન હતું. હું ઝડપભેર સામેના કિનારે નીકળી ગયો.

કબ્રસ્તાનમા પડેલા શસ્ત્રોનો પહેરો ભરતા મારા સાથીઓ પૈકી બે જણ જીપ લઈ મને શોધતા ત્યાં આવી પહોંચ્યા. એકદમ મારો જીવ બચાવવા હું જીપમાં બેસી ગયો. તળાવના ગરમ પાણીથી મારા બંને પગમાં ફોલ્લા પડી ગયા. પગોમાં સખત દરદ થતું હતું.

હું એ સમજી ગયો કે કબરમાં અઝાબ થતો હતો. પેલા મુર્દા ઉપર અઝાબ માટે જ આ જાનવર મુસલ્લત–સવાર કરાયું હતું. કુદરતના આ કામમાં ખોટી રીતે વિક્ષેપ નાખી મેં મૂર્ખામી કરી હતી.

મારા બંને પગમાં સખત બળતરા થઈ રહી હતી, અસહ્ય વેદના થતી હતી. **'એબટાબાદ'**ની હોસ્પીટલમાં મને દાખલ કરવામાં આવ્યો. ત્યાં પણ ઘણા ઈલાજ છતાં મારા દુઃખમાં કશી રાહત જણાતી ન હતી. રાત–દિવસ બેચેનીમાં પસાર થતા, ઊંઘ પણ આવતી ન હતી. મારા મગજ ઉપર પેલા જાનવરનો ભય હજુ પણ છવાયેલો હતો. કયાંક આ જાનવર મારો પીછો કરતું અહી પણ આવી પડે એ ભયે હું ચમકી જતો. લશ્કરી માણસો ઘણા મજબૂત તથા કઠણ મનના હોય છે. ગમે તેવી આફતમાં તેમનું મનોબળ ટકી રહેતું હોય છે, પરંતુ મારા ઉપર એટલો બધો ભય છવાઈ ગયો હતો કે મારી હિમ્મત નાશ પામી હતી. હુ અત્યંત બેબસ–લાચાર સમો બની ગયો હતો. દર્દમાં કશી જ રાહત ન જણાતાં છેવટે મને રાવલપિંડીની ફોજી હોસ્પિટલ (G. M. H.)મા ખસેડવામાં આવ્યો. ત્યા પણ મને કશી રાહત ન થઈ. ધીમે ધીમે જાણે મારી ટાંગોનુ માંસ સડવા લાગ્યુ, હવે તો તેમાં પીપ થઈ ગયું હતું. તેમાંથી અત્યંત વાસ–દુર્ગંધ આવી રહી હતી. ''હે પાક પરવરદિગાર ! અજાણતામાં મેં તારા કામમાં દખલ દીધી છે, આથી તું મને માફ કરી આ દુઃખમાંથી નજાત આપ અથવા મને મોત આપ !'' એવી દુઆ હું મનોમન કરવા લાગ્યો.

સરકારી ખર્ચે ઈલાજ અર્થે મને અમેરિકા મોકલવામાં આવ્યો. ત્યાં પણ મારા પગોના સડતા માંસને કોઈ અટકાવી શકયું નહીં. આમ કહી પેલા ફોજી જુવાને બધાંને પોતાની ટાંગો બતાવી. તેમના પગોમાં હજુ ય પાટા બાંધેલા હતા. તેમણે જણાવ્યું કે હજુયે મને સારું થયું નથી, પગોમાં દુઃખાવો ચાલુ જ છે અને તેમાં અવારનવાર પરુ થતું જ રહે છે. હું કશા કામનો રહ્યો નથી. અઝાબે કબ્ર બરહક છે એનો મને જાત–અનુભવ થઈ

ચૂકયો છે. કબરમાંના આવા અઝાબથી બચવા બધાએ દીનની પાબંદી કરવી જોઈએ. પોતાના ગુનાહોની માફી માંગવી જોઈએ. આપણા ગુનાહોની સજા અવશ્ય થવાની છે. કબરમાં થનારા અઝાબથી બચવા બધા નેક કામો કરજો, એવી મારી વાત આપ દીનની દાવત આપવા જ્યાં પણ જાવ ત્યાં બધાંને પહોંચાડજો !

દુનિયા આખિરતની ખેતી છે. આપણે અહીં જે વાવીશું એ જ આખિરતમાં લણીશું. કિયામત એ આપણા આ'માલના બદલાનો સમય છે. અહીં દુનિયામાં આપણે જેવા આ'માલ કર્યા હશે એવાં ફળ ત્યાં ચાખીશું.

આખિરત બરહક છે, એમાં કોઈ શંકા નથી, પરંતુ આ આખિરતની પ્રથમ મંઝિલ કબર છે. મર્યા પછી તરત જ બધાને કબરમાં જવાનું છે. અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાવે છે કે આખિરતના સફરની પ્રથમ મંઝિલ કબર છે. આ મંઝિલ જેણે સુખરૂપ વટાવી તેના માટે આખિરત સુખરૂપ નિવડશે એવી આશા રહે છે.

કબરના અઝાબ બરહક છે. આ અઝાબ સંબંધી અસંખ્ય હદીસો આપણને જોવા મળે છે. માણસના ગુનાહો–કુકર્મોના લીધે કબરમાં અઝાબ થનાર છે એમાં શંકા નથી. કબ્રમાંનો અઝાબ કેટલો બધો દર્દનાક છે એ હદીસોમાંથી જાણવા મળે છે. હઝરત ઉસ્માન ગની (રદિ.) કબ્રસ્તાનમાં જતા ત્યારે ચોધાર આંસૂએ એટલું બધું રડતા કે દાઢી પણ ભીંજાઈ જતી. આ જોઈ કોઈકે પૂછયું કે હઝરત ! દોઝખના અઝાબની વાત સાંભળી એટલું બધું નથી રડતા તો પછી કબ્રસ્તાનમાં આવીને આટલું બધું રડવાનું શું કારણ છે? હઝરતે જવાબ આપ્યો કે ભાઈ ! આખિરતની સઘળી મંઝિલો પૈકી પ્રથમ મંઝિલ કબર છે. જેણે આ મંઝિલ સરળતાથી પાર પાડી તેના માટે બાકીની મંઝિલમાં સરળતા રહેશે. અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાવે છે કે કબરમાંની ગભરામણથી વધીને બીજી કોઈ ગભરામણ મારા જોવા જાણવામાં આવી નથી !

હઝરત ઝૈદ (રદિ.) ઈરશાદ ફરમાવે છે કે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે એક વેળા ફરમાવ્યું કે કબરમાંના અઝાબનું દશ્ય અત્યંત બિહામણું–ડરામણું હોય છે. તમો ડર–ખૌફના કારણે તમારા મુર્દાઓને

કબરમાં દફનાવવાનું છોડી દેશો એવો મને ભય રહે છે. નહિતર હું અલ્લાહ પાકથી દુઆ કરત કે કબરમાં થતા અઝાબ તમને ય દેખાડે !

માણસ તથા જિન્નાત સિવાય પ્રાણી–પશુ–પક્ષી વગેરે કબરમાં થતા અઝાબ સાંભળે છે. અઝાબનો અવાજ જો માણસ સાંભળે તો મર્યા પહેલાં જ મરી જાય !

એક વેળા અલ્લાહના નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ મસ્જિદમાં પધાર્યા. કેટલાક લોકો ત્યાં હસી મજાક કરતા ખિલખિલાટ હસી રહ્યા હતા. આ જોઈ અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે તમો બધા મોતને યાદ કરતા રહેતા હોત તો આ રીતે તમને હસવું આવત નહિ !

અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાવે છે કે કબર દરરોજ એવા પોકાર કરે છે કે હું ગરીબીનું સ્થળ છું. એકાંતની જગા છું. મારામ. કીડા–મકોડા વસે છે. જ્યારે કોઈ નેક માણસને દફન કરવા લાવવામાં આવે છે ત્યારે કબર તેને આવકારતાં કહે છે કે તમારું આગમન મુબારક હજો–નેક હજો ! તમો જમીન ઉપર ચાલતા હતા ત્યારે ય મને ઘણાં પ્રિય હતા. હવે અહીં પધાર્યા છો ત્યારે મારો ભલો વર્તાવ પણ જોજો. આ પછી કબરમાંનો એક ભાગ વિશાળ બની જાય છે. જન્નતના એક દરવાજામાંથી ઠંડી તથા ખુશ્બુદાર હવા કબરમાંના આ નેક મોમિન બંદા સુધી પહોંચે છે.

જ્યારે કોઈ ગુનેહગાર–બદ માણસને કબરમાં દફનાવવામાં આવે છે ત્યારે કબર તેને સંબોધી કહે છે કે તારું અહીં આવવું મને પસંદ નથી. જમીન ઉપર તું ચાલતો હતો ત્યારે ય તું મને પસંદ ન હતો. તારા કર્મોના કારણે તારી સાથેના મારા વર્તાવનો હવે તું અનુભવ કરીશ. આ પછી કબર બંને બાજુએથી એટલી બધી ભીંસાય છે કે પેલા મુર્દાની પાંસળીઓ એકબીજામાં પેસી જાય છે. આ પછી અઝાબ રૂપે તેના ઉપર અસંખ્ય અજગર મુસલ્લત થઈ જાય છે. અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ફરમાવે છે કે આ અજગર એટલા બધા ભયંકર હોય છે કે તે જમીન ઉપર એક ફૂંક મારે તો તેની અસરથી એ જગાએ કિયામત સુધી ઘાસ પણ ઉગે નહીં. આ પછી અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે કબર યા તો જન્નતનો એક બાગ છે અથવા દોઝખની એક ખીણ છે !

મુઅમિનોના માતા હઝરત આયશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ અન્હા ફરમાવે છે કે કદિ એમ બન્યું નથી કે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે નમાઝ પછીની દુઆમાં કબરના અઝાબ અંગે અલ્લાહની પનાહ માંગી ન હોય !

હઝરત ઝૈદ બિન સાબિત (રદિ.)થી રિવાયત છે કે અમો એક વેળા બનૂ નજ્જારના એક બાગ પાસે અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ સાથે પહોંચ્યા. અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ જે ખચ્ચર ઉપર સવાર હતા તે ખચ્ચર એકદમ ભડકયું. ભડકીને તે પાછળ હઠવા લાગ્યું, ત્યાં પાંચ જેટલી કબરો હતી. આ કબરો વિષે માહિતી જાણવા માંગતાં અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને એક શખ્સે જણાવ્યું કે આ કબરમાં દફન થયેલાઓ શિર્કની હાલતમાં મરેલા હતા. અલ્લાહના રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે ઉમ્મતની અજમાયશ–કસોટી કબરોમાં કરવામાં આવે છે. તમો એ જાણીને તમારા મુર્દાઓને કબરોમાં દફનાવવાનું છોડી દેશો એવો ભય ન હોત તો હું અત્યારે કબરમાં થઈ રહેલો અઝાબ -જે હું સાંભળી રહ્યો છું–એ તમને ય સભળાવવા અલ્લાહ પાકને દુઆ કરત !

અલ્લાહ પાક સૌને કબરના અઝાબથી બચાવે તથા નેક આ'માલ કરવાની હિદાયત–તૌફીક આપે, આમીન.

(દારુલ ઉલૂમ ''માસિક'' નવેમ્બર : ૧૯૯૧ પેજ નં. ૮–૯–૧૦–૧૧ અને ૧૨)

ચોથો કિસ્સો :

હમણાં જ બોમ્બેમાં એક મુસ્લિમ જવાનનો ઇન્તિકાલનો સમય નજીક આવ્યો હતો તો તેનાથી કલિમો પઢી શકાતો ન હતો. માતા–પિતાએ બાજુમાંથી મુઅઝ્ઝિન સાહબને બોલાવીને કુર્આન શરીફ પઢવા માટે બેસાડયા. કુર્આન શરીફનો અવાજ સાંભળીને તે નવજવાન મુસ્લિમ કે જે અંતિમ ઘડી ગણતો હતો તેણે પોતાના માતાપિતાને કહ્યું કે આ જે કુર્આન શરીફ પઢવાની અવાજ આવે છે તે મને પસંદ નથી. એનાથી મારો જીવ ગભરાય છે. એટલે આપ કુર્આન શરીફ પઢવાનું બંધ કરાવી દો. જ્યારે કુર્આન શરીફની અવાજ આવવાનું બંધ થયું તો તે યુવાને પોતાના

માતા પિતાને કહ્યું કે હવે રેડિયો ચાલુ કરો કે જેથી મારો ગભરાટ અને પરેશાની દૂર થાય. જેવો રેડિયો ચાલુ કર્યો અને ગાયનની રેકર્ડનો અવાજ એના કાનમાં આવ્યો કે તે જ ઘડીએ એનો ઇન્તિકાલ થઈ ગયો.

(સઆદતે દારૈન)

પાંચમો કિસ્સો :

બીજો એક બોધદાયક કિસ્સો પણ બોમ્બેનો જ છે. એક મુસ્લિમ યુવાન પ્લાસ્ટીકના જુદાજુદા પ્રકારની વસ્તુઓવાળી લારી ફેરવનાર હતો. લારીની દરેક વસ્તુની કિંમત ચાર આના હતી. આ યુવાન સવારે લારી લઈને નીકળતો કે આખો દિવસ બૂમો પાડયા કરતો હતો કે "દરેક વસ્તુના ૪ આના" આ જ શબ્દો તેને એવાં તો મોઢે હતાં કે જ્યારે તેના ઇન્તિકાલનો સમય નજીક આવ્યો તો તેના સંબંધીઓ તથા ઓળખીતાઓ તેને કલિમો પઢવા સમજાવતા હતા ત્યારે તે જીવનભર વારંવાર બોલ્યા કરતો તે જ શબ્દો બોલતો હતો કે 'દરેક વસ્તુના ૪ આના.'

અલ્લાહ તઆલા આપણ સર્વનો ખાતિમા બિલ ખૈર કરે, આમીન.

(સઆદતે દારૈન મૌ. અશરફ અહમદ રાંદેરીની કિતાબ)

છઠ્ઠો કિસ્સો :

બોમ્બેમાં એક મુસ્લિમ ભાઈ હતો, જે હંમેશા કલબમા જુગાર રમવામાં રચ્યો–પચ્યો રહેતો હતો. તેનો જ્યારે ઈન્તિકાલનો સમય આવ્યો તો તેનાથી કલિમો પઢી શકાતો ન હતો. એક મૌલાના સાહેબ ત્યાં હાજર હતા. તેમણે પૂછયું કે આ ભાઈની સાથે કોને કોને વધુ સંબંધ હતો ? ચાર વ્યક્તિઓએ કહ્યું કે અમો તેના સાથીઓ છીએ. મૌલાના સાહેબે તેઓને પૂછયું કે આ ભાઈનો શો હાલ હતો ? તેઓએ જવાબ આપ્યો કે આ ભાઈ તો હંમેશા જ્યારે જુઓ ત્યારે કલબમાં જુગાર જ રમ્યા કરતો હતો, પરંતુ આની સાથે જ જુગાર રમતા અઝાનનો અવાજ કાન ઉપર પડતો તો તે ભાઈ પત્તાં બાજુએ મૂકી દઈને સાથે રમનારા બીજાઓના પત્તા પણ મૂકાવી દેતા હતા અને કહેતા હતા કે "આ તો અલ્લાહના તરફથી અવાજ છે, આ મુબારક સમયે જુગાર રમવાનું ચાલું રાખવું એ યોગ્ય નથી." એ પછી અઝાનના દરેક

શબ્દોનો તે જવાબ આપતો અને અઝાન પછી તેની દુઆ પઢીને ફરીથી જુગાર રમવાનું ચાલુ કરી દેતો હતો. મૌલાનાએ મશ્વેરો આપ્યો કે આ ભાઈન. સામે અઝાન આપવામાં આવે. એક ભાઈએ અઝાન દીધી તો પેલો જુગારી કે જે મોતના નજીક હતો અને તેનાથી કલિમો પઢી શકાતો ન હતો તેણે અઝાનના શબ્દોના જવાબો બરાબર આપ્યા. અઝાનની દુઆ પઢી અને તે પછી કલિમો પઢયો ત્યાર બાદ તેનો ઇન્તિકાલ થયો.

કહેવાનું તાત્પર્ય (મકસદ) એ જ છે કે એક જુગારી કે જેને ફકત અઝાનનો એહતિરામના કારણે અલ્લાહ જલ્લ શાનહુએ તેને ઈન્તિકાલના વખતે કલિમો નસીબ કર્યો તો પછી જે મુસલમાન ભાઈઓ નમાઝનો એહતિરામ રાખી તેને પાબંદીના સાથે પઢે તેમને અલ્લાહ તઆલા બન્ને દુનિયાની ભલાઈઓથી જરૂરથી નવાઝશે.

(સઆદતે દારૈન મૌ. અશરફ રાંદેરીની કિતાબ)

સાતમો કિસ્સો :

(૧) કિયામતમાં રીંછનો ચહેરો !

પહેલાના જમાનામાં એક માણસ અદેખાઈમાં ઉલમાઓ અને મશાયખોને જોઈ મોઢું ફેરવી લેતો. મર્યા પછી તેને કબરમાં ઉતાર્યો ત્યારે તેનું મોઢું કિબ્લારૂખ કરવામાં આવ્યું, પરંતુ તે તરત જ બીજી તરફ ફરી ગયું. આમ બે—ત્રણ વાર બન્યું. ગેબથી અવાજ આવ્યો કે તેનું મોઢું કિબ્લા—રૂખ રહેશે જ નહીં, કારણ કે તેને અમારા ઉલમા અને મશાયખથી નફરત હતી આથી આજે અમને ય તેનાથી નફરત છે; અમો આજે તેનું મોઢું તેની આદત મુજબ ફેરવી દઈએ છીએ. કિયામતના દિને રીંછના ચહેરામાં જ તે ઊભો થશે !

(દલીલુલ્આરિફીન, દારુલ ઉલૂમ માસિક નવેમ્બર—૧૯૯૧, પેજ નં. ૪૨)

(૨) શયખુલ મશાઈખ હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મવલાના મુહમ્મદ અશરફઅલી થાનવી (રહ.)નું કથન

વો દસ્તુરૂલ અમલ જો દિલ પરસે પરદે ઉઠાતા હૈ, જીસકે ચંદ અજઝા (હિસ્સે) એક તો ''કિતાબેં દેખના યા સુનના.'' દૂસરા 'મસાઈલ દરયાફત

(માલુમ) કરતે રહના.' તીસરા અહલુલ્લાહ (અલ્લાહવાલે)કે પાસ આના–જાના ઔર અગર ઉન્કી ખિદમતમેં આના–જાના ન હો સકે તો બજાએ ઉનકી સોહબતકે બુઝુર્ગોંકી હિકાયત, મલફૂઝાત (ઇર્શાદાત)હી કો સુના લિયા કરો યા સુન લિયા કરો. ઔર થોળી દેર ઝિકરૂલ્લાહ કર લિય. કરો તો યહ ઇસ્લાહે કલ્બમેં બહોત હી મુઈન (મદદગાર) હૈ ઔર ઈસી ઝિક્રકે વકતમેંસે કુછ વક્ત મુહાસબહ (હિસાબ–કિતાબકી જાંચ–પળતાલ)કે લિએ નિકાલ લો જિસમેં અપને નફસસે ઈસ તરહ બાતેં કરો કે :–

અય નફસ ! એક દિન તુજે દુનિયાસે જાના હૈ, મૌત ભી આનેવાલી હૈ ઔર ઉસ વકત યહ સબ માલ દૌલત યહીં રહ જાએગી, બીવી બચ્ચે સબ તુજે છોળ દેંગે ઔર અલ્લાહ તઆલાસે વાસ્તા પળેગા ઔર તેરે પાસ નેક આમાલ ઝિયાદા હુવા તો બખ્શા જાવેગા ઔર ગુનાહ ઝિયાદા હુએ તો જહન્નમકા અઝાબ ભુગતના પળેગા, જો બરદ.સ્તકે કાબિલ નહી હૈ. ઈસ લિએ તુ અપને અંજામ તો સોચ ઔર આખિરતકે લિએ કુછ સામાન કર. યહ ઉમ્ર બળી કીમતી દવલત હૈ, ઈસકો ફુઝૂલ ઔર બરબાદ મત કર. મરનેકે બાદ તુ ઈસકી તમન્ના કરેગા કે કાશ ! મેં કુછ નેક અમલ કર લૂં, જિસસે મગફિરત હો જાએ, મગર ઉસ વકત તુજે યહ હસ્રત મુફીદ (ફાયદામંદ) ન હોગી. પસ ઝિન્દગીકો ગનીમત સમજ કર ઈસ વકત અપની મગ્ફિરતકા સામાન કર લે. *(સઆદતે દારૈન મૌ. અશરફ અહમદ રાંદેરીની કિતાબ)*

(૩) એક અલ્લાહવાળાનું કથન

એક બુઝુર્ગની ખિદમતમાં મુલાકાત કરતી વેળા તે બુઝુર્ગને સવાલ પૂછવ.માં આવ્યો કે આજના મુસલમાનોમાં શયતાનિયત કેવી રીતે આવી ગઈ? બચ્ચાંઓમાં પણ શયતાનિયત દેખાય છે? તેનું કારણ શું છે? તેમણે જવાબ આપ્યો કે,

આજના મુસલમાનોએ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ના તરીકાઓ છોડી દીધાં અને તેમની બતાવેલી દુઆઓ છોડી મૂકી, જેથી તેમનામાં શયતાનિયત આવી ગઇ. જે માણસ ઘરમાં દાખલ થતી વેળા સલામ નહિ કરે તો શયતાન ઘરમાં દાખલ થાય છે. પછી માણસ ખાવા બેસે ને દુઆ નહીં પઢે તો શયતાન તેના ખાવામાં ખાવા બેસે છે ને જાજરૂમાં જતી

વખતે જાજરૂરમાં જવાની દુઆ નહિ પઢે તો તેના સાથે જાજરૂમાં જાય છે અને શર્મગાહથી પેશાબની જગ્યા સાથે શયતાન રમે છે. પછી માણસ સૂતી વેળા એ દુઆ નહિ પઢે તો તો શયતાન તેની સાથે સૂઈ જાય છે અને માણસ પોતાની ઓરત સાથે હમબિસ્તરી કરતી વખતે જો દુઆ નહિ પઢે તો શયતાન પણ તેની ઓરતના સાથે હમબિસ્તરી કરે છે.

હવે બતાવો, આનાથી જે હમલ (ગર્ભ) પેદા થાય અને ઘરમાં પણ શયતાનિયત હોય તો શયતાનિયત નહિ આવે તો બીજું શું આવે ?

માટે મુસલમાનોએ એ જરૂરી દુઆઓ યાદ કરીને તેના વખત ઉપર જરૂરથી અદા કરવું જોઈએ અને તેના વખત ઉપર અદા કરવું એ જ હકીકી ઝિક્રુલ્લાહ છે.

અલ્લાહ પાક આપણ સર્વને જરૂરી વખતો પરની જરૂરી દુઆઓ પઢવાની નેક તવફીક આપે, આમીન.

(સઆદતે દારૈન મૌ. અશરફ અહમદ રાંદેરીની કિતાબ)

✪ પ્રકરણ—૧૮ ✪

મૌતને યાદ કરી મરણ માટે તૈયાર રહેવું

(૧) હઝરત ઉમર (રદિ.) થી રિવાયત છે કે કોઈએ આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી પૂછયું કે કયો મુસલમાન અકલમંદ—બુદ્ધિશાળી છે ? તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'જે મૌતને વધુ યાદ કરે અને મરવા પછી કામ આવે તેવા નેક કામો કરે તે અકલમંદ—બુદ્ધિશાળી છે.'

(હદીસ, ઈમામ જલાલુદ્દીન સૂયૂતી (રહ.)ની કિતાબ ''નુરૂસ્સુદૂર ફી શર્હિલ કુબૂર'')

(૨) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ''એશ—આરામને ફના કરનારી મૌતને અને મઝાઓને નાશ કરનારી મૌતને ખૂબ યાદ કરો.''

(તિરમિઝી શરીફ -ઈબ્ને હિબ્બાન)

(૩) અલ્લાહના રસૂલ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી સહાબએ કિરામ (રદિ.)એ પૂછયું, યા રસૂલલ્લાહ ! (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) શહીદોની સાથે પણ કોઈને ઉઠાવવામાં આવશે ? તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'હા, તે માણસ જે મૌતને દરરોજ ૨૫ (પચ્ચીસ) વખત યાદ કરે.' *(નુરૂસ્સુદૂર ફી શર્હિલ કુબૂર)*

ફાયદો : આલિમોએ ફરમાવ્યું કે જે માણસ મૌતને વધુ યાદ રાખશે તેને અલ્લાહ તઆલા ત્રણ કરામતો—નેઅમતો આપશે :

(૧) જલ્દી તૌબાની તૌફીક.

(૨) આત્મા (દિલ)નો સંતોષ અને

(૩) ઇબાદત—બંદગીમાં શાંતિ .

અને જે મૌતને ભૂલી જશે તેના પર ત્રણ આફતો ઉતરશે :

(૧) તૌબાની તૌફીક મળશે નહિ.

(૨) થોડી વસ્તુથી સંતોષ નહિ થાય અને

(૩) ઈબાદતમાં આળસ કરશે. *(નુરૂસ્સુદૂર ફી શર્હિલ કુબૂર)*

(૪) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ એક માણસને ઉદ્દેશીને ફરમાવ્યું, પાંચ વાતોને પાંચ વાતો પહેલાં ગનીમત માનો :

(૧) જવાનીને ઘડપણ પહેલાં.

(૨) તંદુરસ્તીને બીમારી પહેલાં.

(૩) દૌલતને ગરીબાઈ પહેલાં.

(૪) ફુરસદને કામ પહેલાં અને

(૫) જિંદગીને મૌત પહેલાં. *(હાકિમ)*

(૫) હઝરત અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું : મૌતને વધારે યાદ કર્યા કરો એટલા માટે કે એનાથી ગુનાહો સાફ થઈ જાય છે અને દુનિયાની ચાહના ઓછી થઈ જાય છે. જો તમે મૌતને તમારી માલદારીની હાલતમાં યાદ કરશો તો એ યાદ કરવું સુખ–શાંતિના નશાને ખતમ કરી નાખશે અને જો તમે મૌતને ગરીબાઈની હાલતમાં યાદ કરશો તો તમોને તમારી ગરીબાઈની વર્તમાન પરિસ્થિતિ પર સબ્ર કરનાર બનાવી દેશે.

(નુરૂસ્સુદૂર–ફી શર્હિલ કુબૂર)

(૬) હઝરત અબૂ દરદાઅ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે જે માણસ મૌતને વધુ યાદ કરશે તે કોઈની પણ અદેખાઈ ન કરશે અને ખુશીઓ પણ ઓછી મનાવશે. *(હદીસ, નુરૂસ્સુદૂર–ફી શર્હિલ કુબૂર)*

(૭) હઝરત સફિય્યહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે એક અવરત હઝરત આયશા (રદિ.) પાસે આવી અને પોતાના દિલની સખ્તાઈ (કઠોરતા)ની ફરિયાદ કરી તા હઝરત આયશા (રદિ.)એ ફરમાવ્યું : મૌતને વધુ યાદ કર્યા કરો, એ તમારા દિલને નરમ બનાવી દેશે. *(નુરૂસ્સુદૂર ફી શર્હિલ કુબૂર)*

(૮) હઝરત અનસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ''કબ્રસ્તાનની ઝિયારત કર્યા કરો, કારણ કે એનાથી દિલ નરમ બને છે અને આંખોને આંસૂથી ભરી આપે છે અને આખિરતની યાદ અપાવે છે.'' *(નુરૂસ્સુદૂર—ફી શર્હિલ કુબૂર)*

(૯) હઝરત અબૂઝર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ''તમે કબરોની ઝિયારત કર્યા કરો, એનાથી અદેખાઈનો રોગ દૂર થઈ જશે અને મોટી શિખામણ નસીહત મળશે અને જનાઝાની નમાઝ પઢયા કરો કે કદાચ એનાથી તમારા દિલ ઉપર કોઈ દુઃખ—દર્દનો અસર થાય અને પરેશાન થતાં વ્યાકુળ માણસ અલ્લાહના છાંયડામાં રહે છે અને દરેક ભલાઈને શોધે છે.''

(ઈમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી (રહ.)ની કિતાબ) (નુરૂસ્સુદૂર—ફી શર્હિલ કુબૂર)

(૧૦) હઝરત અબૂહુરયરહ (રદિ.) અને હઝરત અબૂસઈદ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું :

''જે માણસ મૌતના સમયે **''લા ઈલા—હ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર વલા હવ્લ વલા કુવ્વ—ત ઈલ્લા બિલ્લાહિલ અલિય્યીલ અઝીમ.''** પઢશે તો એ માણસને દોઝખ (જહન્નમ)ની આગ કદી પણ ન ખાશે—ન બાળશે.

(નુરૂસ્સુદૂર—ફી શર્હિલ કુબૂર)

(૧૧) હઝરત સઅદ બિન માલિક (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, જેણે પોતાની મૌતની બીમારીમાં ૪૦ વખત **''લા ઈલા—હ ઈલ્લા અન્ત સુબ્હાન—ક ઈન્ની કુન્તુ મિનઝ્ ઝાલિમીન''** પઢ્યું અને તે એ જ બીમારીમાં મરણ પામશે તો એને શહીદનો સવાબ આપવામાં આવશે અને જો સારો થઈ જશે તો તમામ ગુનાહોથી પાક—સાફ થઈ સારો થશે. *(હાકિમ)*

(૧૨) હઝરત અલી (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે નીચેના શબ્દો જે માણસ મરતી વેળા પઢશે તો જન્નતમાં દાખલ થશે. તે શબ્દો આ રહ્યા;

''લા ઈલા—હ ઈલ્લલ્લાહુલ હલીમુલ કરીમ.'' ત્રણ વખત

"અલ્હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન." ત્રણ વખત અને **"તબારકલ્લઝી બિયદિહીલ મુલ્કુ વહુ–વ અલા કુલ્લિ શયઈન કદીર."**

(નુઝ્હતુલ મજાલિસ કી શર્હિલ કુબૂર)

(૧૩) હઝરત ઉમર (રદિ.) થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, "જે માણસ મસ્જિદમાં દીવો સળગાવશે (અજવાળાનો બંદોબસ્ત કરશે) તો અલ્લાહ તઆલા તે માણસની કબર નૂરવાળી બનાવી દેશે અને જે માણસ મસ્જિદને સુગંધિત કરશે (સુગંધ માટેની ખુશ્બૂની વ્યવસ્થા કરશે) તો હું એ માણસની કબર જન્નતની સુગંધથી સુગંધિત કરી આપીશ–ખુશ્બૂદાર કરી આપીશ."

(નુઝ્હતુલ મજાલિસ કી શર્હિલ કુબૂર)

(૧૪) આલિમોએ ફરમાવ્યું છે કે ખરાબ મૌત થવાના ચાર (૪) કારણો છે :

(૧) નમાઝમાં આળસ કરવી.

(૨) દારૂ પીવું.

(૩) માં–બાપની નાફરમાની કરવી અને

(૪) મુસલમાનને તકલીફ આપવી.

અલ્લાહ તઆલા દરેક મુસલમાન મરદ અને અવરતને સારા કામો કરવાની તૌફીક અતા ફરમાવે, આમીન.

ફાયદો : બુઝુર્ગોએ લખ્યું છે કે પોતાના ઈમાન ઉપર સતત અલ્લાહ તઆલાનો આભાર માનતા રહેવું અને નમાઝને જમાઅતથી અદા કરવી એ બન્ને કામો કરવાથી ઈમાન ઉપર ખાતિમો–મૌત થાય છે.

(નુઝ્હતુલ મજાલિસ કી શર્હિલ કુબૂર)

(૧૫) હઝરત હસન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે કોઈએ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી મૌતની તકલીફ વિષે પૂછયું તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, "મૌતની ઘણી તકલીફો છે. એ પૈકી સૌથી નાની તકલીફ એક હઝાર (૧,૦૦૦) વાર તલવાર મારવા બરાબર છે." *(નુઝ્હતુલ મજાલિસ કી શર્હિલ કુબૂર)*

(૧૬) રિવાયત છે કે જ્યારે હઝરત મૂસા (અલૈ.)ની રૂહ અલ્લાહ તઆલાની પાસે પહોંચી તો અલ્લાહ તઆલાએ પૂછયું કે તમોએ મૌતની તકલીફ કેવી જોઈ ? અરજ કરી કે મેં મારી જાતને એવી જોઈ, જેમ કે જીવતી ચકલીને તવા ઉપર શેકવામાં આવે કે ન તો તે મરણ પામે છે અને ન તો તેને આરામ મળે છે અને ન તો છૂટકારો મળે છે કે તે ઉડી જાય.

(નુરૂસ્સુદૂર ફી શર્હિલ કુબૂર)

(૧૭) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, "મય્યિત ઉપર મૃત્યુ પછીનો પહેલો દિવસ અને પહેલી રાતથી પણ વધુ સખ્ત સમય આવે છે. તમે લોકો સદકો આપી પોતાની મય્યિતના ઉપર રહમ કરો."

લોકોએ નમ્રતાથી પૂછયું કે ઓ અલ્લાહના રસૂલ ! (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) અમારી પાસે સદકો દેવા માટે કંઈ પણ ન હોય તો ?

આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, "બે રકાત નમાઝ એવી રીતે પઢો કે દરેક રકાતમાં **'સૂરએ ફાતિહા'** (અલહમ્દુ શરીફ) પછી **"આયતુલ કુર્સી"** એક વખત અને **"અલ્હાકુમુત્તકાસુર"**ની સૂરત એક વખત અને **"કુલ હુવલ્લાહુ અહદ"**ની સૂરત અગિયાર (૧૧) વખત પઢો."

જ્યારે નમાઝ પઢી રહો તો ૭૦ વખત નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) પર દુરૂદ શરીફ પઢી એનો સવાબ મય્યિતને બખ્શી દો. તો અલ્લાહ તઆલા એ મય્યિતના તરફ ૭૦ (સિત્તેર) ફરિશ્તાઓ મોકલે છે. દરેક ફરિશ્તાની સાથે પોશાક અને જન્નતની સોગાત (ભેટ) હોય છે અને અલ્લાહ તઆલા તે મય્યિતની કબરને નૂરાની અને પહોળી કરે છે.

(અહસનુલ મુજર્રાત હઝરત શૈખ અહમદ મક્કી (રહ.)ની કિતાબ)

અલ્લાહ તઆલા દરેક મુસલમાન ભાઈ–બહેનને મૌતની સખ્તીથી બચાવે અને ખાતિમો ઈમાન ઉપર કલિમાની સાથે કરે, આમીન.

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ؕ

وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُوْرَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ۭ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُوْرِ ﴿١٨٥﴾ (ال عمران۳:۱۸۵)

''દરેક જીવને મૌતની મજા ચાખવાની છે અને કિયામતના દિવસે તમને તમારા આ'માલનો સંપૂર્ણ બદલો આપવામાં આવશે. પછી જે કોઈ (તે દિવસે) દોઝખથી દૂર રખાયો અને જન્નતમાં દાખલ કરાયો તો તે કામિયાબ જ થઈ ગયો અને આ દુનિયાનું જીવન તો ધોકાની પૂંજી સિવાય કંઈ જ નથી.''

(સૂ. આલિ ઈમરાન : ૧૮૫)

એવા કામો જે મરણ પછી જન્નતમાં જલ્દી પહોંચાડે છે

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, નબી (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'જે કોઈ માણસ દરેક ફર્ઝ નમાઝ પછી 'આયતુલ કુરસી' પઢતો રહેશે તો અલ્લાહ તઆલા એને શુક્ર આભાર માનવાવાળાઓનું દિલ આપશે અને સિદ્દીકો જેવો અમલ અને નબીઓના (જેવો સવાબ મળતો હતો તેવો) સવાબ આપશે અને પોતાની રહમત ઉતારશે અને જન્નતમાં દાખલ થવા માટે માત્ર મૌત જ એના આડે આવે છે. (એટલે આ બતાવેલા અમલો કરવાથી તરત જ જન્નતમાં દાખલ થઈ શકે છે, પરંતુ મૌત નથી, જેથી મૌત આવતાં જ જન્નતમાં દાખલ થશે.

હઝરત સલ્સાલ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, જે કોઈ માણસ દરેક ફર્ઝ નમાઝ પછી 'આયતુલ કુરસી' પઢશે તો એની અને જન્નતની વચમાં માત્ર મૌતનો જ પરદો છે (એટલે) જ્યારે મરણ પામશે તરત જન્નતમાં દાખલ થઈ જશે આ જ પ્રમાણેની હદીસ હઝરત અલી (રદિ.)થી પણ રિવાયત છે અને 'નસાઈ', 'ઈબ્ને હિબ્બાન' 'દારે કુત્ની' અને 'ઈબ્ને મરવદીય્યહ' (રહ.)એ

પણ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી આ જ પ્રમાણે રિવાયત કરી છે. (આ વિષયો તફસીરે દુર્રે મન્સૂરમાંથી લખવામાં આવેલા છે.)

મૌત માટે કયો સમય સારો–ઉત્તમ છે

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું, 'જે માણસ રમઝાન શરીફના છેલ્લા દિવસોમાં મરણ પામશે તે જન્નતી થશે અને જે માણસ 'અરફહ' એટલે નવમી ઝિલહજ્જહના દિવસે મરણ પામશે તે જન્નતી છે અને જે માણસ સદકો આપી મરણ પામશે તે જન્નતી છે.'

(ઈમામ જલાલુદીન સૂયુતી (રહ.)ની કિતાબ 'નુરૂસ્સુદૂર ફી શર્હિલ કુબૂર'માંથી)

હઝરત હુઝયફહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'જે માણસ મરતી વખતે ઈખ્લાસથી– સાચા દિલથી 'લા ઈલા–હ ઈલ્લલ્લાહ' કહશે તે જન્નતી થશે અને જેણે અલ્લાહના માટે રોઝહ રાખ્યો અને મરણ પામ્યો (રોઝહની હાલતમાં) તો તે જન્નતી થશે; અને જે માણસ સાચા દિલથી 'સદકો' આપી મરણ પામ્યો તો તે જન્નતી થશે.'

હઝરત આઈશહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'જે માણસે રોઝહ રાખ્યો અને એ જ હાલતમાં મરણ પામ્યો તો અલ્લાહ તઆલા એના માટે કિયામત સુધીના રોઝહનો સવાબ આપશે.'

હઝરત જાબિર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, 'જે માણસ જુમ્અહની રાત્રે અથવા જુમ્અહના દિવસે મરણ પામશે તો અલ્લાહ તઆલા તેને કબરના અઝાબથી છૂટકારો આપશે અને જ્યારે કિયામતના દિવસે તે 'મેહશર'ના મેદાનમાં આવશે તો એના શરીર પર શહીદોનો સિક્કો હશે.'

હઝરત અબૂ જઅફર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, જુમ્અહની રાત અને જુમ્અહનો દિવસ રોશન–નૂરાની છે. જે માણસ જુમ્અહની રાત્રે મરણ પામશે તે અઝાબથી બચેલો રહેશે અને જે માણસ જુમ્અહના દિવસે મરણ પામશે તે દોઝખથી બચેલો રહેશે. ✪

✪ પ્રકરણ–૧૯ ✪

કબરની ઝિયારતનું વર્ણન

દર અઠવાડિયે કબરની ઝિયારત કરવી મુસ્તહબ છે. એ માટે જુમ્આ–શનિ સોમવાર અને જુમેરાતનો દિવસ ઉત્તમ છે અને ૧૫મી શાબાનની રાત્રે અને ઝિલ્હજજના દસ (૧૦) દિવસોમાં–બંને ઈદો અને મુહર્રમના દસકામાં પણ કબરની ઝિયારત કરવી ઉત્તમ છે.

રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) દર વરસે મદીના શરીફથી ઉહુદના શહીદોની ઝિયારત માટે જતા હતા અને આપના પછી હઝરત અબૂબકર સિદ્દીક (રદિ.) અને હઝરત ઉમર (રદિ.) પણ જતા હતા.

જ્યારે કબરની ઝિયારતનો વિચાર કરે તો મુસ્તહબ છે કે પહેલા બે રકાત નમાઝ પઢે. દરેક રકાતમાં સૂરએ ફાતિહા (અલ્હમ્દુ શરીફ) પછી એક વખત **આયતુલ કુર્સી** અને ત્રણ વખત **કુલ હુવલ્લાહ**ની સૂરત પઢે અને એ નમાઝનો સવાબ મય્યિતને બખ્શી દે તો અલ્લાહ તઆલા તે મય્યિતની કબરને નૂરાની બનાવે છે અને એ નમાઝ પઢનારને પણ ઘણો સવાબ મળે છે. પછી સીધો કબ્રસ્તાન જાય અને જોડા કાઢી નાખી કબરની સામે કિબ્લા તરફ પીઠ કરી ઊભો રહી નીચેની દુઆ પઢે :

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا اَهْلَ
الْقُبُوْرِ يَغْفِرُاللّٰهُ لَنَا وَلَكُمْ
اَنْتُمْ سَلَفُنَا وَنَحْنُ بِالْاَثَرِ ط

“અસ્સલામુ અલયકુમ યા અહ્લલ્ કુબૂરિ યગ્ફિરુલ્લાહુ લના વલકુમ અન્તુમ સલફુના વનહ્નુ બિલઅસરિ.”

(અર્થ : હે કબરવાળાઓ ! તમારા પર સલામ હજો. અમને અને તમને અલ્લાહ તઆલા માફ ફરમાવે. તમે અમારાથી પહેલા ચાલ્યા ગયા. અમે તમારી પાછળ આવનાર છીએ.)

પછી જે કંઈ બને તે પઢી સવાબ પહોંચાડી દે.

હઝરત અબૂબકર ઈબ્ને સઈદ (રહ.) ફરમાવે છે કે, ‘મુસ્તહબ એ છે કે સૂરએ ઈખ્લાસ (કુલ હુવલ્લાહુ અહદની સૂરત) ૭ (સાત) વખત અથવા ૧૦ (દસ) વખત પઢીને મય્યિતને સવાબ પહોંચાડવામાં આવે. જો મય્યિત ગુનેહગાર છે તો એની બખ્શિશ થઈ જાય છે અને જો નેક છે તો પઢનારની બખ્શિશ થઈ જશે.

(ઈમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી (રહ.)ની કિતાબ નુરૂસ્સુદૂર ફિ શર્હિલ કુબૂર)

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ط اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ط

✪ પ્રકરણ–૨૦ ✪

ચાલીસ હદીસો :

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) ફરમાવે છે કે હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી પૂછયું કે તે ચાલીસ હદીસો કઈ છે ? જેના વિશે આ ફરમાવ્યું છે કે જે કોઈ એને યાદ કરી લે તે માણસ જન્નતમાં દાખલ થશે. હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

(૧) તું ઈમાન લાવે અલ્લાહ પર,

(૨) અને આખિરતના દિવસ પર,

(૩) અને ફરિશ્તાઓના વજૂદ પર,

(૪) અને બધી જ આસમાની કિતાબો પર (જેમાં મુખ્ય ચાર છે.)

(૫) અને તમામ અમ્બિયા (અલૈ.) પર,

(૬) અને મરવા પછી બીજી વખત જીવતા થવા પર,

(૭) અને સારી અને ખરાબ તકદીર પર કે જે ફક્ત અલ્લાહના તરફથી છે તેના પર,

(૮) અને ગવાહી આપે એ વાત પર કે અલ્લાહ સિવાય કોઈ મા'બૂદ (બંદગી)ને લાયક નથી અને મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) અલ્લાહના સાચા રસૂલ છે.

(૯) દરેક નમાઝ વખતે કામિલ (પરિપૂર્ણ) વુઝૂ કરીને નમાઝને અદા કરે,

(૧૦) ઝકાત અદા કરે,

(૧૧) રમઝાનુલ મુબારકના રોઝા રાખે,

(૧૨) અગર માલ હોય તો હજ કરે,

(૧૩) રોજની ૧૨ રકાત સુન્નતે મુઅક્કદહ અદા કરે,

(૧૪) વિત્ર નમાઝ કોઈ પણ રાતમાં ન છોડે.

(૧૫) અલ્લાહની સાથે કોઈ ચીઝને શરીક ન કરે.

(૧૬) મા–બાપની નાફરમાની ન કર.

(૧૭) ઝુલ્મથી યતીમનો માલ ન ખા.

(૧૮) શરાબ (દારૂ) ન પી.

(૧૯) ઝિના (વ્યભિચાર) ન કર.

(૨૦) જૂઠી કસમ ન ખા.

(૨૧) જૂઠી ગવાહી ન દે.

(૨૨) ખ્વાહિશાતે નફસાનિય્યહ પર અમલ ન કર.

(૨૩) મુસલમાનભાઈની ગીબત ન કર.

(૨૪) અને પાકદામન (અફીફહ) ઔરત–મર્દ પર તોહમત (આક્ષેપ) ન લગાડ.

(૨૫) પોતાના મુસલમાનભાઈથી કીના–કપટ ન રાખ.

(૨૬) લહ્‌વો–લઅબમાં મશગૂલ ન રહે.

(૨૭) તમાશાઓમાં શરીક ન થા.

(૨૮) કોઈને નાના કદને ઐબની નિય્યતથી ઠીંગડો ન કહે.

(૨૯) કોઈની મઝાક ન ઉડાડે.

(૩૦) મુસલમાનોની વચમાં ચુગલખોરી ન કરે.

(૩૧) અલ્લાહ જલ્લ શાનુહુની નેઅમતો પર તેનો શુક્ર કરે.

(૩૨) બલા અને મુસીબત પર સબર કરે.

(૩૩) અલ્લાહના અઝાબથી નિડર (બેખૌફ) ન થાય.

(૩૪) સગા–વહાલાઓથી સગાઈ ન તોડ. (કત્અ તઅલ્લુક) ન કરે.

(૩૫) પરંતુ એમની સાથે સિલારહમી કરે.

(૩૬) અલ્લાહની કોઈ મખ્લૂક પર લા'નત ન કરે.

(૩૭) સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર અને લા ઈલા–હ ઈલ્લલ્લાહનો અકસર વિર્દ રાખ્યા કરે.

(૩૮) જુમ્આ અને ઈદૈનમાં હાજરી ન છોડે.

(૩૯) અને એ વાતનું યકીન રાખે કે જે તકલીફ અને રાહત તને પહોંચે તે મુકદરમાં હતી, જે દૂર થવાવાળી ન હતી અને જે કંઈ નથી પહોંચ્યું તે કોઈ પણ રીતે પહોંચવાવાળું ન હતું.

(૪૦) અને કલામુલ્લાહ (કુર્આન–શરીફ)ની તિલાવત કોઈ પણ હાલતમાં ન છોડ.

હઝરત સુલયમાન (રદિ.) કહે છે કે મેં હુઝૂરે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને પૂછયું ! જે કોઈ આ હદીસોને યાદ કરી લે એને શું સવાબ મળશે ? રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે અલ્લાહ તઆલા તે માણસનો હશ્ર (ઉઠાવ) કિયામતના દિવસે અમ્બિયા અલયહિમુસ્સલામ અને ઉલમાએ કિરામના સાથે ફરમાવશે.

અલ્લાહ તઆલા આપણ બધાને એના પર અમલ કરવાની નેક તૌફીક અતા ફરમાવે, આમીન.

(હજ–ઉમરહ ઔર સલામ દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ–કંથારીઆ પ્રકાશનં. ૯૫)

દુરૂદે ઈબ્રાહીમ :

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ
مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ
وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ
مَّجِيْدٌ ط اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى
مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا

بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰى اٰلِ
اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ط

હે અલ્લાહ તઆલા ! તુ હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) પર અને આપની અવલાદ પર રહમત નાઝિલ ફરમાવ, જેવી રીતે કે તેં હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) અને એમની અવલાદ પર રહમત નાઝિલ ફરમાવી હતી. બેશક, તું તારીફને લાયક અને બુઝુર્ગીવાળો છે. હે અલ્લાહ તઆલા ! તું હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) અને આપની અવલાદ પર બરકત નાઝિલ ફરમાવ, જેવી રીતે કે, તેં હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) અને એમની અવલાદ પર બરકત નાઝિલ ફરમાવી હતી. બેશક, તું તારીફને લાયક અને બુઝુર્ગીવાળો છે.

سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴿١٨٠﴾ ج
وَسَلٰمٌ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ ﴿١٨١﴾ ج وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٨٢﴾ (الصّٰٓفّٰت ٣٧: ١٨٠-١٨٢)

આપનો પરવરદિગાર જે મહાન ઈઝઝતવાળો છે, તે એવી વાતોથી પવિત્ર છે જેને તેઓ (કાફિરો) બયાન કરે છે અને સર્વે રસૂલો પર સલામ છે અને સઘળા વખાણ અલ્લાહ તઆલાને જ માટે છે, જે તમામ જગતોનો પાલનહાર છે. *(સૂ. સાફ્ફાત, ૧૮૦ થી ૧૮૨)*

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ ط

✪ પ્રકરણ–૨૧ ✪

આખિરત બનાવવા માટેનો ટૂંકોટચ અને અણમોલ ખઝાનો

(૧) એક રિવાયતમાં આવ્યું છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે અર્શના ખાસ ખઝાનાઓમાંથી મને ચાર વસ્તુઓ મળી છે અને તે વસ્તુઓ તે ખઝાનાઓમાંથી બીજા કોઈને પણ મળી નથી :

(૧) સૂરએ ફાતિહા (અલ્હમ્દુ શરીફ)
(૨) આયતુલ કુર્સી
(૩) સૂરએ બકરહની છેલ્લી આયત અને
(૪) સૂરએ કવ્ષર *(ફઝાઈલે કુર્આન–ફઝાઈલે આ'માલ)*

(૨) હઝરત હસન બસરી (રહ.) હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી નકલ કરે છે કે જેણે સૂરએ ફાતિહા પઢી તેણે જાણે તવરાત, ઈન્જીલ, ઝબૂર અને કુર્આન શરીફને પઢ્યું. *(ફઝાઈલે કુર્આન–ફઝાઈલે આ'માલ)*

(૩) હઝરત ઉસ્માન (રદિ.)થી રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે જે માણસ સૂરએ આલિ ઇમરાનની અંતિમ (છેલ્લી) દસ (૧૦) આયતો (ઇન્ન ફી ખલ્કિસ્સમાવાતિ..... થી સૂરતના અંત સુધી) રાતે પઢી લેશે તો તેને રાતભર નમાઝ પઢવાનો સવાબ મળશે. *(મિશ્કાત શરીફ)*

ખુલાસો :– દસ આયતની તિલાવત (પઢવામાં) ફક્ત થોડીક જ મિનિટો લાગે છે. આખી રાત નમાઝ પઢવાનો સવાબ મળશે. આનાથી વધીને બીજી કઈ ફઝીલત હશે ! આ દસ આયતો સૂરએ આલિ ઇમરાનનો છેલ્લો રુકૂઅ છે.

અલ્લાહપાક આપણને બધાંને જ દરરોજ એની તિલાવત કરીને રાતભર નમાઝ પઢવાનો સવાબ મેળવવાની તૌફીક અને ખુશનસીબી નસીબ ફરમાવે, (આમીન)

(૪) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)એ હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ

સલ્લમ)નો આ ઇરશાદ નકલ કર્યો છે કે કુર્આન શરીફમાં એક સૂરત ત્રીસ (૩૦) આયતોની છે, જે પોતાના પઢવાવાળાઓની શફાઅત કરતી રહે છે. એટલે સુધી કે તેની મગફિરત કરાવે. તે સૂરત સૂરએ તબારકલ્લઝી.......(૨૯મો સિપારો) છે.

(ફઝાઇલે આ'માલ, અબૂ દાવૂદ, તિરમિઝી શરીફ)

(૫) સૂરએ તબારકલ્લઝી વિશે પણ એક રિવાયતમાં હુઝૂર (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નો ઇરશાદ છે કે મારું દિલ ચાહે છે કે આ સૂરત દરેક મુઅમિન (ઇમાનવાળા)ના દિલમાં હોય.

(ફઝાઇલે કુર્આન–ફઝાઇલે આ'માલ)

(૬) એક રિવાયતમાં છે કે જેણે અલિફ લા.મ મિમ સિજદહ (૨૧મો સિપારો) અને સૂરએ તબારકલ્લઝી....(૨૯મો સિપારો)ને મગરિબ અને ઇશાના દરમિયાન (વચ્ચે) પઢી તો જાણે તેણે લયલતુલ કદ્રમાં કિયામ કર્યો.

એક રિવાયતમાં છે કે જેણે આ બન્ને સૂરતોને પઢી તેના માટે ઇબાદતે લયલતુલ કદ્રની બરાબર સવાબ લખવામાં આવે છે.

(ફઝાઇલ મઝાહિર –ફઝાઇલે કુર્આન –ફઝાઇલે આ'માલ)

ખુલાસો :– રમઝાનુલ મુબારકની રાતોમાંથી એક રાત શબે કદ્ર (લયલતુલ કદ્ર) કહેવાય છે, જે ઘણી જ બરકત અને ખૈર (ભલાઇ)ની રાત છે. કુર્આન શરીફમાં એ રાતને એક હઝાર (૧,૦૦૦) મહિનાઓથી પણ વધારે અફઝલ બતાવી છે. એક હઝાર મહિનાઓના ત્યાંસી (૮૩) વરસ અને ચાર (૪) મહિના થાય છે. ખૂશનસીબ છે તે માણસ જેને આ મુબારક રાતની ઇબાદત નસીબ થઇ જાય કે જે માણસ આ એક રાતને ઇબાદતમાં ગુઝારી દે તો જાણે તેણે ત્યાંસી (૮૩) વરસ અને ચાર (૪) મહિનાથી પણ વધારે ઝમાનાને ઇબાદતમાં ગુઝારી દીધા. આ મુબારક રાત એક હઝાર મહિનાઓથી પણ અફઝલ છે. (એટલા માટે કે આ રાતને ૧,૦૦૦ મહિનાઓથી પણ વધુ અફઝલ બતાવવામાં આવી છે.) ફકત અને ફકત અલ્લાહને જ ખબર છે.

ખુલાસો એ જ કે જે માણસે આ બન્ને મુબારક સૂરતોને પઢી તો તેના

નામ એ આ'માલમાં પણ લયલતુલ કદ્રમાં ઇબાદત કરવા બરાબર સવાબ લખવામાં આવશે, ઇન્શા અલ્લાહ.

અલ્લાહપાક આપણને બધાંને જ આ બન્ને સૂરતોને દરરોજ પઢવાની તૌફીક નસીબ ફરમાવે, આમીન.

(૭) હઝરત જાબિર (રદિ.) ફરમાવે છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) જ્યાં સુધી સૂરએ અલિફ–લામ–મિમ સિજદહ (૨૧મો સિપારો) અને સૂરએ તબારકલ્લઝી......(૨૯મો સિપારો) પઢી લેતા ન હતા, ત્યાં સુધી સૂતા ન હતા. *(તિરમિઝી શરીફ)*

(૮) એક હદીસમાં છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે જે માણસ વુઝૂ કરી લીધા પછી "સૂરએ ઇન્ના અન્ઝલના ફિ.....(૩૦મો સિપારો)ને પઢશે તો તે સિદ્દીકીનોમાંથી થશે." *(કન્ઝુલ ઉમ્માલ, બેહિશ્તી ઝેવર, ભાગ–૧)*

(૯) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે જે માણસ કુર્આન શરીફની દસ (૧૦) આયતોની તિલાવત રાતના કરશે તો તેનું નામ ગાફિલીનમાં લખાશે નહિ. *(હાકિમ, ફઝાઇલે કુર્આન, ફઝાઇલે આ'માલ)*

ખુલાસો :– મારા ભાઇઓ ! દસ આયતોની તિલાવતમાં ફક્ત થોડીક જ મિનિટો લાગે છે. તમામ રાતની ગફલતથી નીકળી જાય છે. આનાથી વધીને બીજી શું ફઝીલત હોઇ શકે !

(૧૦) હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે, ''જે માણસ ફર્ઝ નમાઝોની સંભાળ રાખે છે ને તેમને વખત ઉપર પઢે છે તો તે માણસ ગાફિલોમાં લેખાશે નહિ. જેણે એક રાતમાં એક સો (૧૦૦) આયતોની તિલાવત કરી તે 'કાનિતીન'માં લખાશે. એટલે કે ઇબાદત કરનારાઓમાં તેનું નામ દાખલ કરવામાં આવશે.'' *(અબૂ ખુઝૈમા હાકિમ -ફઝાઇલે આ'માલ)*

ખુલાસો :– કેટલો ખૂશનસીબ છે તે માણસ જેનું નામ ઇબાદત કરનારાઓના લિસ્ટમાં લખવામાં આવે. અલ્લાહપાક આપણને બધાંને જ

તેના પર સંપૂર્ણ અમલ કરવાની તૌફીક નસીબ ફરમાવે, આમીન.

(૧૧) અમ્ર ઇબ્ને મયમૂન (રહ.)એ ''શર્હે ઇહ્ય.''માં નકલ કર્યું છે કે જે માણસ સવારની નમાઝ (ફજરની નમાઝ) પઢીને કુર્આન શરીફ ખોલે અને તેમાંથી એક સો (૧૦૦) આયતો જેટલું પઢે તો તે માણસ માટે તમામ અહલે દુન્યા (તમામ દુનિયાવાળાઓ જેટલો)નાં જેટલો સવાબ તેના માટે લખવામાં આવશે. *(ફઝાઇલે કુર્આન—ફઝાઇલે આ'માલ)*

(૧૨) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) રિવાયત કરે છે કે જનાબ રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસ ઘરેથી વુઝૂ કરી ફર્ઝ નમાઝ પઢવા નીકળે છે, તેને એક હજ્જનો સવાબ મળે છે અને જે માણસ ચાશ્તની નમાઝ પઢવા નીકળે છે તેને એક ઉમરહનો સવાબ મળે છે. જે બે નમાઝોની વચ્ચે બેહુદી વાત ન કરાય તે 'ઇલ્લિય્યીન'માં લખાય છે.'' *(અબૂ દાવૂદ)*

(૧૩) હઝરત મુઆઝ બિન અનસ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલે અકરમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''રમઝાનમાં રોઝા ઉપરાંત એક રોઝો રાખનારને તેજ ચાલના ઘોડાની એક સો (૧૦૦) વરસની મુસાફરીનાં પ્રમાણ જેટલો જહન્નમથી દૂર કરી દેવામાં આવે છે.'' *(અબૂ યઅ્લા)*

ખુલાસો :— મારા ભાઇઓ ! જ્યારે નફલ રોઝાનો આટલો મોટો અજર અલ્લાહપાક આપશે તો જે માણસ રમઝાનુલ મુબારકના ફર્ઝ રોઝા રાખશે તેને તો અલ્લાહપાક શું શું આપશે તે કોઇના ગુમાનમાં પણ નથી.

(૧૪) ઉમ્મુલ મુઅ્મિનીન હઝરત આઇશા (રદિ.) ફરમાવે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)નું ફરમાન છે કે, ''અરફાના દિવસનો રોઝો એક હઝાર (૧૦૦૦) રોઝાની બરાબર છે.'' *(તબરાની, બયહકી)*

ખુલાસો :— મારા ભાઇઓ ! ઉપરની હદીસ નંબર ૧૩ના જણાવ્યા પ્રમાણે જ્યારે અલ્લાહનો કોઇ બંદો અથવા બંદી એક નફલ રોઝો અલ્લાહ માટે રાખે તો અલ્લાહપાક તેને જહન્નમથી તેજ ચાલના ઘોડાની ૧૦૦ (એક સો) વરસની મુસાફરીનાં પ્રમાણ જેટલો દૂર કરી દેશે તો

અરફાના દિવસનો રોઝો તો એક હજાર (૧,૦૦૦) રોઝાની બરાબર છે. તો હિસાબ લગાવો કે તે માણસને અલ્લાહપાક જહન્નમથી કેટલા હજાર વરસોની મુસાફરી જેટલો દૂર કરશે ? જેનો કોઇ હિસાબ જ નથી અને એ રોઝા રાખવા પર બીજા જે ઇનામો અને સવાબો આપશે તે તો અલગ. અલ્લાહપાક આપણા બધાં જ મુસલમાનોને એના ઉપર ચીવટાઇથી અમલ કરવાની તૌફીક અને જઝબો નસીબ ફરમાવે, આમીન.

(૧૫) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''મુહર્રમ મહિનામાં એક દિવસનો રોઝો એક મહિનાના રોઝાઓની બરાબર છે.'' *(તબરાની)*

(૧૬) હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.)થી રિવાયત છે કે નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જેણે બુધ, જુમેરાત અને જુમ્આનો રોઝો રાખ્યો તેને જહન્નમથી આઝાદ કરી દેવામાં આવે છે ને એના માટે જન્નતમાં મોતી અને માણેકનો મહેલ બનાવી દેવામાં આવે છે.'' *(તબરાની)*

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર (રદિ.)ની રિવાયતોમાં એ શબ્દો છે કે ''જેણે બુધ, જુમેરાત અને જુમ્આનો રોઝો રાખ્યો અને જુમ્આના દિવસે સદકો પણ આપ્યો તો તેનાં સર્વે ગુનાહો માફ કરી દેવામાં આવે છે.''

(૧૭) હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસે જુમ્આનો રોઝો રાખ્યો તો અલ્લાહ તઆલા તેને આ દુન્યાના દસ (૧૦) દિવસોની બરાબર સવાબ આપશે.'' *(બયહકી)*

આ દુન્યાના દસ (૧૦) દિવસોનો મતલબ એ છે કે અલ્લાહની નજીક તેમની જે સંખ્યા નક્કી છે એટલે કે દુનિયાના એક હજાર (૧૦૦૦) વર્ષની બરાબર છે. જુમ્આનો એક રોઝો જુમેરાત અથવા શનિવાર સાથે મેળવી દેવો જોઇએ. જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફકત જુમ્આનો રોઝો રાખવાની મના કરી છે.

(૧૮) જે માણસે રમઝાનુલ મુબારકમાં પોતાના નફસને રોકયો–શરાબ

(દારૂ) ન પીધો, કોઈ ગુનાહનું કામ ન કર્યું, મુસલમાનની ઇઝઝત પાછળ ઝુબાન ન ચલાવી, બોહતાન (આક્ષેપ) ન લગાવ્યો તો અલ્લાહપાક દરેક રોઝાના બદલામાં જન્નતની એક સો (૧૦૦) હૂરો સાથે તેની શાદી કરાવશે. કેવી હૂરો ? જે માટીથી નથી બનેલી, પણ મુશ્ક, અંબર અને ઝાફરાનથી બનેલી છે, જેનાં અંદર આબે હયાતનું પાણી નાખવામાં આવ્યું, જેના ચહેરા પર અલ્લાહના નૂરની તજલ્લીઓ પડી, જે સૂરજની સામે આંગળી બતાવી આપે તો સૂરજ એના સામે ગુરૂબ થઇ જાય, અંધારામાં જેની કલાઇ આવી જાય તો અંધારું અજવાળામાં બદલાય જાય, જે મુશ્કનાં બગીચાઓમાં ઝાફરાનના ઘાસ પર ફરેલી છે. જેનું યાકૂત અને મરજાનનાં મહેલોમાં ઠેકાણું છે અને જેનું ખાવાનું માટીમાંથી બનેલું ખાવાનું નથી અને જેનાં અંદર જુવાનીની લહેર તસ્નીમનું પાણી પીને આવેલી છે. ખૂબસૂરત પણ, અખ્લાકવાળી પણ, હમઉમર, પોતાનાં પતિના ઇશ્કમાં ડુબેલી, જેને ન તો ઇન્સાને અડકી છે, ન તો જિન્નાતે અડકી છે. એવી એક સો (૧૦૦) હૂરો સાથે અલ્લાહપાક તે માણસની શાદી કરશે અને અલ્લાહપાક તે માણસ માટે એક મહેલ બનાવે છે, જેની એક ઈંટ સફેદ મોતીની, એક ઈંટ સુર્ખ યાકુતની અને એક ઈંટ સબ્ઝ ઝુર્મુરૂદની હશે.

એ એટલો મોટો મહેલ હશે કે અગર પૂરી દુનિયાને એ મહેલમાં મૂકવામાં આવે તો પૂરી દુનિયા એ મહેલમાં એવી નજર આવે જેવી રીતે કે એક બકરી દુન્યામાં ઊભેલી નજર આવે.

(બયાન મૌલાના તારિક જમીલ સા. પાકિસ્તાની દા'વતો–તબ્લીગ જમાઅતનાં અગ્રણી આલિમ)

ખુલાસો :– મારા ભાઇઓ ! જ્યારે પૂરી દુનિયાની આ મહેલમાં આ હૈસિયત છે જ્યારે રોઝા પર આ મળશે તો નમાઝ રોઝાથી અફઝલ છે. એના પઢવા પર અલ્લાહપાક શું શું આપશે ? અને જે માણસ પૂરા દીન પર અમલ કરશે તો તેનું તો પૂછો જ નહિ કે અલ્લાહપાક તેને શું શું આપશે ? કોઇના ગુમાનમાં પણ નથી, અલ્લાહપાક આપણ બધાંને તેના દીન ઉપર મુકમ્મલ અમલ કરવાની તૌફીક નસીબ ફરમાવે, આમીન.

(૧૯) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ નબીએ કરીમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું કે, ''જે માણસે અલ્લાહ તઆલાના માટે એક દિવસનો પણ 'એઅતિકાફ' કર્યો તો અલ્લાહ તઆલા તે માણસને જહન્નમની ત્રણ (૩) ખાઇઓ જેટલો દૂર કરી દેશે.'' (એક ખાઇનું અંતર આસમાન અને જમીનની વચ્ચેનાં અંતર કરતાં પણ વધુ હોય છે.) *(તબરાની)*

(૨૦) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''કોઇ મુસલમાન ભાઇની હાજત પૂરી કરવી અથવા તે માટે કોશિશ કરવી એ દસ (૧૦) વરસના 'એઅતિકાફ' કરતાં વધુ સવાબનું કામ છે.'' *(તબરાની)*

ખુલાસો :– મારા ભાઇઓ ! જ્યારે ઉપરની હદીસ (૧૯)માં જણાવ્યા મુજબ એક દિવસના એઅતિકાફનો આટલો મોટો અજર અને સવાબ છે તો કોઇ મુસલમાન ભાઇની કોઇ હાજત કે જરૂરત પૂરી કરવી અથવા તે માટે કોશિશ કરવી તે દસ (૧૦) વરસના એઅતિકાફથી પણ વધુ સવાબનું કામ છે. તો હિસાબ લગાવો કે તે માણસને અલ્લાહપાક જહન્નમથી કેટલા લાખો વરસ દૂર કરી દેશે ? વલ્લાહુ અઅ્લમ !

''પછી જે કોઇ કિયામતના દિવસે જહન્નમ (દોઝખ)થી દૂર રખાયો અને જન્નતમાં દાખલ કરાયો તો તે કામિયાબ જ થઇ ગયો અને આ દુનિયાનું જીવન તો ધોકાની પૂંજી સિવાય કંઇ જ નથી.'' *(સૂરએ આલિ ઇમરાન : ૧૮૫)*

(૨૧) હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ સરકારે દો આલમ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું, ''જે માણસે કોઇ મુસલમાનની મુસીબત દૂર કરી તો તેને અલ્લાહ તઆલા કિયામતના દિવસે પુલસિરાત ઉપર એવું નૂર અતા કરશે કે જેનાં કિરણો વડે એટલા લોકો રોશની હાસિલ કરશે કે જેની ગણતરી ફક્ત અલ્લાહ તઆલા જ જાણે છે.'' *(તબરાની)*

છ (૬) નેઅમતો

(૨૨) હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે હઝરત

ઉસ્માન ગની (રદિ.) હુઝૂરે અકદસ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ની ખિદમતમાં હાજર થયા અને હુઝૂરે અકદસ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને અરજ કરી કે યા રસૂલલ્લાહ (સલ.) ! કુર્આને કરીમની આયત ''લહુ મકાલીદુસ્સમાવાતિ વલ અર્દિ'' (આકાશ અને પૃથ્વીની ચાવીઓ અલ્લાહ તઆલાના અંકુશમાં છે)થી શું મુરાદ છે ? આપે (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ઇરશાદ ફરમાવ્યો : (આકાશ અને જમીનની ચાવીઓથી) આ કલિમાત મુરાદ છે :

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُلِلّٰهِ وَلَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ وَلَاحَوْلَ وَلَاقُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ ط اَلْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ وَهُوَعَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ط

સુબ્હાનલ્લાહિ, વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ, વલા ઇલા-હ ઇલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર, વલા હવ્લ વલા કુવ્વ-ત ઇલ્લા બિલ્લાહિલ્ અલિય્યિલ્ અઝીમ, અલઅવ્વલુ વલ્આખિરુ, વઝ્ઝાહિરુ વલ્બાતિનુ, બિય-દિહિલ્ ખયરુ, યુહ્યી વ યુમીતુ, વ હુ-વ અલા કુલ્લિ શય્ઇન્ કદીર.

[**અર્થ** : અલ્લાહ તઆલાની ઝાત પાક છે અને સઘળાં વખાણ અલ્લાહ તઆલા માટે જ છે અને અલ્લાહ તઆલા સિવાય કોઇ મા'બૂદ નથી અને અલ્લાહ સૌથી મહાન છે અને નથી (કોઇને) કશી કુદરત અને નથી (કોઇને) કશી તાકત, પરંતુ અલ્લાહ તઆલાને જ, જે અતિ ઉચ્ચ અને મહાન છે. તે જ સૌથી પહેલો છે અને તે જ સૌથી છેલ્લો છે તથા તે જ જાહેર અને ગુપ્ત છે. તેના જ અંકુશમાં દરેક પ્રકારની ભલાઇ છે. તે જ જીવન અને મૃત્યુ અર્પણ કરે છે અને તે દરેક ચીજ કરવા શકિતમાન છે.]

હે ઉસ્માન (રદિ.) ! જે માણસ આ કલિમાત સવાર–સાંજ દસ દસ વખત પઢશે તો અલ્લાહ તઆલા એને છ (૬) નેઅમતોથી નવાઝશે :

(૧) શયતાન અને એના લશ્કરથી એની હિફાઝત ફરમાવશે.

(૨) એને અજર–સવાબનો મોટો ઢગ અર્પણ કરાશે.

(૩) હૂરે ઇન (સુંદર આંખોવાળી હૂર) જોડે એના નિકાહ કરાશે.

(૪) એના ગુનાહ માફ કરી દેવામાં આવશે.

(૫) તે (જન્નતમાં) હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલયહિસ્સલાતુ વસ્સલામ)ની સાથે હશે.

(૬) બાર ફરિશ્તા એની મૌત વખતે (એની પાસે) હાજર રહેશે અને તેને જન્નતની બશારત સંભળાવશે અને તેને કબરમાંથી આદર–ઇઝઝત અને સન્માન સાથે લઇ જશે. જો તે કિયામતના ભયાનક સંજોગોથી ગભરાશે તો ફરિશ્તા એને તસલ્લી આપશે અને કહેશે કે ગભરાવો નહિ, તમે કિયામતની ભયાનકતાઓથી અમન અને હિફાઝતમાં રહેવાવાળાઓમાં છો. પછી અલ્લાહ તઆલા એનાથી અત્યંત આસાન હિસાબ લેશે અને તેને જન્નતમાં લઇ જવાનો હુકમ આપશે. જેમ કે, ફરિશ્તાઓ એને મેદાને હશરમાંથી જન્નત તરફ એવા સન્માન, ઇઝઝત અને આદર સાથે લઇ જશે, જેવી રીતે દુલ્હન (નવોઢા)ને લઇ જવામાં આવે છે અને અલ્લાહ તઆલાના હુકમથી ફરિશ્તા એને જન્નતમાં દાખલ કરી દેશે, જ્યારે કે બીજા લોકો હિસાબ–કિતાબની વિકટ અને કપરી પરિસ્થિતિમાં સપડાયેલા હશે. *(રૂહુલ મઆની : ભા. ૨૪, પેજ–૨૨)*

સિત્તેર વખત રહમતભરી નજરની નવાઝિશ

(૨૩) જે માણસ એકવાર સૂરએ ફાતિહા, એકવાર આયતુલ કુર્સી અને એકવાર નીચે દર્શાવેલી આયતો પાંચેવ નમાઝો પછી પઢશે તો જન્નત એનું ઠેકાણું બનશે અને તે હઝીરતુલ કુદસમાં રહેશે અને અલ્લાહ તઆલા દરરોજ એના તરફ સિત્તેર વખત નજરે રહમત (કૃપાભરી દૃષ્ટિ)થી નિહાળશે તથા એની સિત્તેર હાજતોને પૂરી ફરમાવશે અને એની મગફિરત ફરમાવશે : *(ઇબ્નુસ્સુન્ની)*

شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَآئِمًا بِالْقِسْطِ ؕ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿۱۸﴾ اِنَّ الدِّيْنَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ ۗ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًاۢ بَيْنَهُمْ ؕ وَمَنْ يَّكْفُرْ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿۱۹﴾ قُلِ اللّٰهُمَّ مٰلِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَآءُ ۫ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَآءُ ؕ بِيَدِكَ الْخَيْرُ ؕ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۲۶﴾

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ؕ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ؕ

હિફાઝતનો ખાસ અમલ

(૨૪) નીચે દર્શાવેલાં કલિમાત સવાર–સાંજ એક એક વાર પઢી લેવામાં આવે તો જિન્નાત અને ઇન્સાનથી હિફાઝત થાય છે :

اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّآمَّةِ مِنْ غَضَبِهٖ وَعِقَابِهٖ وَشَرِّ عِبَادِهٖ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنِ وَاَنْ يَّحْضُرُوْنِ ط

[અર્થ : અલ્લાહ તઆલાના સઘળાં કલિમાતના વાસ્તાથી હું તેના ક્રોધકોપથી અને તેના અઝાબથી અને તેના બંદાઓની બુરાઇથી અને શયતાનોના વસવસાઓથી અને મારી પાસે તેમના (શયતાનોના) હાજર થવાથી પનાહ માગું છું.] *(હિસ્ન)*

● ● ●

جَزَى اللّٰهُ عَنَّا سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا بِمَا هُوَ اَهْلُهٗ ط

● ● ●

જાનમાલ અને પરિવારની હિફાઝત માટેનો અમલ

(૨૫) એક સહાબી (રદિ.)એ અરજ કરી : યા રસૂલલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ) ! મને પોતાની જાન, પોતાની અવલાદ, પોતાના પરિવારજનો અને પોતાના માલ વિશે (સદા) ભય રહ્યા કરે છે. આપે ઇરશાદ ફરમાવ્યો : સવાર–સાંજ આ દુઆ પઢી લો :

بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى دِيْنِىْ وَنَفْسِىْ وَوَلَدِىْ وَاَهْلِىْ وَمَالِىْ ط

બિસ્મિલ્લાહિ અલા દીની વ નફ્સી વ વ-લદી વ અહ્લી વ માલી.

[**અર્થ :** અલ્લાહ તઆલાના નામની બરકત થાય મારા દીનધર્મ, મારી જાન, મારી અવલાદ, મારા પરિવારજન અને મારા માલ પર.]

થોડાં દિવસ પછી આ સહાબી આવ્યા તો આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ પૂછયું : હવે શું હાલ છે ? અરજ કરી : કસમ છે તે ઝાતની, જેણે આપ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)ને સત્યની સાથે નબી બનાવીને મોકલ્યા છે, મારો બધો જ ખૌફ દૂર થઇ ગયો છે. *(કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૨/૨૩૬)*

(૨૬) દસ હજારવાર દુરૂદ પઢવા બરાબર

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ اَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ ط

અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિન્ અફ્ઝ-લ સ-લવાતિ-ક.

ફઝીલત : આ દુરૂદ શરીફ વિશે મન્કૂલ છે કે આ દસ હજારવાર દુરૂદ શરીફ પઢવા બરાબર છે. *(ઝરીઅતુલ્ વુસૂલ ઇલા જનાબિર્રસૂલ–૧૫૦)*

(૨૭) હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) પણ જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)થી રિવાયત કરે છે કે એમણે ફરમાવ્યું કે, ''મુસલમાનનો સૌથી સારો સદકો એ છે કે પોતે ઇલ્મ શીખે અને પોતાના મુસલમાન ભાઇને શીખવાડે.'' *(ઇબ્ને માજહ)*

(૨૮) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) બયાન કરે છે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ)એ ફરમાવ્યું; ''જે માણસે ઇશાની નમાઝ જમાઅત સાથે પઢી તેણે શબે કદ્રમાં જાગવાની ફઝીલત હાસિલ કરી લીધી.'' *(તબરાની)*

(૨૯) હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે જનાબ રસૂલે